

METODIKA HODNOTENIA A ZOHĽADNENIA RIZÍK SPOJENÝCH S NEPRIAZNIVÝMI DÔSLEDKAMI ZMENY KLÍMY PRI SPRACOVÁVANÍ ÚZEMNOPLÁNOVACEJ DOKUMENTÁCIE NA REGIONÁLNEJ A LOKÁLNEJ ÚROVNI

Eva Pauditšová, Maroš Finka, Ľubomír Jamečný, Vladimír Ondrejčka, Martin Šalkovič,
Hana Kasová, Ľudmila Priehodová, Zuzana Hudeková, Gábor Sípos, Beata Vaculčíková

Odborný garant Juraj Bebej

Projekt "Metodiky pre hodnotenie investičných rizík spojených s nepriaznivými dôsledkami zmeny klímy", kód ITMS 2014+: 310021BSY3 (ďalej len „Projekt“) bol realizovaný na základe Zmluvy o poskytnutí nenávratného finančného príspevku č. OPKZP-PO2-SC211-2019-54/01 zo dňa 09. 11. 2022 (ďalej len „Zmluva o poskytnutí NFP“) v rámci Operačného programu Kvalita životného prostredia (OP KŽP)

METODIKA HODNOTENIA A ZOHĽADNENIA RIZÍK SPOJENÝCH S NEPRIAZNIVÝMI DÔSLEDKAMI ZMENY KLÍMY PRI SPRACOVÁVANÍ ÚZEMNOPLÁNOVACEJ DOKUMENTÁCIE NA REGIONÁLNEJ A LOKÁLNEJ ÚROVNI

Eva Pauditšová, Maroš Finka, Ľubomír Jamečný, Vladimír Ondrejčka, Martin Šalkovič,
Hana Kasová, Ľudmila Priehodová, Zuzana Hudeková, Gábor Sípos, Beata Vaculčíková

Odborný garant Juraj Bebej

Projekt "Metodiky pre hodnotenie investičných rizík spojených s nepriaznivými dôsledkami zmeny klímy", kód ITMS 2014+: 310021BSY3 (ďalej len „Projekt“) bol realizovaný na základe Zmluvy o poskytnutí nenávratného finančného príspevku č. OPKZP-PO2-SC211-2019-54/01 zo dňa 09. 11. 2022 (ďalej len „Zmluva o poskytnutí NFP“) v rámci Operačného programu Kvalita životného prostredia (OP KŽP)

Názov: Metodika hodnotenia a zohľadnenia rizík spojených s nepriaznivými dôsledkami zmeny klímy pri spracovávaní územnoplánovacej dokumentácie na regionálnej a lokálnej úrovni

Autorský kolektív: doc. RNDr. Eva Pauditšová, PhD.; prof. Ing. arch. Maroš Finka, PhD.; Ing. arch. Martin Baloga, PhD.; Ing. Ľubomír Jamečný, PhD.; doc. Ing. Vladimír Ondrejčka, PhD.; RNDr. Martin Šalkovič

Spoluautori: Ing. arch. Hana Kasová; Ing. arch. Ľudmila Priehodová; Ing. Zuzana Hudeková, PhD.; Mgr. Gábor Sípos; Ing. Beata Vaculčíková (kapitola 7)

Odborný garant: doc. RNDr. Juraj Bebej, CSc.

Grafická úprava: Miloslav Hlaváček

Jazyková úprava: Publikácia neprešla jazykovou korektúrou

Vydavateľ: © Slovenská agentúra životného prostredia, Tajovského 24, 975 09 Banská Bystrica

Vydanie: I.

Rok vydania: 2023

Počet strán: 58

Upozornenie: Texty a fotografie v tejto publikácii sú chránené autorským právom.

Odporúčaná citácia: Pauditšová, E., Finka, M. a kol., 2023. Metodika hodnotenia a zohľadnenia rizík spojených s nepriaznivými dôsledkami zmeny klímy pri spracovávaní územnoplánovacej dokumentácie na regionálnej a lokálnej úrovni, Banská Bystrica: Slovenská agentúra životného prostredia, 90 s.

Slovenská agentúra životného prostredia, 2023. Metodika hodnotenia a zohľadnenia rizík spojených s nepriaznivými dôsledkami zmeny klímy pri spracovávaní územnoplánovacej dokumentácie na regionálnej a lokálnej úrovni, Banská Bystrica: Slovenská agentúra životného prostredia, 90 s.

Textovo-grafické spracovanie a tlač publikácie bolo realizované v rámci projektu Metodiky pre hodnotenie investičných rizík spojených s nepriaznivými dôsledkami zmeny klímy (ITMS 2014+: 310021BSY3), ktorý je financovaný z Operačného programu Kvalita životného prostredia.

OBSAH

Úvod	6
Základné pojmy	6
1 Analýza a klasifikácia územných aspektov klimatickej zmeny, javov a prejavov klimatickej zmeny z hľadiska relevantnosti pre uchopenie v rámci územného plánovania	7
2 Komparácia územných aspektov klimatickej zmeny, javov a prejavov klimatickej zmeny a obsahu formálnych nástrojov územného plánovania a návrh ich využitia pre prevenciu negatívnych dopadov klimatickej zmeny	8
2.1 Zahraničné prístupy k akceptácii témy klimatickej zmeny v územnom (priestorovom) plánovaní	24
2.2 Klasifikácia nástrojov priestorového plánovania	27
3 Analýza možností a návrh využitia formálnych nástrojov územného plánovania pre uchopenie územných aspektov klimatickej zmeny	28
3.1 Nástroje územného (priestorového) plánovania používané pre prevenciu, adaptáciu, mitigáciu a kompenzáciu dopadov klimatickej zmeny na celoštátnej úrovni	28
3.2 Nástroje územného (priestorového) plánovania používané pre prevenciu, adaptáciu, mitigáciu a kompenzáciu dopadov klimatickej zmeny na regionálnej úrovni	29
3.3 Nástroje územného (priestorového) plánovania používané pre prevenciu, adaptáciu, mitigáciu a kompenzáciu dopadov klimatickej zmeny na úrovni k. ú. (sídiel)	29
3.4 Nástroje územného (priestorového) plánovania používané pre prevenciu, adaptáciu, mitigáciu a kompenzáciu dopadov klimatickej zmeny na úrovni sídla až zóny	30
4 Analýza možností a návrh využitia neformálnych nástrojov územného plánovania pre uchopenie územných aspektov klimatickej zmeny	32
5 Analýza procesov územného plánovania a definovanie možností uchopenia problematiky klimatickej zmeny v nich	33
6 Analýza systémových súvislostí a návrh úravy vzájomných vzťahov územnoplánovacích aktivít a ich natanenie pre lepšie uchopenie problému klimatickej zmeny	34
6.1 Projekty pozemkových úprav	34
6.2 Územný systém ekologickej stability	35
6.3 Vodné plánovanie	36
6.4 Programy starostlivosti o les	38
7 Návrh komplexnej metodiky integrácie problematiky klimatickej zmeny do procesov, podkladov, dokumentácie a rozhodnutí územného plánovania a manažmentu ich systémových vzťahov s ostatnými plánovacími dokumentami na lokálnej a regionálnej úrovni	39
7.1 Návrh obsahového zamerania	39
7.1.1 Integrácia problematiky klimatickej zmeny do procesov	39
7.1.2 Integrácia problematiky klimatickej zmeny do podkladov a dokumentácie	40
7.2 Návrh procesov optimalizácie rozhraní územnoplánovacích procesov a iných plánovacích a rozhodovacích procesov v území na úrovni (a) zóny, (b) obce, (c) regiónu	48
Záver	54
Zoznam literatúry a použitých zdrojov informácií	55

ZOZNAM TABULIEK V PRÍLOHÁCH

- Tabuľka č. 1: Potenciály zákona č. 200/2022 Z. z. vo vzťahu k problémom vyplývajúcim zo zmeny klímy
Tabuľka č. 2: Porovnanie ÚPP a ÚPD v zmysle zákonov č. 50/1976 Zb. a č. 200/2022 Z. z. o ÚP

ZOZNAM OBRÁZKOV

- Obrázok č. 1: Ukážka výrezu grafickej časti RÚSES (Návrhová mapa)
Obrázok č. 2: Ukážka výrezu grafickej časti MÚSES
Obrázok č. 3: Ukážka výrezu grafickej časti KEP
Obrázok č. 4: Ukážka výrezu mapy povodňového ohrozenia
Obrázok č. 5: Ukážka výrezu mapy povodňového rizika

ZOZNAM SKRATIEK

- BEI základná inventúra emisií (Baseline Emission Inventory)
BPEJ bonitované pôdnoekologické jednotky
EIA posúdenie vplyvov na životné prostredie (Environmental Impact Assessment)
k. ú. katastrálne územie
IS informačný systém
IPCC Medzivládny panel o zmene klímy (Intergovernmental Panel on Climate Change)
KEP krajinnoeekologický plán
KURR Konceptcia územného rozvoja regiónu
KURS Konceptcia územného rozvoja Slovenska
MDVaRR Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja (názov platný do r. 2016)
MO SR Ministerstvo obrany Slovenskej republiky
MÚSES miestny územný systém ekologickej stability
MŽP SR Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky
NLC Národné lesnícke centrum
PED oblasti pozitívnej energie (Positive Energy Districts)
PHSR Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja
PMP Plán manažmentu povodia
PPÚ projekt pozemkových úprav
PSL Programy starostlivosti o les
RÚSES regionálny územný systém ekologickej stability
SD strategický dokument
SEA strategické environmentálne hodnotenie
SECAP Akčný plán udržateľnej energetiky a klímy (Sustainable Energy and Climate Action Plan)
SHMÚ Slovenský hydrometeorologický ústav
SR Slovenská republika
ÚP územné plánovanie
ÚPP územnoplánovacie podklady
ÚPN územný plán
ÚPD územnoplánovacia dokumentácia
ÚSES územný systém ekologickej stability
VZFÚ všeobecné zásady funkčného usporiadania územia
VZN všeobecné záväzné nariadenie
ZI zelená infraštruktúra

ÚVOD

Územné plánovanie reprezentuje nástroj, prostredníctvom ktorého je možné v praxi prispieť k adaptácii územia na zmenu klímy. Metodická príručka s názvom **“Metodika hodnotenia a zohľadnenia rizík spojených s nepriaznivými dôsledkami zmeny klímy pri spracovávaní územnoplánovacej dokumentácie na regionálnej a lokálnej úrovni”** ponúka prehľad o plánovacích procesoch a nástrojoch majúcich potenciál uľahčiť adaptáciu územia na zmenu klímy na regionálnej a lokálnej úrovni. Metodická príručka je spracovaná v nadväznosti na zákon č. 200/2022 Z. z. o územnom plánovaní a vyhlášku Úradu pre územné plánovanie a výstavbu Slovenskej republiky č. 392/2023 Z. z. o obsahu a spôsobe spracovania územnoplánovacej dokumentácie a o územnoplánovacích podkladoch a všeobecných požiadavkách na priestorové usporiadanie územia a funkčné využívanie územia.

Schopnosti nástrojov územného plánovania konať v spoločnom záujme, riadiť a regulovať konkurenčné záujmy, pôsobiť ako báza relevantných údajov a informácií pre rozhodovacie procesy, integrovať celý rad rôznorodých systémov a orientovať sa na budúcnosť sú základňou, pomocou ktorej sme schopní riešiť adaptáciu prostredia na zmenu klímy. Výzvami územného plánovania v tomto zmysle sú: rozvoj presvedčenia, uľahčenie spravodlivých procesov a výsledkov a transformácia systémov plánovania z pasívnych na proaktívne.

Územné plánovanie je všeobecne uznávané pre svoju kľúčovú úlohu pri prispôbovaní sa miestnej zmene klímy. Napriek tomu medzi krajinami pretrvávajú rozdiely v ich vnímaní a postupoch týkajúcich sa účinnosti a realizovateľnosti využívania priestorového plánovania na prispôbovanie sa zmene klímy.

Dohody, rámce a politiky na prispôbovanie sa zmene klímy zdôrazňujú predovšetkým celoštátnu úroveň, pričom často prehliadajú regionálne a miestne adaptačné snahy. Aktuálne zmeny v systéme územného plánovania Slovenska majú potenciál vytvárať procesy, ktoré sú synergické s riešením prejavov dopadov zmeny klímy a ponúkajú príležitosť integrovať do cieľov rozvoja územia na regionálnej a miestnej úrovni riešenia prejavov dopadov zmeny klímy a prispôbovanie sa území meniacim sa klimatickým podmienkam.

ZÁKLADNÉ POJMY

Pojmy týkajúce sa spracovania územnoplánovacej dokumentácie a územnoplánovacích podkladov sú uvedené vo vyhláške č. 392/2023 Z. z. Vyhláška nezahŕňa pojmy týkajúce sa zmeny klímy, preto je terminológia použitá v metodike zosúladená s pojmami zadefinovanými v rámci projektu “Metodiky pre hodnotenie investičných rizík spojených s nepriaznivými dôsledkami zmeny klímy” (ITMS 2014+: 310021BSY3) financovaného z Operačného programu Kvalita životného prostredia.

1 ANALÝZA A KLASIFIKÁCIA ÚZEMNÝCH ASPEKTOV KLIMATICKEJ ZMENY, JAVOV A PREJAVOV KLIMATICKEJ ZMENY Z HĽADISKA RELEVANTNOSTI PRE UCHOPENIE V RÁMNCI ÚZEMNÉHO PLÁNOVANIA

Medzivládny panel o zmene klímy (IPCC) už vo svojej piatej hodnotiacej správe označil sídla ako primárne oblasti ohrozené klimatickou zmenou (Nowak, Śleszyński, 2023), čím autori zdôraznili rastúci význam výskumu klimatickej zmeny v plánovacích procesoch. Výskumy v zahraničí potvrdzujú kritickú úlohu miest a regiónov v úsilí o zmiernenie dopadov zmeny klímy a adaptáciu území na meniace sa klimatické podmienky (Zhan-Yun, 2021; Critchlow et al., 2022; Putra, Martinez, Verplanke, 2022). Územné plánovanie je chápané ako kľúčový nástroj na zmiernenie a prispôbenie sa meniacej sa klíme, pretože dokáže efektívne integrovať priestorové usporiadanie území, optimalizovať priestorovú formu a strategicky riadiť využitie územia a usporiadanie infraštruktúry. Interakcia medzi týmito prvkami predstavuje primárnu hnaciu silu klimatickej zmeny na všetkých úrovniach (Norman, Newman, Steffen, 2021), a to napriek tomu, že sa pracuje s určitou mierou neistoty spojenou so zmenou klímy. Táto neistota vyžaduje transformáciu územného plánovania, a to na úrovni cieľov, obsahu a aplikovaných metód. Ciele územného plánovania musia kladť väčší dôraz na dynamickú koordináciu ekonomického a spoločenského rozvoja s ohľadom na zdroje a životné prostredie (Jiricka-Pürner et al., 2021). Obsah územného plánovania by mal akceptovať hodnotenie vplyvov zmeny klímy (Stoeglehner, Abart-Heriszt, 2022) a integrovať témy prispôbenia sa zmene klímy v rôznych priestorových mierkach (Lazoglou, Serraos, 2021). Mala by tiež zlepšiť využitie metód plánovania, ako napr. tvorba scenárov, alebo zapájanie komunit v rámci participatívnych prístupov a pod. (Juschten et al., 2021; Kazanci, Tezer, 2021; Soto, 2020). Územné plánovanie má zároveň potenciál slúžiť ako účinný nástroj riadenia na riešenie klimatických zmien na miestnej úrovni prostredníctvom svojho vplyvu na politické opatrenia pre územný rozvoj (Asprogerakas et al., 2021; Thidou, 2021; Triantis, 2023).

V rámci prípravy územnoplánovacích podkladov je potrebná adresná príprava relevantných údajov získaných z odborných zdrojov. Práca s klimatickými dátami a oficiálnymi predikčnými klimatickými modelmi a scenármi je nevyhnutnosťou. Klimatické dáta systematicky merané a spracovávané Slovenským hydrometeorologickým ústavom sú základnou bázou, ako aj scenáre vývoja klímy, ktoré pracovníci SHMÚ modelujú. Kľúčovými informáciami pre územné plánovanie z hľadiska zmeny klímy sú tiež výstupy z aktuálnych správ IPCC, ktoré tvoria základný rámec pre nastavenie scenárov vývoja aj na regionálnej a miestnej úrovni.

Neoddeliteľnou súčasťou podkladov v územnom plánovaní sú z hľadiska akceptácie dopadov meniacej sa klímy hodnotenia území prostredníctvom interpretovaných vlastností akými sú odolnosť, zraniteľnosť, citlivosť, či adaptabilita. Stanovenie uvedených vlastností území vychádza z údajov o zložkách životného prostredia – abiotických, biotických a socioekonomických, pri čom na rozdiel od používaných postupov stanovenia zraniteľnosti a citlivosti území v zmysle krajinnoekologických hodnotení sa v rámci územného plánovania akcentujúceho zmenu klímy uplatňujú mnohé ďalšie indikátory, často korelujúce s krízovými zložkami riadenia sídiel.

Zraniteľnosť sídiel na dopady zmeny klímy by mala byť chápaná predovšetkým z aspektov prírodných a sociálnych podmienok, ku ktorým je pre reálne územné plánovanie potrebné akceptovať aj ekonomické a politické podmienky.

2 KOMPARÁCIA ÚZEMNÝCH ASPEKTOV KLIMATICKEJ ZMENY, JAVOV A PREJAVOV KLIMATICKEJ ZMENY A OBSAHU FORMÁLNYCH NÁSTROJOV ÚZEMNÉHO PLÁNOVANIA A NÁVRH ICH VYUŽITIA PRE PREVENCIU NEGATÍVNYCH DOPADOV KLIMATICKEJ ZMENY

Táto kapitola analyzuje možnosti, potenciály a využitie formálnych nástrojov územného plánovania pre riešenie problému prevencie, adaptácie, mitigácie a kompenzácie vyplývajúce z legislatívneho rámca územného plánovania, ktorým je zákon č. 200/2022 Z. z. o územnom plánovaní v znení zákona č. 205/2023 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s reformou stavebnej legislatívy a vyhlášky Úradu pre územné plánovanie a výstavbu Slovenskej republiky č. 392/2023 Z. z. o obsahu a spôsobe spracovania územnoplánovacej dokumentácie a o územnoplánovacích podkladoch a všeobecných požiadavkách na priestorové usporiadanie územia a funkčné využívanie územia.

V nasledujúcej tabuľke sú k paragrafovým zneniam zákona č. 200/2022 Z. z. uvedené relevantné potenciály vo vzťahu k problémom vyplývajúcim zo zmeny klímy, ktoré je žiaduce riešiť v rámci územného plánovania, a to pomocou rôznych nástrojov, v rámci rôznych mierok, prieskumov a rozborov. Pojem klimatická zmena sa v zákone explicitne nenachádza, používané je slovné spojenie „opatrenia na zmiernenie zmeny klímy“, ale jednotlivé nižšie uvedené znenia v sebe zahŕňajú potenciál akceptovania požiadaviek na riešenie dopadov meniacej sa klímy na životné prostredie, na krajinu a sídla.

Tabuľka č. 1: Potenciály zákona č. 200/2022 Z. z. vo vzťahu k problémom vyplývajúcim zo zmeny klímy

PRVÁ ČASŤ
ÚVODNÉ USTANOVENIA
§ 1 Predmet úpravy
Tento zákon upravuje územné plánovanie, pôsobnosť orgánov územného plánovania, práva a povinnosti fyzických osôb a právnických osôb v územnom plánovaní a informačný systém územného plánovania a výstavby (ďalej len „informačný systém alebo IS“).
Potenciál – relevancia vo vzťahu k problémom klimatickej zmeny <i>Zákon upravuje nielen právomoci, úlohy a aktivity orgánov verejnej správy, ale aj fyzických a právnických osôb, čo je základom pre efektívne fungovanie nástrojov v ňom zahrnutých, pokiaľ tieto budú využité pre riešenie problému klimatickej zmeny. Dôležité je tiež, že zákon upravuje istým spôsobom aj budovanie informačného systému, ktorý je základom pre vecne a územne relevantné rozhodovanie aj v kontexte klimatickej zmeny.</i>
§ 2 Územné plánovanie
Územným plánovaním je súbor činností, ktorými sa určuje a reguluje priestorové usporiadanie územia, funkčné využívanie územia a zabezpečuje sa udržateľný územný rozvoj za podmienok dodržania ochrany životného prostredia, ochrany prírody a krajiny, ochrany historického a kultúrneho dedičstva a ochrany verejného zdravia, obrany štátu, bezpečnosti štátu, hospodárskeho rozvoja, sociálneho rozvoja, sociálnej súdržnosti a územnej súdržnosti.
Potenciál – relevancia vo vzťahu k problémom klimatickej zmeny <i>Územné plánovanie na základe tohto paragrafu prostredníctvom svojich činností teda priamo zabezpečuje udržateľný územný rozvoj, a teda aj adaptáciu na klimatickú zmenu, ktorá je jednou zo základných výziev udržateľného rozvoja. Toto podčiarkuje aj definícia udržateľného územného rozvoja ako komplexného a vyváženého rozvoja územia, ktorý zahŕňa rozvoj všetkých hmotných a nehmotných zložiek, činností a procesov, ktoré sa vzťahujú na územie a ich vzájomné vzťahy a ktorý vytvára podmienky na dlhodobý vyvážený vzťah kvalitného životného prostredia, riešenia zmeny klímy a činností v území tak, aby uspokojoval potreby súčasnej generácie a neznižoval kvalitu života a zdravia budúcich generácií v sídelnom prostredí krajinnom prostredí.</i>
§ 3 Cieľ územného plánovania
Cieľom územného plánovania je systematicky a nepretržite vytvárať podmienky pre udržateľný územný rozvoj tak, aby územie bolo využívané efektívne, bezpečne, ekonomicky, esteticky, eticky a demokraticky s ohľadom na prírodné, historické a kultúrne dedičstvo, ochranu a kvalitu životného prostredia a kvalitu života obyvateľov.

<p>Potenciál – relevancia vo vzťahu k problémom klimatickej zmeny <i>Ak je cieľom ÚP vytvárať podmienky pre udržateľný rozvoj, tak jeho cieľom je aj zabezpečiť prevenciu, adaptáciu, mitigáciu a kompenzáciu v reakcii na klimatickú zmenu, pretože tieto sú podmienkami pre udržateľný rozvoj a zabezpečenie ochrany a kvality životného prostredia a kvality života obyvateľov.</i></p>
<p>§ 4 Zásady územného plánovania</p> <p>Orgán územného plánovania na účel dosiahnutia udržateľného územného rozvoja zosúladuje štátne, regionálne, obecné a miestne záujmy priestorovým usporiadaním a funkčným využívaním susedných území a územných celkov nižšieho stupňa s nadradeným územným celkom. Prostredníctvom územného plánovania orgán územného plánovania stanovuje podmienky pre efektívnu a udržateľnú štruktúru osídlenia so zreteľom na miestne danosti, charakter prírodnej a sídelnej štruktúry a dostupnosť verejnej dopravnej infraštruktúry a technickej infraštruktúry. V riešenom území orgán územného plánovania vytvára podmienky pre efektívne a udržateľné užívanie prírodných zdrojov v území, s prihliadnutím na ochranu a trvalo udržateľné využívanie poľnohospodárskej pôdy a ochranu lesných pozemkov pred ich iným využívaním. Orgán územného plánovania dbá na vytváranie kvalitných nediskriminačných podmienok pre život obyvateľstva tak, aby nedochádzalo k vytváraniu priestorovo segregovaných alebo separovaných lokalít s koncentráciou generačne reprodukovanej chudoby vrátane podmienok na ich odstránenie, dbá na zachovanie a rozvíjanie historického a kultúrneho dedičstva, ako aj na zachovanie a zlepšenie životného prostredia, zachovanie biodiverzity, vyvážený environmentálny prístup k priestorovému usporiadaniu územia a funkčnému využívaniu územia, zabezpečuje ekologickú stabilitu a ekologickú konektivitu aj v súvislosti s adaptáciou na zmenu klímy, ochranu prírody a ochranu a tvorbu krajiny. K zásadám územného plánovania patrí aj zlepšovanie alebo zachovanie vzhľadu miesta a krajiny.</p>
<p>Potenciál – relevancia vo vzťahu k problémom klimatickej zmeny <i>Orgán územného plánovania, teda Úrad pre územné plánovanie a výstavbu Slovenskej republiky (ďalej len Úrad), obec, samosprávny kraj, MO SR a MŽP SR na účel dosiahnutia udržateľného územného rozvoja zosúladuje záujmy rôznych úrovní v ich hierarchii. Toto je možné využiť pre štruktúrovanie územnoplánovacích nástrojov na zabezpečenie adekvátnej reakcie na klimatickú zmenu medzi jednotlivé úrovne, pričom je zabezpečená ich horizontálna aj vertikálna harmonizácia. Zákon jednoznačne definuje úlohy orgánov územného plánovania, ktoré sú relevantné pre riešenie problému klimatickej zmeny, a to najmä:</i></p> <ul style="list-style-type: none">
• <i>Vytváranie podmienok pre efektívne a udržateľné využívanie prírodných zdrojov v území, ochranu a udržateľné využívanie poľnohospodárskej pôdy a lesných pozemkov</i>
• <i>Vytváranie podmienok pre zachovanie a zlepšenie životného prostredia, biodiverzity</i>
• <i>Zabezpečenie ekologickej stability a ekologickej konektivity aj v súvislosti s adaptáciou na zmenu klímy, ochranu prírody a ochranu a tvorbu krajiny</i> <p><i>Z toho vyplýva, že zákon ukladá priamo územným samosprávam, Úradu a definovaným ministerstvám zabezpečenie kľúčových opatrení aj vo vzťahu ku klimatickej zmene.</i></p>
<p>§ 5 Vymedzenie základných pojmov</p>
<p>a) územím časť zemského povrchu, ktorého určenie veľkosti jednotky závisí od stupňa územnoplánovacej dokumentácie,</p>
<p>b) osobitným územím časť územia, pre ktoré sú stanovené špecifické podmienky priestorového usporiadania a funkčného využitia v danej územnej časti, ktorej charakter, osobitosti a význam sa má v území zachovať, chrániť, obnoviť alebo rozvíjať; osobitným územím je aj územie významné z hľadiska zabezpečenia obrany štátu a bezpečnosti štátu, ochrany prírody, biodiverzity a krajiny,</p>
<p>c) regiónom časť územia, ktorého územný obvod je zhodný s územným obvodom samosprávneho kraja,</p>
<p>d) mikroregiónom časť územia regiónu alebo viacerých regiónov pri spoločných hraniciach, pre ktoré sú charakteristické potreby územného rozvoja viacerých obcí alebo iného špecifického územia najmä z hľadiska životného prostredia, ochrany a tvorby krajiny, ochrany historického a kultúrneho dedičstva, rozvoja hospodárstva a cestovného ruchu za súčasného splnenia podmienok pre udržateľný územný rozvoj a tvorbu krajiny mikroregiónu,</p>
<p>e) urbanistickou koncepciou dlhodobý zámer priestorového usporiadania územia a funkčného využitia územia, dopravnej infraštruktúry, technickej infraštruktúry a krajinnej štruktúry; v závislosti od stupňa územnoplánovacej dokumentácie sa urbanistická koncepcia zabezpečuje sústavou podmienok a regulatívov v súlade s cieľmi územného plánovania,</p>
<p>f) priestorovým usporiadaním územia skladba hmotných a funkčných prvkov v území a väzieb medzi nimi, ktorou sa dosahuje optimálna organizácia územia a udržateľný rozvoj územia pri zohľadnení súčasného stavu a hodnôt územia a krajiny,</p>
<p>g) funkčným využívaním územia spôsob využívanie územia podľa druhu prevádzok alebo činností v ňom, v členení na základnú funkciu, prístupnú funkciu a neprístupnú funkciu pri zohľadnení potrieb rozvoja spoločnosti a súčasného stavu a hodnôt územia a krajiny,</p>
<p>h) priestorovo-funkčným celkom vymedzená časť územia mikroregiónu, obce alebo zóny so spoločnou priestorovou a funkčnou charakteristikou vyznačená v územnoplánovacej dokumentácii, na ktorú sa vzťahuje regulácia územného rozvoja formou regulačných listov,</p>
<p>i) podmienkou priestorového usporiadania územia a funkčného využitia územia textovo a graficky vyjadrené regulatívy umiestňovania výstavby a uskutočňovania činností, ktoré majú vplyv na územie príslušného priestorovo-funkčného celku alebo jeho časti a na zabezpečenie udržateľného územného rozvoja; podmienky priestorového usporiadania územia a funkčného využitia územia sú obsahom každej územnoplánovacej dokumentácie,</p>
<p>j) regulatívom priestorového usporiadania územia a funkčného využitia územia textovo, číselne alebo graficky vyjadrený parameter alebo limit, ktorým sa určujú podmienky na výstavbu alebo činnosti, ktoré majú vplyv na územie, a požiadavky na organizáciu územia,</p>
<p>k) urbanistickou štruktúrou súčasná alebo navrhovaná zástavba a urbanistický spôsob zastavania územia v intenzite a rozsahu stanoveným v územnoplánovacej dokumentácii,</p>
<p>l) zastavaným územím časť územia obce vymedzená v záväznej časti územnoplánovacej dokumentácie pre existujúcu a navrhovanú zástavbu budovami, verejnými priestranstvami a inými stavbami,</p>

m) zastavovacími podmienkami pre budovy, verejné priestranstvá a iné stavby súbor záväzných regulatívov vyjadrených textovo, číselne a graficky, ktoré sú súčasťou územného plánu obce a územného plánu zóny a ktoré vyjadrujú požiadavky na umiestňovanie budov, verejných priestranstiev a iných stavieb,
n) štruktúrou osídlenia štruktúra sídel rôznych veľkostí pôsobiacich vo vzájomných vzťahoch na určitom území,
o) štruktúrou sídla štruktúra jeho hmotných a funkčných prvkov, ktoré pôsobia vo vzájomných vzťahoch na území sídla,
p) dopravnou infraštruktúrou dopravné vybavenie územia, ktorým sú najmä pozemné komunikácie, cyklistické komunikácie, železničná infraštruktúra, koľajové dráhy, trolejbusové dráhy a lanové dráhy, infraštruktúra civilného letectva, prístavy a vodné cesty a prepojovacie body medzi sieťami rôznych druhov dopravy a ich súčasť,
q) technickou infraštruktúrou technické vybavenie územia, ktorým sú najmä elektroenergetické rozvody a zariadenia, zariadenia na výrobu elektriny, elektrické rozvody, plynárenské rozvody a zariadenia, sústava tepelných rozvodov a zariadení, zariadenia na výrobu tepla, verejné vodovody, vodárenské zdroje a objekty, verejné kanalizácie a čistiarne odpadových vôd, ostatné vodné stavby, elektronické komunikačné siete a zariadenia, produktovody, skládky odpadu a zariadenia na nakladanie s odpadmi, vodné stavby na ochranu pred povodňami, závlahové zariadenia a odvodňovacie zariadenia, zariadenia vo verejných prístavoch ohraničených územnými obvodymi prístavov, zariadenia civilnej ochrany, zdroje a rozvody vody na účely hasenia požiarov,
r) vybavenosťou komplex zariadení a plôch, ktorých cieľom je uspokojovanie potrieb verejnosti najmä v oblasti výchovy a vzdelávania, sociálnych služieb, zdravotnej starostlivosti, kultúry, cirkví, verejnej správy, administratívy, verejného stravovania, obchodu, rekreácie, športu, cestovného ruchu a nevýrobných služieb,
s) verejným priestorom vonkajšie verejne prístupné priestranstvo, ktoré slúži všeobecnému využívaniu a ktoré je prístupné každému, najmä námestia, ulice, nábrežia, verejné parky, detské ihriská a voľné priestranstvá vytvorené kompaktnou zástavbou alebo rozvoľnenou zástavbou v zastavanom území,
t) sídelným prostredím obývané územie vytvorené urbanistickými, sociálnymi, ekonomickými, prírodnými a kultúrno-historickými podmienkami so vzájomnými väzbami,
u) udržateľným územným rozvojom komplexný a vyvážený rozvoj územia, ktorý zahŕňa rozvoj všetkých hmotných a nehmotných zložiek, činností a procesov, ktoré sa vzťahujú na územie a ich vzájomné vzťahy a ktorý vytvára podmienky na dlhodobý vyvážený vzťah kvalitného životného prostredia, riešenia zmeny klímy a činností v území tak, aby uspokojoval potreby súčasnej generácie a neznižoval kvalitu života a zdravia budúcich generácií v sídelnom prostredí a krajinnom prostredí,
v) verejným záujmom záujem vyjadrený územnoplánovacou dokumentáciou, ktorý prináša najmä prospech verejnosti so zreteľom na udržateľný územný rozvoj, ktorý zabezpečuje územnú súdržnosť, sociálnu súdržnosť a nediskrimináciu, záujem detí a sociálne vylúčených alebo ohrozených spoločenských skupín, územný systém ekologickej stability, ekologickú konektivitu, zelenú infraštruktúru, zachovanie hodnôt krajiny a kultúrneho dedičstva, ochrana a efektívne využívanie prírodných zdrojov a iných daností územia, ochranu prírody, ochranu vôd a zachovanie biodiverzity, ochranu životného prostredia, ochranu verejného zdravia, obranu štátu, bezpečnosť štátu, civilnú ochranu, ochranu pred požiarmi a zohľadňuje podmienky meniacej sa klímy a adaptívnej schopnosti,
w) stavbou vo verejnom záujme stavba dopravnej infraštruktúry a technickej infraštruktúry, stavba určená na vybavenosť v oblasti výchovy a vzdelávania, sociálnych služieb, zdravotnej starostlivosti a verejnej správy, stavba určená na výrobu, ochranu kultúrneho dedičstva, historického dedičstva, prírodného dedičstva a ochranu a tvorbu krajiny a stavba určená na rozvoj alebo ochranu územia štátu, regiónu, obce alebo zóny vymedzená v územnoplánovacej dokumentácii.
<p>Potenciál – relevancia vo vzťahu k problémom klimatickej zmeny</p> <p><i>Zákon zavádza pojem Osobitné územie, ktorým rozumie časť územia, pre ktoré sú stanovené špecifické podmienky priestorového usporiadania a funkčného využívania v danej územnej časti, ktorej charakter, osobitosti a význam sa má v území zachovať, chrániť, obnoviť alebo rozvíjať; osobitným územím je aj územie významné z hľadiska zabezpečenia obrany štátu a bezpečnosti štátu, ochrany prírody, biodiverzity a krajiny, to znamená, že zákon predpokladá definovanie osobitných území, ktorého účelom je zabezpečenie opatrení aj v reakcii na zmenu klímy.</i></p> <p><i>Zákon definuje, že priestorovým usporiadaním územia sa rozumie skladba hmotných a funkčných prvkov v území a väzieb medzi nimi, ktorou sa dosahuje optimálna organizácia územia a udržateľný rozvoj. Teda priestorová organizácia musí zabezpečovať aj adaptáciu na klimatickú zmenu, ktorá je predpokladom udržateľného rozvoja.</i></p> <p><i>Zákon priamo definuje, že funkčným využívaním územia je predpísaný spôsob využívania územia cez základnú funkciu, prípustnú funkciu a neprípustnú funkciu zohľadňujúc potreby rozvoja spoločnosti a súčasného stavu a hodnôt územia a krajiny z čoho vyplýva že aj potrebu adaptácie na klimatickú zmenu. Pre jednoznačnosť využitia tejto formulácie zákona je však potrebné, aby táto potreba bola inštitucionálne definovaná.</i></p> <p><i>Podmienkou priestorového usporiadania územia a funkčného využívania územia sú textovo a graficky vyjadrené regulatívy umiestňovania výstavby a uskutočňovania činností, Medzi podmienkami a teda regulatívami môžu byť aj regulatívy reagujúce na potrebu adaptácie na klimatickú zmenu. Tieto môžu byť kľúčovými nástrojmi UP reagujúcimi na túto potrebu. K regulatívom Zákon zaraďuje aj zastavovacie podmienky, ktoré môžu byť kľúčovými nástrojmi zabezpečenia adaptácie na klimatickú zmenu na úrovni sídiel a zón. V kontexte jednoznačnej interpretácie a pochopenia dikcie zákona vo vzťahu k zabezpečeniu adaptácie na klimatickú zmenu je definícia pojmu udržateľný územný rozvoj, ktorým zákon označuje komplexný a vyvážený rozvoj územia, ktorý zahŕňa rozvoj všetkých hmotných a nehmotných zložiek, činností a procesov, ktoré sa vzťahujú na územie a ich vzájomné vzťahy a ktorý vytvára podmienky na dlhodobý vyvážený vzťah kvalitného životného prostredia, riešenia zmeny klímy a činností v území tak, aby uspokojoval potreby súčasnej generácie a neznižoval kvalitu života a zdravia budúcich generácií v sídelnom prostredí a krajinnom prostredí,</i></p> <p><i>Kľúčové pre využitie územného plánovania ako systému integrujúceho nástroje na zabezpečenie adaptácie na klimatickú zmenu je definovanie pojmu verejný záujem cez záujem vyjadrený územnoplánovacou dokumentáciou a jeho priame vzťahovanie na územný systém ekologickej stability, ekologickú konektivitu, zelenú infraštruktúru, zachovanie hodnôt krajiny a kultúrneho dedičstva, ochranu a efektívne využívanie prírodných zdrojov a iných daností územia, ochranu prírody, ochranu vôd a zachovanie biodiverzity, ochranu životného prostredia, ochranu verejného zdravia, obranu štátu, bezpečnosť štátu, civilnú ochranu, ochranu pred požiarmi a zohľadňuje podmienky meniacej sa klímy a adaptívnej schopnosti.</i></p> <p><i>Obdobne je možné pre účely adaptácie na klimatickú zmenu využiť inštitút stavby vo verejnom záujme, keďže táto je definovaná aj ako stavba určená na ochranu prírodného dedičstva a ochranu a tvorbu krajiny, ochranu územia štátu, regiónu, obce alebo zóny.</i></p>

DRUHÁ ČASŤ
VEREJNÁ SPRÁVA V OBLASTI ÚZEMNÉHO PLÁNOVANIA
§ 6 Orgány územného plánovania
(1) Orgán územného plánovania je orgán štátnej správy alebo orgán územnej samosprávy zodpovedný za obstaranie, prerokovanie, využívanie, dodržiavanie a pravidelnú aktualizáciu územnoplánovacích podkladov a územnoplánovacej dokumentácie príslušného stupňa a schvaľovanie územnoplánovacej dokumentácie príslušného stupňa.
(2) Orgánmi územného plánovania sú <ol style="list-style-type: none"> a) Úrad pre územné plánovanie a výstavbu Slovenskej republiky (ďalej len „úrad“), b) orgány územnej samosprávy   <ol style="list-style-type: none"> 1. obec, 2. samosprávny kraj.
(3) Činnosť orgánu územného plánovania na území vojenských obvodov zabezpečuje Ministerstvo obrany Slovenskej republiky.
(4) Orgán štátnej správy v pôsobnosti Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo“) vykonáva najmä tieto činnosti orgánu územného plánovania: <ol style="list-style-type: none"> a) vyjadruje sa k správe o stave Koncepcie územného rozvoja regiónu, územného plánu mikroregiónu a územného plánu obce, b) na žiadosť orgánu územného plánovania zaujme stanovisko o rozporoch v procese prerokovania územnoplánovacej dokumentácie, c) vykonáva dohľad nad dodržiavaním ustanovení tohto zákona, d) nahrádza záväzné stanovisko orgánu územného plánovania pre rozhodovanie o povolení stavby podľa zákona o výstavbe a na povoľovanie ostatných činností podľa osobitných predpisov1) (ďalej len „záväzné stanovisko“) podľa § 24 ods. 9.
Potenciál – relevancia vo vzťahu k problémom klimatickej zmeny <i>Zákon vymedzuje osobitnú pozíciu rezortu Ministerstva životného prostredia jednak cez vyjadrovanie sa ku správe o stave koncepcie územného rozvoja regiónu, územného plánu mikroregiónu a územného plánu obce a vydávaním stanovisk o rozporoch v procese prerokovania územnoplánovacej dokumentácie, jednak dohľadom nad dodržiavaním ustanovení tohto zákona a nahradzani záväzného stanoviska orgánu územného plánovania pre rozhodovanie o povolení stavby v určených prípadoch. To znamená, že môže namietať stav definovanej územnoplánovacej dokumentácie z hľadiska jej nesúladu s prioritami pri riešení problému klimatickej zmeny a žiadať jej aktualizáciu. Čo znamená „dohľad nad dodržiavaním zákona“ síce nie je jasné, ale s odvolaním sa na tento paragraf môže kedykoľvek kontrolne vstupovať do procesov povoľovania činností a stavieb a schvaľovania územnoplánovacej dokumentácie s tým, že príslušné orgány sú povinné umožniť mu vykonávať „dohľad“. Kľúčové je však, že rezortný orgán nahrádza záväzné stanovisko orgánu územného plánovania pre rozhodovanie o povolení stavby, resp. činnosti v širokom rozsahu stavieb priamo súvisiacim s problematikou prevencie, mitigácie, adaptácie a kompenzácie v reakcii na klimatickú zmenu. Výkon tejto právomoci a povinnosti však vyžaduje vytvorenie príslušných kapacít a jasné definovanie transparentných kritérií, metód a metodík pre posúdenie činnosti a stavieb pri vydávaní záväzného stanoviska z pohľadu problému reakcie na klimatickú zmenu.</i>
§ 9 Pôsobnosť Úradu
(1) Úrad na úseku územného plánovania <ol style="list-style-type: none"> a) obstaráva, prerokúva a predkladá vláde na schválenie zadanie a návrh Koncepcie územného rozvoja Slovenska a návrh zmien a doplnkov Koncepcie územného rozvoja Slovenska a raz za štyri roky vypracúva správu o stave Koncepcie územného rozvoja Slovenska, b) obstaráva územnoplánovacie podklady pre obstaranie a spracovanie Koncepcie územného rozvoja Slovenska, c) sleduje aktuálnosť Koncepcie územného rozvoja Slovenska, d) ako dotknutý orgán štátnej správy sa vyjadruje k návrhu zadania a k návrhu záväznej časti Koncepcie územného rozvoja regiónu, k návrhu záväznej časti územného plánu mikroregiónu, ak bol spracovaný, a návrhu záväznej časti územného plánu obce vrátane ich zmien a doplnkov, e) pri výkone činností podľa písmena a) spolupracuje s príslušným orgánom posudzovania vplyvov na životné prostredie (ďalej len „orgán posudzovania vplyvov“) pri konaniach podľa zákona o posudzovaní vplyvov na životné prostredie, f) ustanovuje štandardy a metodiku spracovania územnoplánovacej dokumentácie, g) metodicky usmerňuje a poskytuje odbornú pomoc orgánom územného plánovania, odborne spôsobilým osobám obstarávajúcim územnoplánovacie podklady a územnoplánovacie dokumentácie a spracovateľom územnoplánovacích podkladov a územnoplánovacej dokumentácie (ďalej len „spracovateľ“) a určuje pre nich záväznú metodiku obstarávania a spracovania územnoplánovacích podkladov a územnoplánovacej dokumentácie, h) poskytuje obci a samosprávnemu kraju dotácie zo štátneho rozpočtu na spracovanie územnoplánovacej dokumentácie, i) spolupracuje s ministerstvami a ostatnými ústrednými orgánmi štátnej správy pri vypracúvaní odvetvových koncepcií, programov a iných strategických dokumentov, ktoré majú vplyv na územie, a dohliada, aby v nich bola zohľadnená Koncepcia územného rozvoja Slovenska a Koncepcia územného rozvoja regiónov, j) zabezpečuje odbornú prípravu odborne spôsobilých osôb, overuje skúškou odbornú spôsobilosť odborne spôsobilých osôb, vedie register odborne spôsobilých osôb, vydáva preukaz o odbornej spôsobilosti, k) zabezpečuje činnosť správcu a prevádzkovateľa informačného systému a údaje z neho sprístupňuje verejnosti prostredníctvom jeho verejnej časti, okrem údajov a informácií, ktoré sú utajované skutočnosťou, citlivou informáciou alebo obchodným tajomstvom alebo by mohli ohroziť plnenie úloh spravodajských služieb, l) zabezpečuje zverejnenie a aktualizáciu schválenej Koncepcie územného rozvoja Slovenska.
(2) V súvislosti s plnením úloh podľa odseku 1 písm. j) je poverený zamestnanec úradu oprávnený nazeráť do spisov orgánu územného plánovania, robiť si zo spisov výpisy a poznámky a zaobstaráť si na vlastné trovy kópie spisov a ich častí, a tie použiť na účely podľa tohto zákona, požadovať od orgánu územného plánovania, dotknutého orgánu, dotknutej právnickej osoby, spracovateľa a od iných fyzických osôb a právnických osôb informácie a podklady, písomné vysvetlenia alebo ústne vysvetlenia nevyhnutné pre činnosť úradu podľa tohto zákona. Subjekty podľa prvej vety sú povinné takéto informácie, podklady a vysvetlenia bezodplatne poskytnúť úradu v lehote určenej úradom nie kratšej ako 30 dní. Ak ide o informácie, podklady a vysvetlenia, ktoré sú utajované skutočnosťou alebo skutočnosťou chránenou osobitným predpisom, poskytnúť sa za splnenia podmienok a spôsobom, ktorým nemožno ohroziť ochranu utajovaných skutočností, citlivých informácií, obchodného tajomstva alebo plnenie úloh spravodajských služieb.

Potenciál – relevancia vo vzťahu k problémom klimatickej zmeny

V zmysle Zákona Úrad prostredníctvom svojich regionálnych pobočiek, ktoré zákon zavádzajúco nazýva Stavebnými úradmi, hoci ich nedefinuje medzi Orgánmi činnými vo výstavbe metodicky usmerňuje a poskytuje odbornú pomoc orgánom územného plánovania a ďalším subjektom procesu územného plánovania, určuje pre nich záväznú metodiku a štandardy obstarávania a spracovania územnoplánovacích podkladov a územnoplánovacej dokumentácie. Táto právomoc umožňuje prostredníctvom metodík a štandardov v dostatočnej miere zohľadniť požiadavky vyplývajúce z potreby riešiť problém klimatickej zmeny v územnoplánovacej dokumentácii a tým jasne vymedziť priestor pre následné povoľovacie procesy výstavby tak, aby rešpektovali verejný záujem prevencie, adaptácie, mitigácie a kompenzácie vo vzťahu ku klimatickej zmene. Tieto záväzné metodiky je možné označiť za kľúčové nástroje pre implementáciu tohto verejného záujmu do územného plánovania a jeho prostredníctvom aj do výstavby.

Keďže Úrad zabezpečuje odbornú prípravu odborne spôsobilých osôb, jeho úloha je aj v oblasti budovania kapacít pre zapracovanie problematiky klimatickej zmeny do ÚPD.

Úloha Úradu pri zabezpečení tvorby a aktualizácie informačného systému je dôležitá v kontexte prístupnosti informácií relevantných pre voľbu vecne a územne adekvátnych riešení a opatrení vo vzťahu k riešeniam klimatickej zmeny.

Úrad ako obstarávateľ a predkladateľ návrhu zadania a Konceptcie územného rozvoja Slovenska, ktorá je záväzným dokumentom pre vypracovanie nižších stupňov územnoplánovacej dokumentácie v KURS môže nastaviť základné parametre pre spracovanie ÚPD regiónov, mikroregiónov, obcí a zón tak, aby reflektovali problematiku klimatickej zmeny.

Úrad má možnosť prostredníctvom právomocí definovaných v čl. 2 vo väzbe na čl. 1 ods. f (spolupracuje s ministerstvami a ostatnými ústrednými orgánmi štátnej správy pri vypracúvaní odvetvových koncepcií, programov a iných strategických dokumentov, ktoré majú vplyv na územie a dohliada, aby v nich bola zohľadnená Konceptcia územného rozvoja Slovenska a Konceptcie územného rozvoja regiónov) ovplyvniť všetky sektorálne politiky vo vzťahu k ich odozve na klimatickú zmenu, pokiaľ je táto problematika náležite ošetrená v KURS a v koncepciách územného rozvoja regiónov.

§ 10 Samosprávny kraj

Samosprávny kraj

- a) obstaráva, prerokúva a schvaľuje zadanie a návrh Konceptcie územného rozvoja regiónu, návrh zmien a doplnkov Konceptcie územného rozvoja regiónu a najmenej raz za štyri roky vypracúva správu o stave Konceptcie územného rozvoja regiónu,
- b) obstaráva a zabezpečuje aktuálne územnoplánovacie podklady pre obstaranie a spracovanie Konceptcie územného rozvoja regiónu,
- c) sleduje aktuálnosť Konceptcie územného rozvoja regiónu,
- d) ako dotknutý orgán územnej samosprávy sa vyjadruje k návrhu zadania a k návrhu záväznej časti Konceptcie územného rozvoja Slovenska vrátane jej zmien a doplnkov,
- e) ako dotknutý orgán územnej samosprávy posudzuje a vyjadruje sa k návrhu záväznej časti Konceptcie územného rozvoja regiónu a k návrhu záväznej časti územného plánu mikroregiónu vrátane ich zmien a doplnkov, s ktorých územnou hranicou susedí, a z hľadiska územnoplánovacej dokumentácie vyššieho stupňa k návrhu záväznej časti územného plánu mikroregiónu, k návrhu záväznej časti územného plánu obce a k návrhu záväznej časti územného plánu zóny vrátane ich zmien a doplnkov, ak ide o obec v území samosprávneho kraja,
- f) vyjadruje sa k správe o stave územného plánu obce a územného plánu zóny,
- g) obstaráva, prerokúva a schvaľuje zadanie a návrh územného plánu mikroregiónu, návrh zmien a doplnkov územného plánu mikroregiónu a najmenej raz za štyri roky správu o stave územného plánu mikroregiónu,
- h) obstaráva územnoplánovacie podklady pre obstaranie a spracovanie územného plánu mikroregiónu a udržiava ich v aktuálnom stave,
- i) zabezpečuje súlad záväznej časti Konceptcie územného rozvoja regiónu a záväznej časti územného plánu mikroregiónu, ak bol spracovaný, so záväznou časťou Konceptcie územného rozvoja Slovenska,
- j) zabezpečuje zverejnenie a aktualizáciu schválenej Konceptcie územného rozvoja regiónu a schváleného územného plánu mikroregiónu, ak bol spracovaný,
- k) vydáva záväzné stanovisko z hľadiska súladu so záväznou časťou Konceptcie územného rozvoja regiónu a súladu so záväznou časťou územného plánu mikroregiónu podľa § 24 ods. 4 a 6,
- l) vydáva výpis zo záväznej časti príslušnej územnoplánovacej dokumentácie podľa § 25 ods. 12 v listinnej podobe, ak tento nemožno získať z informačného systému,
- m) pri výkone činností podľa písmena a) spolupracuje s príslušným orgánom posudzovania vplyvov pri konaniach podľa zákona o posudzovaní vplyvov na životné prostredie.

§ 11 Obec

Obec

- a) obstaráva, prerokúva a schvaľuje zadanie a návrh územného plánu obce, zadanie a návrh územného plánu zóny, návrh zmien a doplnkov územného plánu obce a územného plánu zóny a najmenej raz za štyri roky vypracúva správu o stave územného plánu obce a územného plánu zóny, na ktorej podklade vypracúva zadanie,
- b) obstaráva a zabezpečuje aktuálne územnoplánovacie podklady pre obstaranie a spracovanie územného plánu obce a územného plánu zóny,
- c) po dohode so samosprávnym krajom obstaráva a zabezpečuje aktuálne územnoplánovacie podklady na obstaranie a spracovanie územného plánu mikroregiónu,
- d) sleduje aktuálnosť územného plánu obce a územného plánu zóny,
- e) ako dotknutý orgán územnej samosprávy sa vyjadruje k návrhu zadania a k návrhu záväznej časti Konceptcie územného rozvoja regiónu vrátane jej zmien a doplnkov, k návrhu záväznej časti územného plánu mikroregiónu vrátane jeho zmien a doplnkov, ak ide o obec v území, pre ktoré bolo dohodnuté spracovať územný plán mikroregiónu, a k návrhu záväznej časti územného plánu obce, ktorej katastrálnym územím susedí alebo ktorej návrh záväznej časti územného plánu obce má na ňu vplyv,
- f) zabezpečuje súlad územného plánu zóny s územným plánom obce,
- g) zabezpečuje súlad územného plánu obce a územného plánu zóny s Konceptiou územného rozvoja regiónu,
- h) zabezpečuje zverejnenie a aktualizáciu schváleného územného plánu obce a schváleného územného plánu zóny,
- i) vydáva záväzné stanovisko z hľadiska súladu so záväznou časťou územného plánu obce, záväznou časťou územného plánu zóny a záväznou časťou územného plánu mikroregiónu, ak bol spracovaný,

<p>j) vydáva výpis zo záväznej časti príslušnej územnoplánovacej dokumentácie podľa § 25 ods. 12 v listinnej podobe, ak tento nemožno získať z informačného systému,</p> <p>k) pri výkone činností podľa písmena a) spolupracuje s príslušným orgánom posudzovania vplyvov pri konaniach podľa zákona o posudzovaní vplyvov na životné prostredie.</p>
<p>Potenciál – relevancia vo vzťahu k problémom klimatickej zmeny <i>Orgány územnej samosprávy obce a samosprávne kraje majú možnosť prostredníctvom obstarávania a schvaľovania územnoplánovacej dokumentácie s charakterom všeobecne záväzného predpisu upravujúceho parametre priestorovej štruktúry a funkčného využitia kľúčové nastavenia opatrení vo vzťahu k výzva klimatickej zmeny. Ako ukazujú skúsenosti zo zahraničia, je možné v rámci ÚPD jednotlivých stupňov premietnuť tento verejný záujem do všeobecne záväzného predpisu. Je však potrebné aby samosprávy tento verejný záujem definovali, napríklad v strategických dokumentoch obecného a regionálneho rozvoja.</i></p>
<p>§ 12 Odborne spôsobilá osoba</p> <p>(1) Orgán územného plánovania podľa § 6 zabezpečuje obstaranie územnoplánovacích podkladov a územnoplánovacej dokumentácie vrátane ich zmien a doplnkov prostredníctvom odborne spôsobilej osoby, ktorá je zamestnancom orgánu územného plánovania alebo osobou v inom pracovnoprávnom vzťahu alebo v obchodnoprávnom vzťahu k orgánu územného plánovania. Odborne spôsobilá osoba, ktorá obstaráva územnoplánovacie podklady a územnoplánovaciú dokumentáciu, nemôže byť súčasne spracovateľom, ani osobou, ktorá je jeho zamestnancom, alebo osobou v inom pracovnoprávnom vzťahu alebo v obchodnoprávnom vzťahu.</p> <p>(2) Odborne spôsobilá osoba je fyzická osoba zapísaná v registri odborne spôsobilých osôb podľa § 13 ods. 1, ktorý vedie úrad v rámci informačného systému a zverejňuje ho na svojom webovom sídle.</p> <p>(3) Odborne spôsobilá osoba je oprávnená</p> <ol style="list-style-type: none"> obstarať územnoplánovacie podklady a územnoplánovaciú dokumentáciu, dohliadať na spracovanie územnoplánovacích podkladov a územnoplánovacej dokumentácie po obsahovej stránke a po formálnej stránke, zabezpečovať opravu územnoplánovacej dokumentácie, ktorá bola spôsobená technickou chybou v písaní, počítaní alebo inou zrejmovou chybou alebo zrejmovou nesprávnosťou pred schválením územnoplánovacej dokumentácie, vypracovať správu o aktuálnom stave územnoplánovacej dokumentácie. <p>(4) Odborne spôsobilá osoba je pri obstarávaní územnoplánovacích podkladov a územnoplánovacej dokumentácie povinná</p> <ol style="list-style-type: none"> postupovať s odbornou starostlivosťou, zohľadňovať verejný záujem a chrániť oprávnené záujmy orgánu územného plánovania, ktorý obstaráva územnoplánovacie podklady a územnoplánovaciú dokumentáciu, postupovať v súlade s týmto zákonom a ostatnými všeobecne záväznými právnymi predpismi, s určenou metodikou spracovania územnoplánovacích podkladov a územnoplánovacej dokumentácie, využívať údaje informačného systému; údaje, ktoré nie sú obsahom informačného systému, je povinná získať od dotknutých orgánov a dotknutých právnických osôb, spolpracovať s dotknutým orgánom a s dotknutou právnickou osobou, zdržať sa konania, ktoré by viedlo k uprednostneniu osobného záujmu pred verejným záujmom, viest dokumentáciu o uskutočnených úkonoch, o verejnom prerokovaní a o stanoviskách dotknutých orgánov a dotknutých právnických osôb v informačnom systéme.
<p>Potenciál – relevancia vo vzťahu k problémom klimatickej zmeny <i>Odborne spôsobilá osoba je garantom odbornosti zabezpečenia obstarávania i spracovania územnoplánovacej dokumentácie, keďže v zmysle Zákona má „dohliadať na spracovanie územnoplánovacích podkladov a územnoplánovacej dokumentácie po obsahovej stránke a po formálnej stránke“ a „postupovať s odbornou starostlivosťou, zohľadňovať verejný záujem a chrániť oprávnené záujmy orgánu územného plánovania, ktorý obstaráva územnoplánovacie podklady a územnoplánovaciú dokumentáciu“.</i> <i>Odborne spôsobilá osoba má kontrolnú funkciu aj vo vzťahu k spracovateľovi územnoplánovacej dokumentácie a územnoplánovacích podkladov a zohľadňovaniu verejného záujmu, je zodpovedná aj za adekvátnu reflexiu problematiky klimatickej zmeny v nich. Otázka je jeho odborná kapacita na uchopenie tohto problému, keďže v odbore Architektúra a urbanizmus, ktorý je zákonom z neznámych dôvodov preferovaný pre získanie odbornej spôsobilosti, táto problematika nie je pokrytá v dimenziách sídla a regiónu adekvátne v žiadnom premete.</i></p>
<p>§ 14 Spracovateľ</p> <p>(1) Spracovateľ je fyzická osoba, ktorá spĺňa požiadavku odbornej kvalifikácie a autorizácie podľa osobitného predpisu²⁾ na spracovanie územnoplánovacích podkladov a územnoplánovacej dokumentácie. Spracovateľ je aj právnická osoba, ktorá vykonáva činnosti spracovateľa prostredníctvom fyzickej osoby, ktorá spĺňa požiadavku podľa prvej vety a je zamestnancom právnickej osoby alebo osobou v inom pracovnoprávnom vzťahu alebo v obchodnoprávnom vzťahu k právnickej osobe.</p> <p>(2) Spracovateľ je oprávnený vypracovať analýzu a syntézu údajov o území a výkres problémových javov podľa § 29 ods. 1 písm. d), spracovať územnoplánovacie podklady a územnoplánovaciú dokumentáciu podľa tohto zákona, navrhovať urbanistickú koncepciu územia a koordinovať činnosť spolupracujúcej osoby, ktorá má oprávnenie na spracovanie príslušnej časti územnoplánovacích podkladov a územnoplánovacej dokumentácie (ďalej len „spolupracujúca osoba“), a spolupracovať na projekte pozemkových úprav vypracovanom po schválení územnoplánovacej dokumentácie, ktorej je spracovateľom.</p> <p>(3) Spracovateľ je pri spracúvaní územnoplánovacích podkladov a územnoplánovacej dokumentácie povinný</p> <ol style="list-style-type: none"> postupovať s odbornou starostlivosťou, zohľadňovať verejný záujem a chrániť oprávnené záujmy orgánu územného plánovania, ktorý obstaráva územnoplánovacie podklady a územnoplánovaciú dokumentáciu, postupovať v súlade s týmto zákonom a ostatnými všeobecne záväznými právnymi predpismi, technickými predpismi, štandardami a s určenou metodikou spracúvania územnoplánovacích podkladov a územnoplánovacej dokumentácie, využívať údaje informačného systému; údaje, ktoré nie sú obsahom informačného systému, je povinný vyžiadať si od dotknutých orgánov a dotknutých právnických osôb, prizvať na spracovanie príslušnej časti územnoplánovacích podkladov a územnoplánovacej dokumentácie spolupracujúcu osobu, ktorá má oprávnenie podľa osobitného predpisu,²⁾ na požiadanie orgánu územného plánovania zaujať stanovisko k uplatneným pripomienkam, zúčastniť sa verejného prerokovania návrhu územnoplánovacej dokumentácie a poskytnúť vysvetlenie v písomnej alebo ústnej forme,

f) spolupracovať s orgánom územného plánovania pri vyhodnocovaní pripomienok z prerokovania územnoplánovacej dokumentácie.
(4) Spracovateľ zodpovedá za úplnosť a vecnú správnosť spracovanej územnoplánovacej dokumentácie a za súlad návrhu územnoplánovacej dokumentácie so zadaním, s vyšším stupňom územnoplánovacej dokumentácie a týmto zákonom. Spolupracujúce osoby zodpovedajú za výsledky svojej činnosti spracovateľovi.
Potenciál – relevancia vo vzťahu k problémom klimatickej zmeny <i>Spracovateľ je druhou kľúčovou osobou zodpovednou za zapracovanie aspektov klimatickej zmeny ako verejného záujmu (pokiaľ je takto definovaný) do územnoplánovacích podkladov a dokumentácie, keďže je povinný „zohľadňovať verejný záujem a chrániť oprávnené záujmy orgánu územného plánovania“. Otázka je jeho odborná kapacita na uchopenie tohto problému, keďže v odbore Architektúra a urbanizmus, ktorý je zákonom z neznámych dôvodov preferovaný, táto problematika nie je pokrytá v dimenziách sídla a regiónu adekvátne v žiadnom premete.</i>
§ 15 Dotknutý orgán a dotknutá právnická osoba
(1) Dotknutým orgánom štátnej správy pri prerokovaní návrhu územnoplánovacej dokumentácie vrátane jej zmien a doplnkov je orgán štátnej správy, ktorý chráni verejný záujem v rozsahu podľa osobitných predpisov, ²¹ alebo ktorému postavenie dotknutého orgánu vyplýva z osobitného predpisu. ²² Dotknutým orgánom štátnej správy je aj orgán, ktorý sa pri prerokovaní návrhu územnoplánovacej dokumentácie vrátane jej zmien a doplnkov vyjadruje z pohľadu stavieb slúžiacich na zabezpečenie bezpečnosti štátu podľa zákona o výstavbe.
(2) Dotknutým orgánom územnej samosprávy pri prerokovaní návrhu územnoplánovacej dokumentácie vrátane jej zmien a doplnkov je obec a samosprávny kraj v území, pre ktoré sa spracúva návrh územnoplánovacej dokumentácie; to neplatí, ak obstaráva vlastnú územnoplánovaciu dokumentáciu.
(3) Dotknutou právnickou osobou pri prerokovaní návrhu územnoplánovacej dokumentácie vrátane jej zmien a doplnkov je právnická osoba alebo fyzická osoba, ktorá sa vyjadruje z hľadiska vzťahu k <ol style="list-style-type: none"> a) dopravnej infraštruktúre ako   <ol style="list-style-type: none"> 1. vlastník stavby dopravnej infraštruktúry, 2. správca stavby dopravnej infraštruktúry alebo 3. prevádzkovateľ stavby dopravnej infraštruktúry,   b) technickej infraštruktúre ako   <ol style="list-style-type: none"> 1. vlastník stavby technickej infraštruktúry, 2. správca stavby technickej infraštruktúry alebo 3. prevádzkovateľ stavby technickej infraštruktúry.
Potenciál – relevancia vo vzťahu k problémom klimatickej zmeny <i>Zákon vymedzuje, že dotknutým orgánom štátnej správy pri prerokovaní návrhu územnoplánovacej dokumentácie sú orgány chrániace verejný záujem, pričom poznámka odkazuje na Zákon o chránených oblastiach prirodzenej akumulácie vôd a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.</i>
TRETIA ČASŤ
ÚZEMNOPLÁNOVACIE PODKLADY, ZADANIE A ÚZEMNOPLÁNOVACIA DOKUMENTÁCIA
§ 16 Územnoplánovacie podklady
(1) Územnoplánovacími podkladmi sú územnotechnické podklady a územná štúdia.
(2) Územnoplánovacie podklady majú textovú formu a grafickú formu. Územnoplánovacie podklady v grafickej forme, ktoré sú mapovými podkladmi a modelmi, sú podklady vedené v záväzných geodetických referenčných systémoch.
(3) Územnotechnické podklady popisujú skutočný stav na území, obsahujú údaje o aktuálnom stave využívania územia, o jeho urbanistických hodnotách, o stave a hodnotách krajiny, jej zložiek, o obmedzeniach využívania územia z dôvodu vlastností a daností územia a o zámeroch na uskutočnenie zmien na území.
(4) Územnou štúdiou sa posudzujú možnosti udržateľného územného rozvoja, overujú sa podmienky zmien na území a navrhujú sa možné riešenia vybraných problémov a javov na území, ktoré môžu ovplyvniť alebo podmieniť priestorové usporiadanie územia a funkčné využívanie územia zastavaného územia a nezastavaného územia obce alebo samosprávneho kraja.
(5) Ďalšími záväznými územnoplánovacími podkladmi, ak boli spracované, sú krajinný plán, dokumentácia ochrany prírody a krajiny, mapa povodňového ohrozenia, projekt pozemkových úprav a zásady ochrany pamiatkového územia, ak ide o pamiatkové územie. Záväznými územnoplánovacími podkladmi, ak boli spracované, sú aj odvetvové koncepcie a iné relevantné podklady, ak ich záväznosť vyplýva z osobitných predpisov.
Potenciál – relevancia vo vzťahu k problémom klimatickej zmeny <i>Zákon definuje územnoplánovacie podklady veľmi široko a neurčito. Nie je jasné, kto a ako definuje, čo sa spracúva ako územnotechnický podklad popisujúci stav v území a obmedzenia z dôvodu vlastností a daností územia. Je zrejme možné s odkazom na tento paragraf definovať v nadväzujúcich predpisoch alebo prostredníctvom iných právnych noriem spracovanie adekvátnych územnoplánovacích podkladov zaoberajúcich sa problematikou klimatickej zmeny tak, ako je to bežné v zahraničí. Je pri tom potrebné jasne rozlišovať medzi podkladmi analyzujúcimi a hodnotiacimi stav v území a podkladmi prospektívnymi, t. j. takými, ktoré svojou výpoveďou zodpovedajú časovému horizontu výhľadu, pre ktorý sa spracováva následne územnoplánovacia dokumentácia. Ods. 4 definuje ďalšie záväzné územnoplánovacie podklady.</i>
§ 17 Zadanie
Zadanie obsahuje vymedzenie riešeného územia, identifikáciu hlavných problémov riešeného územia, hlavné ciele a strategické zámery rozvoja riešeného územia, požiadavky na riešené územie a požiadavky na formu a rozsah spracovania územnoplánovacej dokumentácie vrátane požiadaviek na spracovanie variantných návrhov riešenia. Podkladom na spracovanie zadania je správa o stave územnoplánovacej dokumentácie. Zadanie je súčasťou oznámenia o začatí obstarávania územnoplánovacej dokumentácie.

<p>Potenciál – relevancia vo vzťahu k problémom klimatickej zmeny <i>Zadanie je kľúčovým dokumentom pre vnesenie problematiky klimatickej zmeny do územnoplánovacej dokumentácie, keďže v ňom sa definujú hlavné problémy, ciele a strategické zámery ako aj požiadavky na riešené územie. Zároveň je súčasťou oznámenia o začatí obstarávania územnoplánovacej dokumentácie, ktoré je súčasne aj oznámením podľa zákona č. 24/2006 Z. z., a teda je týmto možné intervenovať smerom k jeho obsahu.</i></p>
<p>§ 18 Územnoplánovacia dokumentácia</p>
<p>(1) Územnoplánovacia dokumentácia komplexne určuje urbanistickú koncepciu a krajinnú koncepciu vymedzeného územia, zosúlaďuje záujmy a činnosti ovplyvňujúce udržateľný územný rozvoj, územnú súdržnosť, ochranu historického, kultúrneho a prírodného dedičstva, ochranu životného prostredia, ekologickú stabilitu a ekologickú konektivitu, adaptáciu na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy, ochranu verejného zdravia, obranu štátu a bezpečnosť štátu, biodiverzitu a určuje podmienky a regulatívy priestorového usporiadania územia a funkčného využívania územia.</p>
<p>(2) Územnoplánovacia dokumentácia je záväzným podkladom na rozhodovanie o stavebnom zámere podľa zákona o výstavbe a na povoľovanie činností podľa osobitných predpisov a na projektovú činnosť.</p>
<p>(3) Územnoplánovacia dokumentácia má hierarchické stupne. Záväzná časť územnoplánovacej dokumentácie vyššieho stupňa je záväzná pre nižší stupeň územnoplánovacej dokumentácie. Záväzná časť územnoplánovacej dokumentácie nižšieho stupňa musí byť v súlade so záväznou časťou územnoplánovacej dokumentácie vyššieho stupňa, inak je v tejto časti neplatná.</p>
<p>(4) Stupňami územnoplánovacej dokumentácie sú</p> <ol style="list-style-type: none"> Koncepcia územného rozvoja Slovenska, Koncepcia územného rozvoja regiónu, územný plán mikroregiónu, územný plán obce, územný plán zóny.
<p>(5) Územnoplánovacou dokumentáciou podľa odseku 4 je aj každá zmena a doplnok územnoplánovacej dokumentácie príslušného stupňa.</p>
<p>(6) Koncepcia územného rozvoja Slovenska, Koncepcia územného rozvoja regiónu, územný plán mikroregiónu a územný plán obce je strategickým dokumentom, ktorý podlieha posudzovaniu vplyvov na životné prostredie podľa zákona o posudzovaní vplyvov na životné prostredie. Územný plán zóny a zmeny a doplnky územnoplánovacej dokumentácie, ak sú malými zmenami, podliehajú zisťovaciemu konaniu podľa zákona o posudzovaní vplyvov na životné prostredie.</p>
<p>(7) Územnoplánovacia dokumentácia je spracovaná elektronicky v textovej forme a grafickej forme a obsahuje informatívnu a záväznú časť. Záväzná časť územnoplánovacej dokumentácie mikroregiónu, obce alebo zóny obsahuje v grafickej forme regulačný výkres, ktorého obsahom je priestorová a funkčná regulácia rozvoja územia, a v textovej forme regulačné listy jednotlivých priestorovo-funkčných celkov územia. Grafická forma územnoplánovacej dokumentácie sa vyhotovuje v záväzných geodetických referenčných systémoch.</p>
<p>Potenciál – relevancia vo vzťahu k problémom klimatickej zmeny <i>Definícia územnoplánovacej dokumentácie priamo implikuje, že táto zosúlaďuje záujmy a činnosti ovplyvňujúce udržateľný územný rozvoj, ochranu prírodného dedičstva, ochranu životného prostredia, ekologickú stabilitu a ekologickú konektivitu, adaptáciu na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy, ochranu verejného zdravia, biodiverzitu. Keďže je záväzným podkladom pre rozhodovanie o stavebnom zámere podľa zákona o výstavbe a na povoľovanie činností je základným nástrojom manažmentu opatrení reagujúcich na klimatickú zmenu smerujúcich do oblasti výstavby a funkčného využívania územia. Pokrytie všetkých stupňov od národnej po národnú úroveň zároveň umožňuje zapracovanie hierarchického systému opatrení reagujúcich na klimatickú zmenu naprieč všetkými úrovňami.</i></p>
<p>§ 19 Koncepcia územného rozvoja Slovenska</p>
<p>(1) Koncepcia územného rozvoja Slovenska je územnoplánovacia dokumentácia celého územia Slovenskej republiky, ktorá určuje hlavné smery komplexného rozvoja Slovenskej republiky. Stanovuje základné podmienky a vytvára predpoklady pre udržateľný územný rozvoj Slovenskej republiky a jej regiónov s určením rámcových požiadaviek štátu z hľadiska ochrany, obnovy a tvorby krajiny, ochrany prírody, ochrany, zachovania a rozvíjania historického a kultúrneho dedičstva, hospodárskeho a sociálneho rozvoja, obrany a bezpečnosti štátu a z hľadiska dodržania medzinárodných záväzkov v oblasti životného prostredia a územného rozvoja.</p>
<p>(2) Koncepcia územného rozvoja Slovenska určuje najmä</p> <ol style="list-style-type: none"> štruktúru osídlenia, krajinnú štruktúru, zelenú infraštruktúru, dopravnú infraštruktúru, technickú infraštruktúru, kultúrne dedičstvo, vybavenosť celoštátneho významu, vymedzenie oblastí alebo koridorov pre umiestnenie zelenej infraštruktúry vo verejnom záujme a oblastí alebo koridorov pre umiestnenie stavieb vo verejnom záujme regionálneho a nadregionálneho významu, osobitné územia.
<p>Potenciál – relevancia vo vzťahu k problémom klimatickej zmeny <i>Napriek značne deformujúcemu pohľadu na obsah KURS redukujúceho problematiku environmentu na krajinnú štruktúru a zelenú infraštruktúru, je KURS dokumentom, v ktorom sú stanovené „základné podmienky pre udržateľný rozvoj“, v rámci ktorých je možné s odkazom na definíciu územnoplánovacej dokumentácie stanoviť aj podmienky týkajúce sa prevencie, adaptácie, mitigácie a kompenzácie vo vzťahu ku klimatickej zmene z národnej úrovne. Tieto sú potom záväzné pre všetky nižšie stupne územnoplánovacej dokumentácie.</i></p>
<p>§ 20 Koncepcia územného rozvoja regiónu</p>

<p>(1) Konceptia územného rozvoja regiónu je územnoplánovacia dokumentácia regiónu v rozsahu územného obvodu samosprávneho kraja zohľadňujúca ochranu životného prostredia, krajinné a kultúrne špecifiká a osobitosti riešeného územia regiónu za súčasného splnenia predpokladov na udržateľný územný rozvoj a tvorbu krajiny regiónu. Konceptia územného rozvoja regiónu musí byť v súlade s Konceptiou územného rozvoja Slovenska.</p>
<p>(2) Konceptia územného rozvoja regiónu určuje najmä</p> <ol style="list-style-type: none">
štruktúru osídlenia,
krajinnú štruktúru,
zelenú infraštruktúru,
dopravnú infraštruktúru,
technickú infraštruktúru,
vybavenosť,
kultúrne dedičstvo,
ochranu a využívanie prírodných zdrojov,
ochranu pred nežiaducimi geologickými javmi, povodňami, požiarimi, environmentálnymi záťažami, prevenciu závažných priemyselných havárií a obmedzenie ich následkov na zdravie ľudí, životné prostredie a majetok, opatrenia na zmiernenie zmeny klímy a na adaptáciu na jej nepriaznivé dôsledky,
limity, bariéry a potenciály funkčného využívania územia,
vymedzenie oblastí alebo koridorov pre umiestnenie zelenej infraštruktúry vo verejnom záujme a oblastí alebo koridorov pre umiestnenie stavieb vo verejnom záujme regionálneho a nadregionálneho významu,
územie mikroregiónu, pre ktoré je potrebné spracovať územný plán mikroregiónu,
osobitné územia.
<p>Potenciál – relevancia vo vzťahu k problémom klimatickej zmeny <i>Nad rámec toho a napriek tomu, že nie je jasné, čo sa myslí pod pojmom „určenie“ krajinej štruktúry, či zelenej infraštruktúry, zákon priamo uvádza, že konceptia územného rozvoja regiónu určuje opatrenia na zmiernenie zmeny klímy a na adaptáciu na jej nepriaznivé dôsledky.</i></p>
<p>§ 21 Územný plán mikroregiónu</p>
<p>(1) Územný plán mikroregiónu je územnoplánovacia dokumentácia ucelenej priestorovej a funkčnej časti územia regiónu alebo viacerých regiónov pri spoločných hraniciach, vychádzajúca z potrieb územného rozvoja viacerých obcí alebo iného špecifického územia najmä z hľadiska životného prostredia, ochrany a tvorby krajiny, ochrany historického a kultúrneho dedičstva, rozvoja hospodárstva a cestovného ruchu za súčasného splnenia podmienok pre udržateľný územný rozvoj a tvorbu krajiny mikroregiónu.</p>
<p>(2) Územný plán mikroregiónu obstaráva samosprávny kraj na základe vymedzenia územia na spracovanie územného plánu mikroregiónu v Konceptii územného rozvoja regiónu alebo ho môže obstaráť po dohode na žiadosť viacerých obcí. Ak územie vymedzené na spracovanie územného plánu mikroregiónu zahŕňa územia viacerých samosprávnych krajov, samosprávne kraje sa dohodnú, ktorý z nich obstará územný plán mikroregiónu. Rozsah a spôsob súčinnosti na obstarávaní a na úhrade nákladov na obstarávanie územného plánu mikroregiónu je súčasťou zmluvy medzi samosprávnym krajom a dotknutými obcami.</p>
<p>(3) Pre určenie obsahu územného plánu mikroregiónu sa ustanovenie § 22 ods. 3 použije primerane.</p>
<p>(4) Ak obec alebo jej časť v území, pre ktoré bolo vymedzené územie pre obstaranie územného plánu mikroregiónu, má spracovaný územný plán obce, samosprávny kraj pri obstarávaní územného plánu mikroregiónu je povinný rešpektovať záväznú časť územného plánu obce.</p>
<p>(5) Ak dôjde k podstatným zmenám v území obce, ktorá je súčasťou vymedzeného územia, pre ktoré bol schválený územný plán mikroregiónu, a toto územie prestáva spĺňať účel, na ktorý bol spracovaný územný plán mikroregiónu, môže táto obec dať podnet na obstaranie zmien a doplnkov územného plánu mikroregiónu na účel vyčlenenia z územného plánu mikroregiónu a obstaráť vlastný územný plán obce.</p>
<p>Potenciál – relevancia vo vzťahu k problémom klimatickej zmeny <i>Územný plán mikroregiónu predstavuje mäkký nástroj územného plánovania, ktorý nie je povinnosťou obstaráť a aj jeho možnosť záväzného definovania regulatívov je obmedzená odsekom 4 a 5. Napriek tomu môže byť nástrojom na riešenie špecifického problému práve spojeného s problematikou adaptácie na klimatickú zmenu, ktorý môže byť priamo podnetom na jej spracovanie. Osobitne dôležité je to v kontexte skutočnosti, že máloktoré adaptačné a mitigačné opatrenia sú ohraničené katastrálnym územím obce.</i></p>
<p>§ 22 Územný plán obce</p>
<p>(1) Územný plán obce je územnoplánovacia dokumentácia územia obce v súlade s Konceptiou územného rozvoja Slovenska a v súlade s Konceptiou územného rozvoja regiónu. Obec je povinná mať územný plán obce; táto povinnosť zaniká, ak je celé územie obce súčasťou územného plánu mikroregiónu. Územný plán obce, ktorá je mestom, sa nazýva územný plán mesta. Územný plán hlavného mesta Slovenskej republiky Bratislava a mesta Košice sa nazýva metropolitný územný plán.</p>
<p>(2) Ak sa na tom dohodnú dve alebo viacero obcí, môžu mať spoločný územný plán. Spoločný územný plán obstaráva na základe dohody jedna z dotknutých obcí. Takto spracovaný spoločný územný plán podlieha schváleniu zastupiteľstva všetkých dotknutých obcí.</p>
<p>(3) Územný plán obce určuje najmä</p> <ol style="list-style-type: none">
riešené územie a jeho väzby k územia susediacich obcí a k širšiemu regiónu a hranicu zastavaného územia obce,
urbanistickú koncepciu rozvoja územia, hlavné rozvojové osi a územia, významné urbanistické, architektonické a krajinné prvky a charakteristiky,
urbanistickú štruktúru, najmä spôsob a intenzitu využitia územia, priestorové a funkčné limity zástavby a podmienky priestorového usporiadania územia a funkčného využitia územia,
dopravnú infraštruktúru vrátane jej ochranných pásiem a území,
technickú infraštruktúru vrátane jej ochranných pásiem a území a bezpečnostných pásiem,
verejné priestory a zelenú infraštruktúru,

<p>g) ochranu zdravých životných podmienok vrátane dostatočných územne priestorových podmienok pre bývanie s ohľadom na znevýhodnené osoby, alebo zraniteľné osoby, ktorými sú aj osoby žijúce v priestorovo separovanej lokalite s prítomnosťou koncentrovanej a generačnej chudoby, ochranu verejného zdravia, ochranu prírody, ochranu a tvorbu krajiny, ochranu vôd, ochranu poľnohospodárskej pôdy a lesných pozemkov, ochranu a využívanie prírodných zdrojov,</p> <p>h) ochranu kultúrneho dedičstva najmä vymedzenie národných kultúrnych pamiatok, archeologických nálezov a archeologických nálezísk a pamiatkových území a miestnych pamätihodností,</p> <p>i) ochranu územia obce pred nežiaducimi geologickými javmi, povodňami, požiarimi, environmentálnymi záťažami, prevenciu závažných priemyselných havárií a obmedzenie ich následkov na zdravie ľudí, životné prostredie a majetok, opatrenia na zmiernenie zmeny klímy na území obce a na adaptáciu na jej nepriaznivé dôsledky,</p> <p>j) osobitné územia, ak s ich vyznačením súhlasil správca územia,</p> <p>k) územia, pre ktoré je potrebné obstaráť územný plán zóny,</p> <p>l) vymedzenie plôch na umiestnenie zelenej infraštruktúry vo verejnom záujme a plôch a koridorov na umiestnenie stavieb vo verejnom záujme,</p> <p>m) zásady a pravidlá bezbariérovosti sídelného prostredia, vrátane bezbariérovosti dopravnej infraštruktúry a jej ochranných pásem a území, verejných priestorov a trás pohybu obyvateľstva.</p>
<p>(4) Chránené územia, ochranné pásma, bezpečnostné pásma zriadené podľa osobitných predpisov, územný systém ekologickej stability a územia zabezpečujúce ochranu genetických zdrojov sa premietnu do riešenia priestorového usporiadania územia a funkčného využívania územia.</p>
<p>(5) Závazná časť územného plánu obce alebo územného plánu mikroregiónu je záväzná na spracovanie územného plánu zóny, pre rozhodovanie o stavebnom zámere podľa zákona o výstavbe a na povoľovanie ostatných činností podľa osobitných predpisov, je podmienkou na poskytnutie prostriedkov z rozpočtu verejnej správy na investičné zámery na území obce. Ak je územný plán zóny alebo časť územného plánu zóny v rozpore s neskôr schváleným územným plánom obce, v územnom pláne obce orgán územného plánovania určí, ktorá časť územného plánu zóny je neplatná, alebo určí, že je neplatný celý územný plán zóny.</p>
<p>(6) Ak územný plán obce v záväznej časti určí novú hranicu zastavaného územia obce, táto sa premietne do evidencie katastra nehnuteľností. Podkladom na vykonanie záznamu je súpis parciel s vyznačením kódu umiestnenia pozemku a zjednodušený operát geometrického plánu.</p>
<p>Potenciál – relevancia vo vzťahu k problémom klimatickej zmeny <i>Podobne ako pri koncepcii územného rozvoja regiónu aj územný plán obce okrem „určenia verejných priestorov a zelenej infraštruktúry“ určuje „opatrenia na zmiernenie zmeny klímy na území obce a na adaptáciu územia voči nepriaznivým prejavom zmeny klímy“.</i></p>
<p>§ 23 Územný plán zóny</p>
<p>(1) Územný plán zóny je územnoplánovacia dokumentácia ucelenej priestorovej a funkčnej časti územia obce, ktorá v súlade s rozvojovými zámermi a požiadavkami určenými v zadaní stanovuje podrobné podmienky na priestorové usporiadanie a funkčné využívanie pre jednotlivé priestorovo-funkčné celky a pozemky. Územný plán zóny musí byť v súlade so schváleným územným plánom obce alebo územným plánom mikroregiónu, ak bol spracovaný.</p>
<p>(2) Orgán územného plánovania obstaráva územný plán zóny, ak jeho spracovanie určuje územný plán obce alebo územný plán mikroregiónu, ak bol spracovaný, alebo ak je potrebné podrobne riešiť rozvojové zámery alebo činnosti, ktoré majú vplyv na priestorové usporiadanie územia a funkčné využívanie časti územia obce. Územný plán zóny premieta územný plán obce do podrobnosti, ktorá zodpovedá riešeniu územia časti obce a územnotechnickým požiadavkám na využívanie územia časti obce, vrátane chránených území, ochranných pásiem a bezpečnostných pásiem zriadených podľa osobitných predpisov.</p>
<p>(3) Územný plán zóny určuje najmä</p> <ol style="list-style-type: none"> podmienky pre priestorové usporiadanie a pre funkčné využívanie v jednotlivých priestorovo funkčných celkoch a pozemkoch a pre umiestňovanie stavieb na pozemkoch, podmienky na bezbariérové využívanie verejného priestoru, dopravnej infraštruktúry, statickej dopravy a trás pohybu obyvateľstva, zelenú infraštruktúru, ochranu prírody a ochranu a tvorbu krajiny, dopravnú infraštruktúru, technickú infraštruktúru, podmienky minimalizácie negatívnych vplyvov stavieb, nežiadúcich dosahov povodní a závažných priemyselných havárií, využívania územia na verejné zdravie a kvalitu života ľudí, na požiarnu bezpečnosť, na civilnú ochranu obyvateľstva a opatrenia na zmiernenie zmeny klímy a na adaptáciu na jej nepriaznivé dôsledky, vymedzenie plôch na umiestnenie zelenej infraštruktúry vo verejnom záujme a plôch a trás na umiestnenie stavieb vo verejnom záujme.
<p>Potenciál – relevancia vo vzťahu k problémom klimatickej zmeny <i>Podobne ako pri koncepcii územného rozvoja regiónu aj územný plán zóny okrem „určenia verejných priestorov a zelenej infraštruktúry (ZI)“ určuje „opatrenia na zmiernenie dôsledkov prejavov zmeny klímy a na adaptáciu územia na zmenené podmienky“. Tu je možné vzhľadom na mierku riešenia ísť do detailov opatrení vrátane regulácie technických riešení na úrovni budov, infraštruktúrnych objektov, sietí, zelenej a modrej infraštruktúry a podobne.</i></p>
<p>ŠTVRTÁ ČASŤ</p>
<p>§ 24 ZÁVÄZNÉ STANOVISKO</p>
<p>(1) Závazné stanovisko je podkladom na vydanie rozhodnutia o povolení stavby podľa zákona o výstavbe a na povoľovanie činnosti podľa osobitných predpisov z hľadiska súladu so záväznou časťou územnoplánovacej dokumentácie.</p>
<p>(2) Orgán územného plánovania ako dotknutý orgán územnej samosprávy vydáva záväzné stanovisko na základe žiadosti stavebníka doručenej v procese prerokovania stavebného zámeru podľa zákona o výstavbe v lehote na to určenej. Orgán územného plánovania posudzuje žiadosť o záväzné stanovisko z hľadiska súladu stavebného zámeru alebo činnosti povoľovanej podľa osobitných predpisov so záväznou časťou príslušnej územnoplánovacej dokumentácie.</p>

<p>(3) Podkladom na vydanie záväzného stanoviska je podľa dostupnosti</p> <ol style="list-style-type: none">
územný plán zóny,
územný plán obce,
územný plán mikroregiónu,
Koncepcia územného rozvoja regiónu,
Koncepcia územného rozvoja Slovenska.
<p>(4) Príslušným orgánom územného plánovania na vydanie záväzného stanoviska je obec. Ak obec nemá územný plán a pre územie obce nebol spracovaný územný plán mikroregiónu, príslušným orgánom územného plánovania na vydanie záväzného stanoviska je samosprávny kraj na podklade Koncepcie územného rozvoja regiónu. Ak sa obec a samosprávny kraj v území, pre ktoré bol spracovaný územný plán mikroregiónu, dohodnú, príslušným na vydanie záväzného stanoviska je samosprávny kraj. Samosprávny kraj je príslušným orgánom územného plánovania na vydanie záväzného stanoviska aj v časti, v ktorej územný plán obce nie je v súlade so záväznou časťou územnoplánovacej dokumentácie vyššieho stupňa.</p>
<p>(5) Príslušným orgánom územného plánovania na vydanie záväzného stanoviska na území Hlavného mesta Slovenskej republiky Bratislava a na území mesta Košice je orgán územného plánovania, ktorý schvaľuje územnoplánovacia dokumentáciu.</p>
<p>(6) Ak líniová stavba dopravnej infraštruktúry, stavba technickej infraštruktúry a významná investícia prechádza územím viacerých obcí, príslušným orgánom územného plánovania na vydanie záväzného stanoviska je samosprávny kraj, ktorý posudzuje zámer na základe záväznej časti územnoplánovacej dokumentácie vyššieho stupňa. Ak líniová stavba dopravnej infraštruktúry, stavba technickej infraštruktúry a významná investícia prechádza územím viacerých samosprávnych krajov, samosprávne kraje sa dohodnú, ktorý z nich vydá záväzné stanovisko. Ak sa samosprávne kraje nedohodnú, úrad určí, ktorý samosprávny kraj je príslušný na vydanie záväzného stanoviska.</p>
<p>(7) Záväzné stanovisko platí dva roky odo dňa jeho doručenia stavebníkovi. Záväzné stanovisko pre stavbu dopravnej infraštruktúry, stavbu technickej infraštruktúry a stavbu významnej investície platí päť rokov odo dňa jeho doručenia stavebníkovi. Záväzné stanovisko nestráca platnosť, ak bola v týchto lehotách podaná žiadosť o rozhodnutie o povolení stavby podľa zákona o výstavbe alebo žiadosť o povolenie činnosti podľa osobitných predpisov.</p>
<p>(8) Záväzné stanovisko je preskúmateľné ministerstvom do dvoch mesiacov odo dňa jeho vydania na základe podnetu stavebníka alebo stavebného úradu v procese prerokovania stavebného zámeru podľa zákona o výstavbe.</p>
<p>(9) Ak ministerstvo zistí, že záväzné stanovisko bolo vydané v rozpore s ustanoveniami odsekov 2 až 6, upozorní na to orgán územného plánovania, ktorý záväzné stanovisko vydal. Orgán územného plánovania môže po upozornení vydať nové záväzné stanovisko, ktorým nahradí svoje rozporné záväzné stanovisko pokiaľ podnetu stavebníka alebo stavebného úradu v celom rozsahu vyhovie. Ak do 21 dní od upozornenia orgán územného plánovania nevydá nové záväzné stanovisko, ktorým nahradí svoje rozporné záväzné stanovisko, vydá nové záväzné stanovisko ministerstvo. Zároveň upovedomí stavebníka alebo stavebný úrad, ktorý podal podnet.</p>
<p>(10) Ak orgán územného plánovania, ktorý vydal rozporné záväzné stanovisko, má za to, že záväzným stanoviskom ministerstva bolo zasiahnuté do jeho práv, môže sa domáhať ochrany na súde formou správnej žaloby. Podanie správnej žaloby podľa prvej vety má odkladný účinok.</p>
<p>(11) Záväzné stanovisko orgánu územného plánovania nenahrádza záväzné stanovisko dotknutého orgánu požadované podľa osobitných predpisov²¹ a stanovisko dotknutej právnickej osoby požadované podľa osobitných predpisov.¹²¹</p>
<p>(12) Záväzné stanovisko sa nevyžaduje na stavbu pre bezpečnosť štátu a na stavbu pre obranu štátu mimo vojenských obvodov umiestňované v uzavretom priestore existujúcich stavieb, ak sa nemení funkcia, vonkajšie pôdorysné ohraničenie a výškové usporiadanie priestoru.</p>
<p>Potenciál – relevancia vo vzťahu k problémom klimatickej zmeny <i>Záväzné stanovisko reprezentuje kľúčový element rozhrania medzi územným plánovaním a povoľovaním v zmysle Zákona o výstavbe. Prostredníctvom záväzného stanoviska orgán územného plánovania ako dotknutý orgán územnej samosprávy vydáva záväzné stanovisko na základe žiadosti stavebníka opierajúca sa o posúdenie súladu s územnoplánovacou dokumentáciou. Zákon je pri tom zmätočný, lebo na jednej strane hovorí o tom, že toto stanovisko vydáva orgán, ktorý obstaral a schválil relevantnú územnoplánovacia dokumentáciu. Na druhej strane legislatíva hovorí o tom, že ak orgán neobstaral a neschválil takúto dokumentáciu, tento stanovisko vydáva avšak jeho stanovisko nie je záväzné. V každom prípade je záväzné stanovisko prakticky jediným nástrojom, ako sa požiadavky a opatrenia v kontexte klimatickej zmeny obsiahnuté v územnoplánovacej dokumentácii dostávajú do procesu implementácie. Iné implementačné nástroje územného plánovania, či už ekonomické, alebo manažérske totiž zákon nedefinuje.</i></p>
<p>PIATA ČASŤ</p>
<p>INFORMAČNÝ SYSTÉM</p>
<p>§ 25</p>
<p>(1) Zriaďuje sa informačný systém ako nadrezortný informačný systém verejnej správy, určený na plnenie úloh územného plánovania podľa tohto zákona a plnenie úloh vo výstavbe podľa zákona o výstavbe.</p>
<p>(2) Verejná časť informačného systému je dostupná prostredníctvom webového sídla úradu a obsahuje územnoplánovacia dokumentáciu, informácie o území poskytnuté orgánmi územného plánovania na zverejnenie, rozhodnutia a záväzné stanoviská orgánov územného plánovania a vybrané údaje rozhodnutí a opatrení stavebných úradov.</p>
<p>(3) Neverejná časť informačného systému obsahuje nástroje a funkcionality potrebné na vykonávanie a spracovanie činností územného plánovania podľa tohto zákona a na konanie o výstavbe a výkon štátneho stavebného dohľadu podľa zákona o výstavbe oprávnenými osobami v rozsahu im udelených oprávnení, a slúži na úradnú komunikáciu. K neverejnej časti informačného systému zriadi úrad oprávnenej osobe prístup umožňujúci automatizovaný spôsob komunikácie formou registrácie.</p>
<p>(4) Oprávnenou osobou je orgán územného plánovania, odborne spôsobilá osoba, spracovateľ, dotknutý orgán a dotknutá právnická osoba v rozsahu svojich kompetencií podľa tohto zákona v súvislosti s obstarávaním, spracovaním a prerokovaním územnoplánovacích podkladov a územnoplánovacej dokumentácie. Oprávnenou osobou je aj dotknutá verejnosť v štádiu prerokovania územnoplánovacej dokumentácie podľa § 31. Ďalšími oprávnenými osobami sú osoby podľa zákona o výstavbe v rozsahu svojich kompetencií v konaní o výstavbe a pri výkone štátneho stavebného dohľadu podľa zákona o výstavbe.</p>

(5) Údaje v informačnom systéme, ktoré sú vyhlásené za referenčné, sa považujú za úplné a zodpovedajúce skutočnosti, kým nie je preukázaný opak. Proti tomu, kto sa v dobrej viere spolieha na údaje podľa prvej vety, nemôže iná osoba namietat, že tieto údaje nie sú úplné alebo nezodpovedajúce skutočnosti. Ostatné údaje vedené v informačnom systéme sa považujú za informatívne.
(6) Informačný systém používa v textovej a grafickej forme tieto údaje: a) územnoplánovacie podklady, b) územnoplánovacie dokumentácie a údaje o jej schválení orgánom územného plánovania, c) vybrané údaje katastra nehnuteľností v rozsahu potrebnom pre činnosti územného plánovania a výstavby, d) základnú bázu údajov pre geografický informačný systém, ¹³⁾ e) priestorové údaje a služby priestorových údajov vrátane ich metaúdajov, ¹⁴⁾ f) údaje dopravnej infraštruktúry, g) údaje technickej infraštruktúry, h) vybrané údaje rozhodnutí a opatrení stavebných úradov, i) dokumentáciu stavby podľa zákona o výstavbe, j) ďalšie vybrané údaje evidované v informačných systémoch a registroch orgánov verejnej moci.
(7) Okrem údajov podľa odseku 6 informačný systém obsahuje register odborne spôsobilých osôb a register stavieb podľa zákona o výstavbe.
(8) Odsekom 6 nie je dotknuté plnenie úloh orgánov verejnej moci ako správcov informačných systémov verejnej správy podľa osobitných predpisov.
(9) Úrad poskytuje údaje z informačného systému, vrátane osobných údajov orgánom verejnej moci v elektronickej podobe, automatizovaným spôsobom, bezodplatne a bez súhlasu dotknutých osôb, v rozsahu nevyhnutnom na naplnenie účelu podľa osobitných predpisov. Úrad dohodou upraví konkrétne podmienky technického zabezpečenia poskytovania údajov, štruktúru a rozsah údajov a metaúdajov vrátane metodiky zostavenia údajov a ostatné podrobnosti o spôsobe plnenia povinnosti poskytovania údajov.
(10) Registráciu v informačnom systéme je možné vykonať prostredníctvom funkcie informačného systému, na to určenej alebo súčasne so zápisom do registra odborne spôsobilých osôb podľa § 13.
(11) Úrad zruší registráciu v informačnom systéme, ak dôjde k vyčiarknutiu osoby z registra odborne spôsobilých osôb alebo na základe žiadosti; po zrušení registrácie sa osobný profil vyznačí ako neaktívny.
(12) Elektronickým výpisom z informačného systému o záväzných podmienkach vyplývajúcich z územnoplánovacej dokumentácie pre vybrané územie je výpis zo záväznej časti územnoplánovacej dokumentácie, ktorý pozostáva v grafickej forme z výrezu regulačného výkresu priestorovej a funkčnej regulácie územia a v textovej forme z regulačného listu príslušného priestorovo-funkčného celku.
Potenciál – relevancia vo vzťahu k problémom klimatickej zmeny <i>Informačný systém zriaďovaný v zmysle tohto zákona a zákona o výstavbe má ambíciu byť nadrezortným IS verejnej správy na plnenie úloh územného plánovania definovaných týmto zákonom. Ak teda je podľa § 4 úlohou územného plánovania vytváranie podmienok pre efektívne a udržateľné využívanie prírodných zdrojov v území, ochranu a udržateľné využívanie poľnohospodárskej pôdy a lesných pozemkov, vytváranie podmienok pre zachovanie a zlepšenie životného prostredia, biodiverzity a zabezpečenie ekologickej stability a ekologickej konektivity aj v súvislosti s adaptáciou na zmenu klímy, ochranu prírody a ochranu a tvorbu krajiny, potom tento informačný systém v zmysle zákona musí obsahovať a poskytovať také informácie, ktoré umožňujú tieto úlohy naplniť.</i>
ŠIESTA ČASŤ
PROCES ÚZEMNÉHO PLÁNOVANIA
§ 26 Všeobecné ustanovenie
Proces územného plánovania podľa tohto zákona sa uskutočňuje elektronicky prostredníctvom informačného systému, ak tento zákon alebo zákon o e-Governmente neustanovuje inak.
Obstarávanie územnoplánovacej dokumentácie
§ 27
(1) Obstarávanie územnoplánovacej dokumentácie je činnosť orgánu územného plánovania, ktorú vykonáva prostredníctvom odborne spôsobilej osoby, na zabezpečenie územnoplánovacích podkladov, územnoplánovacej dokumentácie vrátane jej zmien a doplnkov a najmenej raz za štyri roky na zabezpečenie správy o stave územnoplánovacej dokumentácie, z vlastného podnetu alebo z podnetu fyzickej osoby alebo právnickej osoby.
(2) Orgán územného plánovania rozhodne o obstaraní územnoplánovacej dokumentácie alebo obstaraní zmien a doplnkov územnoplánovacej dokumentácie a) na základe správy o stave územnoplánovacej dokumentácie, b) z dôvodu potreby zosúladenia so záväznou časťou územnoplánovacej dokumentácie vyššieho stupňa, c) ak došlo k zásadným zmenám v území pôsobením prírodných zmien.
(3) Obstarávanie územnoplánovacej dokumentácie zahŕňa tieto činnosti: a) obstaranie a spracovanie územnoplánovacích podkladov, b) prípravné práce, obstaranie a spracovanie zadania a jeho predloženie na schválenie, c) obstaranie a spracovanie návrhu územnoplánovacej dokumentácie, d) prerokovanie a schválenie návrhu územnoplánovacej dokumentácie.
Potenciál – relevancia vo vzťahu k problémom klimatickej zmeny <i>Úloha obstarávania územnoplánovacej dokumentácie, resp. jej zmien a doplnkov, najmenej raz za 4 roky na základe správy o stave územnoplánovacej dokumentácie s odkazom na zásadné zmeny v území pôsobením prírodných zmien dáva priestor pre permanentnú flexibilnú aktualizáciu územnoplánovacej dokumentácie v reflexii meniacej sa klímy a z nej vyplývajúcich prejavov.</i>

§ 28 Obstarávanie územnoplánovacích podkladov
(1) Východiskovým podkladom pre obstaranie návrhu územnoplánovacej dokumentácie sú územnoplánovacie podklady.
(2) Orgán územného plánovania obstaráva územnoplánovacie podklady na základe vlastného podnetu alebo na základe podnetu inej osoby v rozsahu a obsahu potrebnom na <ul style="list-style-type: none"> a) zistenie potreby obstarania zmien a doplnkov územnoplánovacej dokumentácie, b) vypracovanie správy o stave územnoplánovacej dokumentácie, c) obstaranie a spracovanie územnoplánovacej dokumentácie a obstaranie a spracovanie zmien a doplnkov územnoplánovacej dokumentácie.
(3) Orgán územného plánovania obstaráva územnoplánovacie podklady na základe existujúcich údajov o území vedených v informačnom systéme, na základe prieskumu územia vlastným zisťovaním alebo ako územnoplánovací podklad použije podklad spracovaný na základe dohody s inou osobou. Údajmi o území sú údaje o stave územia a súvisiacich právach, povinnostiach a obmedzeniach a údaje o zámeroch na uskutočnenie zmien na území.
(4) Údaje o území, ktoré nie sú obsahom informačného systému, je na požiadanie orgánu územného plánovania pre potreby obstarávania územnoplánovacích podkladov povinný poskytnúť v lehote do 21 dní za úhradu nevyhnutných nákladov na vyhotovenie ich kópií a doručenie, ak ich neposkytuje do samostatných informačných miest podľa osobitných predpisov, ⁴⁵⁾ <ul style="list-style-type: none"> a) dotknutý orgán, b) dotknutá právnická osoba alebo c) iná osoba zriadená alebo založená orgánom verejnej moci.
(5) Údaje podľa odseku 4, ktoré podliehajú ochrane utajovaných skutočností, možno poskytnúť len za splnenia podmienok a spôsobom, ktorým nemožno ohroziť ochranu utajovaných skutočností, citlivých informácií alebo plnenie úloh spravodajských služieb.
(6) Dotknuté orgány, dotknuté právnické osoby a iné osoby, ktoré poskytli údaje o území, sú zodpovedné za ich správnosť, úplnosť a aktuálnosť v čase ich poskytnutia. Zodpovednosť za prípadné škody vzniknuté na základe poskytnutých údajov, ktoré preukázateľne nezodpovedajú skutočnosti, nesú osoby podľa prvej vety. Za okolnosti vylučujúce zodpovednosť osôb podľa prvej vety sa považujú prekážky, mimoriadne okolnosti a udalosti, ktoré nastali nezávisle od ich vôle a z pôsobenia vyššej moci.
(7) Spracovateľ je oprávnený použiť údaje o území výlučne na spracovanie územnoplánovacích podkladov a ich aktualizácie.
(8) Orgán územného plánovania je povinný sprístupniť obstarané územnoplánovacie podklady v informačnom systéme a pravidelne ich aktualizovať o nové údaje v území najmenej však raz za štyri roky.
Potenciál – relevancia vo vzťahu k problémom klimatickej zmeny <i>Kľúčovým krokom je jasné definovanie povinností dotknutých orgánov, právnických osôb alebo iných osôb zriadených alebo založených orgánom verejnej moci poskytnúť orgánu územného plánovania pre potreby obstarávania územnoplánovacích podkladov v lehote 21 dní údaje o území, ktoré nie sú obsahom informačného systému. Ak sa teda územnoplánovacie podklady spracúvajú ako podklady pre obstaranie územnoplánovacej dokumentácie, zistenie potreby jej obstarávania, vypracovanie správy o stave ÚPD, či spracovanie jej zmien, potom je možné sa oprieť o tento paragraf pri obstarávaní údajov súvisiacich s problémom klimatickej zmeny, ktorý je adresovaný územnoplánovacou dokumentáciou v zmysle zákona.</i>
§ 29 Prípravné práce
(1) Prípravné práce zahŕňajú <ul style="list-style-type: none"> a) sústredenie podnetov, územnoplánovacích podkladov a iných relevantných podkladov, ak boli spracované, ktoré možno použiť na prípravu územnoplánovacej dokumentácie, b) vyhodnotenie podnetov a podkladov podľa písmena a) z hľadiska ich aktuálnosti a miery ich použitia pre spracovanie územnoplánovacej dokumentácie v spolupráci s dotknutým orgánom a dotknutou právnickou osobou, c) výber spracovateľa a odborne spôsobilej osoby, d) vypracovanie analýzy a syntézy údajov o území a výkresu problémových javov, ak je potrebný; výkresom problémových javov sa rozumie priemet stretov záujmov v riešenom území, vyjadrujúci limity funkčného využívania územia a priestorového usporiadania územia vyplývajúce z osobitných predpisov, správnych rozhodnutí, z rozvojových zámerov a z najdôležitejších problémov a požiadaviek, ktoré je potrebné na území riešiť, do zodpovedajúceho mapového diela, e) vypracovanie zadania orgánom územného plánovania v spolupráci s odborne spôsobilou osobou a spracovateľom a zverejnenie oznámenia o začatí obstarávania územnoplánovacej dokumentácie a jej zmien a doplnkov.
(2) Oznámenie o začatí obstarávania územnoplánovacej dokumentácie obsahuje <ul style="list-style-type: none"> a) zadanie podľa § 17, b) výzvu na podanie písomných podnetov, návrhov a pripomienok, c) meno a priezvisko kontaktnej osoby, ktorou je odborne spôsobilá osoba.
(3) Oznámenie o začatí obstarávania územnoplánovacej dokumentácie a jej zmien a doplnkov obsahuje aj údaje oznámenia o strategickom dokumente podľa zákona o posudzovaní vplyvov na životné prostredie, ktoré orgán územného plánovania zašle príslušnému orgánu posudzovania vplyvov na účel určenia rozsahu hodnotenia podľa zákona o posudzovaní vplyvov na životné prostredie.
(4) Príslušný orgán posudzovania vplyvov zverejní oznámenie o strategickom dokumente po posúdení úplnosti postupom podľa zákona o posudzovaní vplyvov na životné prostredie.
(5) Orgán územného plánovania zverejní na svojom webovom sídle, úradnej tabuli a v mieste obvyklým spôsobom oznámenie o začatí obstarávania územnoplánovacej dokumentácie a oznámenie o strategickom dokumente bezodkladne po jeho posúdení úplnosti príslušným orgánom posudzovania vplyvov najmenej na 30 dní. V lehote podľa prvej vety je možné podávať podnety, návrhy a pripomienky podľa odseku 2 písm. b). Oznámenie o začatí obstarávania územného plánu zóny doručí orgán územného plánovania vlastníkom nehnuteľností a správcom nehnuteľností na riešenom území aj verejnou vyhláškou.
(6) Po uplynutí lehoty podľa odseku 5 príslušný orgán posudzovania vplyvov určí rozsah hodnotenia podľa zákona o posudzovaní vplyvov na životné prostredie, ktorý prerokuje s orgánom územného plánovania.
(7) Orgán územného plánovania po skončení prerokovania podľa odseku 5 vyhodnotí pripomienky z prerokovania a upraví zadanie podľa výsledku prerokovania.

(8) Upravený návrh zadania predloží orgán územného plánovania schvaľujúcemu orgánu územného plánovania na schválenie. Schválené zadanie orgán územného plánovania zverejní na svojom webovom sídle, úradnej tabuli a v mieste obvyklým spôsobom.
(9) Schválené zadanie je záväzným podkladom na vypracovanie návrhu územnoplánovacej dokumentácie vrátane vypracovania zmien a doplnkov príslušnej územnoplánovacej dokumentácie. Schválené zadanie stráca platnosť po uplynutí dvoch rokov od schválenia, ak sa nezačalo s obstarávaním návrhu územnoplánovacej dokumentácie.
Potenciál – relevancia vo vzťahu k problémom klimatickej zmeny <i>Skutočnosť, že v zmysle Zákona oznámenie o začatí obstarávania územnoplánovacej dokumentácie a jej zmien a doplnkov obsahuje aj údaje oznámenia o strategickom dokumente podľa zákona o posudzovaní vplyvov na životné prostredie, ktoré orgán územného plánovania zašle príslušnému orgánu posudzovania vplyvov na účel určenia rozsahu hodnotenia podľa zákona o posudzovaní vplyvov na životné prostredie otvára možnosť pre priamu kontrolnú intervenciu vo vzťahu k pokrytiu problematiky klimatickej zmeny v zadaní a následne v ÚPD.</i> <i>Keďže prípravné práce zahŕňajú „vypracovanie analýzy a syntézy údajov o území a výkresu problémových javov, ak je potrebný“ (výkresom problémových javov sa rozumie priemet stretov záujmov v riešenom území, vyjadrujúci limity funkčného využitia územia a priestorového usporiadania územia vyplývajúce z osobitných predpisov, správnych rozhodnutí, z rozvojových zámerov a z najdôležitejších problémov a požiadaviek, ktoré je potrebné na území riešiť, do zodpovedajúceho mapového diela), je možné s odvolaním sa na osobitné predpisy v rámci prípravných prác spracovať priemet potenciálnych dôsledkov prejavov zmeny klímy a priemet potrebných opatrení v kontexte klimatickej zmeny do územia.</i>
§ 31 Spracovanie a prerokovanie návrhu územnoplánovacej dokumentácie
(1) Návrh územnoplánovacej dokumentácie spracúva spracovateľ na základe zadania a výkresu problémových javov, ak bol spracovaný, a rozsahu hodnotenia podľa osobitného predpisu, ktorý je pre spracovanie územnoplánovacej dokumentácie záväzný.
(2) Návrh územnoplánovacej dokumentácie spolu so správou o hodnotení strategického dokumentu podľa zákona o posudzovaní vplyvov na životné prostredie pred jeho prerokovaním doručí orgán územného plánovania príslušnému dotknutému orgánu územnej samosprávy na účel získania stanoviska z hľadiska súladu so záväznou časťou územnoplánovacej dokumentácie vyššieho stupňa. Dotknutý orgán územnej samosprávy zaujme v lehote desiatich dní stanovisko, ktoré doručí orgánu územného plánovania a príslušnému orgánu posudzovania vplyvov.
(3) Po doručení stanoviska príslušného dotknutého orgánu územnej samosprávy o súlade návrhu územnoplánovacej dokumentácie so záväznou časťou územnoplánovacej dokumentácie vyššieho stupňa, orgán územného plánovania doručí návrh územnoplánovacej dokumentácie spolu so správou o hodnotení strategického dokumentu bezodkladne príslušnému orgánu posudzovania vplyvov. Ak návrh územnoplánovacej dokumentácie nie je v súlade so záväznou časťou územnoplánovacej dokumentácie vyššieho stupňa, orgán územného plánovania ho musí upraviť.
(4) Príslušný orgán posudzovania vplyvov po doručení návrhu územnoplánovacej dokumentácie spolu so správou o hodnotení strategického dokumentu posúdi úplnosť správy o hodnotení strategického dokumentu a zverejní správu o hodnotení strategického dokumentu a návrh územnoplánovacej dokumentácie podľa zákona o posudzovaní vplyvov na životné prostredie.
(5) Orgán územného plánovania v lehote troch dní po doručení oznámenia o zverejnení podľa odseku 4 oznámi verejnosti prerokovanie návrhu územnoplánovacej dokumentácie podľa § 18 ods. 4 písm. b) až e) zverejnením oznámenia o prerokovaní návrhu územnoplánovacej dokumentácie (ďalej len „oznámenie o začatí prerokovania“) spolu so správou o hodnotení strategického dokumentu prostredníctvom verejnej časti informačného systému, na jeho webovom sídle, na úradnej tabuli a v mieste obvyklým spôsobom. Ak ide o prerokovanie Konceptie územného rozvoja regiónu a územného plánu mikroregiónu, príslušný orgán územného plánovania požiada dotknutú obec o zverejnenie oznámenia o prerokovaní a správy o hodnotení strategického dokumentu na jej webovom sídle, na úradnej tabuli a iným v mieste obvyklým spôsobom. Oznámenie o začatí prerokovania územného plánu zóny orgán územného plánovania doručí vlastníčkovi nehnuteľnosti a správcovi nehnuteľnosti na riešenom území aj verejnou vyhláškou. Na podávanie pripomienok verejnosti orgán územného plánovania určí v oznámení o začatí prerokovania lehotu, ktorá nesmie byť kratšia ako 45 dní od zverejnenia oznámenia o začatí prerokovania.
(6) Orgán územného plánovania v lehote troch dní po doručení oznámenia o zverejnení podľa odseku 4 doručí oznámenie o začatí prerokovania dotknutým orgánom a dotknutým právnickým osobám. Na podávanie stanovísk a vyjadrení orgán územného plánovania určí v oznámení o začatí prerokovania lehotu, ktorá nesmie byť kratšia ako 30 dní od doručenia oznámenia o začatí prerokovania; ak sa v tejto lehote nevyjadria alebo ak v tejto lehote nepožiadajú orgán územného plánovania o predĺženie lehoty s odôvodnením najviac o 30 dní, rozumie sa, že k návrhu územnoplánovacej dokumentácie nemajú pripomienky.
(7) Dotknutý orgán štátnej správy v rozsahu svojich kompetencií po doručení oznámenia o začatí prerokovania zaujme v určenej lehote stanovisko, ktoré doručí orgánu územného plánovania.
(8) Dotknutý orgán štátnej správy je v stanovisku podľa odseku 7 oprávnený uplatňovať pripomienky a podmienky len v rozsahu svojej pôsobnosti a kompetencií. Dotknutý orgán štátnej správy je povinný uviesť v stanovisku ustanovenia právneho predpisu, na ktorého základe uplatňuje svoju pôsobnosť a obsah stanoviska odôvodniť.
(9) Dotknutý orgán územnej samosprávy zaujme v určenej lehote po doručení oznámenia o začatí prerokovania stanovisko, ktoré doručí orgánu územného plánovania, z hľadiska súladu so záväznou časťou územnoplánovacej dokumentácie vyššieho stupňa alebo z hľadiska súladu s územnoplánovacou dokumentáciou, ktorej územie susedí s územím riešeným návrhom územnoplánovacej dokumentácie.
(10) Dotknutá právnická osoba zaujme v určenej lehote po doručení oznámenia o začatí prerokovania stanovisko, ktoré doručí orgánu územného plánovania, v rozsahu vplyvov na infraštruktúru, ktorej je vlastníkom, správcom alebo prevádzkovateľom.
(11) Orgán územného plánovania, ktorého hranica územného obvodu susedí s iným štátom, oznámi prerokovanie návrhu územnoplánovacej dokumentácie príslušnému orgánu územného plánovania susediaceho štátu spolu s výzvou na doručenie stanoviska do 30 dní odo dňa doručenia.

<p>(12) Prerokovanie návrhu územnoplánovacej dokumentácie podľa § 18 ods. 4 písm. b) až e) a správy o hodnotení strategického dokumentu sa na účel podrobnejšieho vysvetlenia cieľov a obsahu uskutočňuje aj na verejnom prerokovaní. Orgán územného plánovania v oznámení o začatí prerokovania určí spôsob, miesto a čas uskutočnenia verejného prerokovania, na ktorom sa zúčastní odborne spôsobilá osoba a spracovateľ, ktorí zabezpečia všeobecne zrozumiteľný odborný výklad navrhovaného riešenia v území. Orgán územného plánovania zabezpečí, aby odo dňa oznámenia verejného prerokovania bol návrh územnoplánovacej dokumentácie prístupný k nahliadnutiu v jeho sídle a na jeho webovom sídle.</p>
<p>(13) Orgán územného plánovania prostredníctvom odborne spôsobilej osoby v súčinnosti so spracovateľom prerokuje pripomienky zo stanoviska s dotknutým orgánom a s dotknutou právnickou osobou; to neplatí, ak obsah stanoviska nepatrí do pôsobnosti dotknutého orgánu a dotknutej právnickej osoby alebo stanovisko neobsahuje odôvodnenie, vtedy orgán územného plánovania neakceptované pripomienky nemusí prerokovať a dosiahnutie dohody nie je podmienkou ďalšieho postupu. Ak sú predmetom stanoviska pripomienky dotknutého orgánu štátnej správy a zaujme stanovisko v lehote 21 dní od doručenia žiadosti. Dosiahnutie dohody je podmienkou ďalšieho postupu.</p>
<p>(14) Ak v prerokúvaní návrhu územnoplánovacej dokumentácie sú stanoviská dotknutých orgánov a dotknutých právnických osôb vzájomne rozporné alebo je rozpor medzi názorom orgánu územného plánovania alebo názorom spracovateľa a stanoviskom dotknutého orgánu alebo dotknutej právnickej osoby a nedokážu dosiahnuť dohodu, orgán územného plánovania požiada o zaujatie stanoviska nadradený dotknutý orgán. Ak sa rozpor nepodarilo odstrániť ani prerokovaním s nadradeným dotknutým orgánom, požiada orgán územného plánovania o odstránenie rozporu a zaujatie stanoviska ministerstvo. Ministerstvo prerokuje rozpor s príslušným nadradeným ústredným orgánom štátnej správy a zaujme stanovisko v lehote 21 dní od doručenia žiadosti. Dosiahnutie dohody a odstránenie rozporu s dotknutým orgánom štátnej správy je podmienkou ďalšieho postupu.</p>
<p>(15) Orgán územného plánovania zabezpečí vyhodnotenie všetkých uplatnených pripomienok prostredníctvom odborne spôsobilej osoby v súčinnosti so spracovateľom a spracuje návrh správy o prerokovaní návrhu územnoplánovacej dokumentácie, ktorej prílohou je vyhodnotenie všetkých uplatnených pripomienok. O neakceptovaní pripomienky verejnosti informuje orgán územného plánovania fyzickú osobu alebo právnickú osobu, ktorá pripomienku uplatnila, spolu s odôvodnením neakceptovania.</p>
<p>(16) Návrh správy o prerokovaní návrhu územnoplánovacej dokumentácie obsahuje aj vyhodnotenie, či</p> <ol style="list-style-type: none">
a) návrh územnoplánovacej dokumentácie je v súlade so záväznou časťou územnoplánovacej dokumentácie vyššieho stupňa,
b) postup obstarávania územnoplánovacej dokumentácie je v súlade s týmto zákonom a s osobitnými predpismi.
<p>(17) Orgán územného plánovania doručí návrh správy o prerokovaní návrhu územnoplánovacej dokumentácie príslušnému orgánu posudzovania vplyvov na účel odborného posúdenia a vypracovania záverečného stanoviska posúdenia strategického dokumentu podľa zákona o posudzovaní vplyvov na životné prostredie.</p>
<p>(18) Príslušný orgán posudzovania vplyvov po posúdení návrhu správy o prerokovaní návrhu územnoplánovacej dokumentácie a vypracovaní záverečného stanoviska posúdenia strategického dokumentu toto stanovisko zverejní a zašle podľa zákona o posudzovaní vplyvov na životné prostredie.</p>
<p>(19) Orgán územného plánovania najneskôr v lehote troch dní po doručení oznámenia o zverejnení podľa odseku 18 zverejní záverečné stanovisko posúdenia strategického dokumentu na svojom webovom sídle, úradnej tabuli a v mieste obvyklým spôsobom na 15 dní. Ak ide o Konceptiu územného rozvoja regiónu a územného plánu mikroregiónu, príslušný orgán územného plánovania požiada dotknutú obec o zverejnenie záverečného stanoviska posúdenia strategického dokumentu na jej webovom sídle, na úradnej tabuli a iným v mieste obvyklým spôsobom. Záverečné stanovisko posúdenia strategického dokumentu územného plánu zóny orgán územného plánovania doručí vlastníčkovi nehnuteľnosti a správcovi nehnuteľnosti na riešenom území aj verejnou vyhláškou.</p>
<p>(20) Orgán územného plánovania prostredníctvom spracovateľa zabezpečí úpravu návrhu územnoplánovacej dokumentácie podľa správy o prerokovaní návrhu územnoplánovacej dokumentácie a záverečného stanoviska posúdenia strategického dokumentu.</p>
<p>(21) Orgán územného plánovania pred predložením na schválenie zašle spracovaný návrh územnoplánovacej dokumentácie spolu so správou o prerokovaní návrhu územnoplánovacej dokumentácie príslušnému orgánu podľa osobitného predpisu na účel získania súhlasu podľa osobitného predpisu.16 Príslušný orgán podľa predchádzajúcej vety zašle súhlas s návrhom územnoplánovacej dokumentácie v lehote 30 dní od doručenia návrhu územnoplánovacej dokumentácie; ak sa v tejto lehote nevyjadrí, rozumie sa, že s návrhom územnoplánovacej dokumentácie súhlasí.</p>
<p>(22) Orgán územného plánovania pred predložením na schválenie zašle spracovaný návrh územnoplánovacej dokumentácie spolu so správou o prerokovaní návrhu územnoplánovacej dokumentácie ministerstvu na účel získania stanoviska z hľadiska dodržania postupov podľa tohto zákona a všeobecne záväzných právnych predpisov. Ministerstvo zaujme stanovisko v lehote 30 dní od doručenia návrhu územnoplánovacej dokumentácie; ak sa v tejto lehote nevyjadrí, rozumie sa, že k návrhu územnoplánovacej dokumentácie nemá pripomienky.</p>
<p>(23) Orgán územného plánovania pred predložením na schválenie zašle spracovaný návrh územnoplánovacej dokumentácie spolu so správou o prerokovaní návrhu územnoplánovacej dokumentácie príslušnému samosprávnemu kraju na účel získania stanoviska z hľadiska súladu so záväznou časťou územnoplánovacej dokumentácie vyššieho stupňa. Príslušný samosprávny kraj zaujme stanovisko v lehote 30 dní od doručenia návrhu územnoplánovacej dokumentácie; ak sa v tejto lehote nevyjadrí, rozumie sa, že k návrhu územnoplánovacej dokumentácie nemá pripomienky.</p>
<p>(24) Orgán územného plánovania pred predložením na schválenie zašle spracovaný návrh územnoplánovacej dokumentácie spolu so správou o prerokovaní návrhu územnoplánovacej dokumentácie, súhlasom podľa odseku 21 a stanoviskami podľa odsekov 22 a 23 príslušnému orgánu posudzovania vplyvov na účel získania stanoviska z hľadiska dodržania podmienok záverečného stanoviska posúdenia strategického dokumentu. Príslušný orgán posudzovania vplyvov zaujme stanovisko v lehote 30 dní od doručenia návrhu územnoplánovacej dokumentácie; ak sa v tejto lehote nevyjadrí, rozumie sa, že k návrhu územnoplánovacej dokumentácie nemá pripomienky.</p>
<p>(25) Ak na základe výsledku prerokovania sa návrh územnoplánovacej dokumentácie podstatne zmení, orgán územného plánovania upravený návrh územnoplánovacej dokumentácie opätovne prerokuje podľa odsekov 2 až 24; ak sú pochybnosti, či ide o podstatnú zmenu návrhu, orgán územného plánovania požiada o stanovisko úrad a príslušný orgán posudzovania vplyvov.</p>

<p>(26) Dotknutý orgán je viazaný vlastným stanoviskom vydaným v rámci predchádzajúceho prerokovania návrhu územnoplánovacej dokumentácie; to neplatí, ak došlo k technickej chybe v písaní, počítaní alebo inej zrejmej chybe alebo zrejmej nesprávosti, ak došlo k zmene ustanovenia právneho predpisu, na ktorého základe vydal stanovisko, ak sa podstatne zmenili okolnosti alebo podklady, na ktorých základe vydal stanovisko, alebo ak došlo k zmene požiadaviek na zabezpečenie obrany štátu alebo bezpečnosti štátu.</p>
<p>(27) Po prerokovaní návrhu príslušnej územnoplánovacej dokumentácie, spracovaní správy o výsledku prerokovania, získania súhlasu podľa odseku 21 a získania kladných stanovísk podľa odsekov 22 až 24 je orgán územného plánovania oprávnený návrh príslušnej územnoplánovacej dokumentácie predložiť na schválenie schvaľujúcemu orgánu územného plánovania. Ak dôjde k predloženiu a schváleniu návrhu územnoplánovacej dokumentácie bez splnenia podmienky podľa prvej vety, takáto územnoplánovacia dokumentácia je v celom rozsahu neplatná.</p>
<p>(28) Pri prerokovaní návrhu Konceptie územného rozvoja Slovenska sa postupuje podľa odsekov 1 až 27 primerane.</p>
<p>Potenciál – relevancia vo vzťahu k problémom klimatickej zmeny <i>Zákon definuje proces spracovania a prerokovania návrhu územnoplánovacej dokumentácie, pričom v popise procesu priamo uvádza prepojenie s procesom posudzovania vplyvov na životné prostredie. Toto vytvára priestor pre kontrolu spôsobu zapracovania požiadaviek na opatrenia v reakcii na klimatickú zmenu zo zadania resp. z procesu posudzovania v etape oznámenia a definovania rozsahu hodnotenia. Napriek tomu, že Zákon nevyžaduje spracovanie návrh vo variantoch, je možné variantnosť nevyhnutnú na posúdenie možností minimalizácie negatívnych dopadov na životné prostredie a zdravie obyvateľstva vniesť práve prostredníctvom procesu posudzovania. Procesnosť spracovania a prerokovania tiež umožňuje prostredníctvom stanovísk dotknutých orgánov a právnických osôb zabezpečiť kontrolu obsahu návrhu ÚPD z hľadiska naplnenia požiadaviek vyplývajúcich z potreby reakcií na klimatickú zmenu, hlavne ak sú definované v zadaní.</i></p>
<p>§ 32 Vyhodnotenie územnoplánovacej dokumentácie</p>
<p>(1) Orgán územného plánovania je povinný sústavne sledovať a vyhodnotiť územnoplánovacia dokumentáciu, doručené podnety na zmeny a doplnky územnoplánovacej dokumentácie a najmenej raz za štyri roky vypracovať správu o stave územnoplánovacej dokumentácie, na ktorej základe rozhodne o potrebe a rozsahu obstarávania zmien a doplnkov územnoplánovacej dokumentácie alebo obstarávania novej územnoplánovacej dokumentácie.</p>
<p>(2) Orgán územného plánovania sa každým doručeným podnetom na zmeny a doplnky územnoplánovacej dokumentácie musí zaoberať a vyhodnotiť ho. Orgán územného plánovania doručené podnety hodnotí podľa svojej úvahy, a to každý podnet jednotlivo a všetky podnety v ich vzájomnej súvislosti. Ak orgán územného plánovania doručený podnet vyhodnotí ako opodstatnený, zaradí ho do evidencie podnetov v informačnom systéme. Orgán územného plánovania vyhodnotí podnet ako neopodstatnený iba, ak je zjavne nerealizovateľný pre rozpor s verejným záujmom. O zaradení alebo nezaradení doručeného podnetu do evidencie podnetov orgán územného plánovania informuje osobu, ktorá podnet podala do 30 dní od jeho doručenia.</p>
<p>(3) Ak je orgán územného plánovania nečinný a v určenej lehote nevyhodnotí doručený podnet, je osoba, ktorá podala podnet, oprávnená požiadať o preskúmanie postupu úrad, ktorý v lehote 30 dní od podania žiadosti zaujme stanovisko, či sa orgán územného plánovania má podnetom zaoberať; stanovisko nie je rozhodnutím v správnom konaní.</p>
<p>(4) Správu o stave územnoplánovacej dokumentácie spracúva orgán územného plánovania prostredníctvom odborne spôsobilej osoby na základe hodnotenia platnej územnoplánovacej dokumentácie, územnoplánovacích podkladov a evidencie podnetov.</p>
<p>(5) Orgán územného plánovania zašle správu o stave územnoplánovacej dokumentácie pred jej zverejnením úradu na účel získania stanoviska z hľadiska dodržania postupov podľa tohto zákona a všeobecne záväzných právnych predpisov. Úrad zaujme stanovisko o lehote siedmich dní od doručenia správy o stave územnoplánovacej dokumentácie.</p>
<p>(6) Orgán územného plánovania zašle správu o stave územnoplánovacej dokumentácie pred jej zverejnením príslušnému samosprávnemu kraju na účel získania stanoviska z hľadiska súladu so záväznou časťou územnoplánovacej dokumentácie vyššieho stupňa. Príslušný samosprávny kraj zaujme stanovisko o lehote siedmich dní od doručenia správy o stave územnoplánovacej dokumentácie.</p>
<p>(7) Orgán územného plánovania následne správu o stave územnoplánovacej dokumentácie zverejní prostredníctvom informačného systému na svojom webovom sídle, na úradnej tabuli a iným v mieste obvyklým spôsobom.</p>
<p>(8) Správa o stave územnoplánovacej dokumentácie je podkladom pre rozhodnutie príslušného schvaľujúceho orgánu územného plánovania o obstaraní zmien a doplnkov územnoplánovacej dokumentácie alebo o obstaraní novej územnoplánovacej dokumentácie.</p>
<p>(9) Správu o stave Konceptie územného rozvoja Slovenska schvaľuje vláda.</p>
<p>Potenciál – relevancia vo vzťahu k problémom klimatickej zmeny <i>Zrejme zákonodarca mal na mysli vyhodnotenie súladu platnej územnoplánovacej dokumentácie so stavom v území a potrebami jeho funkčného a priestorového využitia, inak by bolo relevantné v správe o stave územnoplánovacej dokumentácie informovať či táto nie je v dôsledku klimatickej zmeny napadnutá škodcami, zožratá molami a podobne a nie o tom, či ÚPD reflektuje aktuálne výzvy, ku ktorým sa zaraďuje aj klimatická zmena. Následne po zistení, že tomu tak nie je, by mal príslušný schvaľujúci orgán územného plánovania začať proces obstarávania zmien a doplnkov alebo novej ÚPD.</i></p>
<p>§ 33 Obstarávanie zmien a doplnkov územnoplánovacej dokumentácie</p>
<p>(1) Zmeny a doplnky územnoplánovacej dokumentácie obstaráva orgán územného plánovania podľa potreby v cykloch tak, aby opodstatnený písomný podnet na zmeny a doplnky doručený orgánu územného plánovania bol zaradený do obstarávania návrhu zmien a doplnkov najneskôr pri obstarávaní a spracovaní správy o stave územnoplánovacej dokumentácie; to neplatí, ak ide o obstarávanie zmien a doplnkov územného plánu obce alebo územného plánu zóny na umiestnenie stavieb vo verejnom záujme po uhradení nákladov na obstarávanie zmien a doplnkov územného plánu obce osobou, ktorá dala podnet na obstarávanie zmien a doplnkov územného plánu obce.</p>
<p>(2) Orgán územného plánovania po prijatí rozhodnutia o obstaraní zmien a doplnkov územnoplánovacej dokumentácie podľa § 18 ods. 4 písm. b) až e) oznámi obstaranie zmien a doplnkov prostredníctvom verejnej časti informačného systému, na svojom webovom sídle, na úradnej tabuli a iným v mieste obvyklým spôsobom. Orgán územného plánovania zároveň doručí príslušnému orgánu posudzovania vplyvov oznámenie o strategickom dokumente. Príslušný orgán posudzovania vplyvov rozhodne, či sa bude návrh zmien a doplnkov územnoplánovacej dokumentácie posudzovať podľa zákona o posudzovaní vplyvov na životné prostredie.</p>

(3) Zmeny a doplnky územnoplánovacej dokumentácie sa obstarávajú a spracúvajú na podklade platnej územnoplánovacej dokumentácie a prerokovávajú sa len v rozsahu zmenených a dopĺňaných častí. Súčasťou návrhu zmien a doplnkov územnoplánovacej dokumentácie je aj správa o strategickom dokumente, ak príslušný orgán posudzovania vplyvov rozhodol o jej spracovaní.
(4) Pri obstarávaní zmien a doplnkov územnoplánovacej dokumentácie vrátane posudzovania vplyvov na životné prostredie sa postupuje podľa zákona o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a primerane podľa § 31.
Potenciál – relevancia vo vzťahu k problémom klimatickej zmeny <i>Zákon upravuje procesy obstarávania zmien a doplnkov vo vzťahu k posudzovaniu vplyvov na životné prostredie v podstate identicky ako obstarávanie novej ÚPD, čo vytvára priestor pre posúdenie zmien a doplnkov z pohľadu klimatickej zmeny. Aj keď zákon hovorí, že zmeny a doplnky sa prerokovávajú len v rozsahu zmenených a doplnených častí, môže sa v zmysle zákona č. 24/2006 Z. z. v procese SEA v časti venovanej kumulatívnym a synergickým efektom podrobiť posúdeniu celá ÚPD.</i>
Schvaľovanie územnoplánovacej dokumentácie
§ 34
(1) Ak schvaľujúci orgán územného plánovania súhlasí s predloženým návrhom územnoplánovacej dokumentácie alebo so zmenami a doplnkami územnoplánovacej dokumentácie, predložený návrh územnoplánovacej dokumentácie alebo zmien a doplnkov územnoplánovacej dokumentácie schváli.
(2) Ak schvaľujúci orgán územného plánovania neschváli predložený návrh územnoplánovacej dokumentácie, môže vrátiť návrh územnoplánovacej dokumentácie do štádia prerokovania s pokynmi na dopracovanie a následne ho opätovne predložiť na schválenie alebo ukončí proces obstarávania územnoplánovacej dokumentácie.
(3) Orgán územného plánovania podľa § 6 ods. 2 písm. b) schváli predložený návrh územnoplánovacej dokumentácie najneskôr do dvoch rokov od zverejnenia oznámenia o začatí prerokovania; to neplatí pre návrh územného plánu hlavného mesta Slovenskej republiky Bratislava a mesta Košice, ktoré orgán územného plánovania schváli do troch rokov od zverejnenia oznámenia o začatí prerokovania. Po uplynutí tejto lehoty je príslušný orgán územného plánovania povinný zopakovať štádium prerokovania návrhu územnoplánovacej dokumentácie.
(4) Návrh zmien a doplnkov územnoplánovacej dokumentácie schváli orgán územného plánovania najneskôr do jedného roka od zverejnenia oznámenia o začatí prerokovania zmien a doplnkov územnoplánovacej dokumentácie; to neplatí pre návrh zmien a doplnkov územného plánu hlavného mesta Slovenskej republiky Bratislava a mesta Košice, ktoré orgán územného plánovania schváli do dvoch rokov od zverejnenia oznámenia o začatí prerokovania zmien a doplnkov. Po uplynutí tejto lehoty je príslušný orgán územného plánovania povinný zopakovať prerokovanie návrhu zmien a doplnkov územnoplánovacej dokumentácie.
(5) Po schválení územnoplánovacej dokumentácie a po schválení zmien a doplnkov územnoplánovacej dokumentácie orgán územného plánovania zverejní schválené znenie územnoplánovacej dokumentácie a úplné znenie územnoplánovacej dokumentácie v znení jej zmien a doplnkov v registri územnoplánovacích dokumentácií vedenom vo verejnej časti informačného systému bezodkladne od ich schválenia a v listinnej podobe ich uloží v sídle orgánu územného plánovania. Oznámenie o schválení územnoplánovacej dokumentácie alebo jej zmien a doplnkov zverejní prostredníctvom informačného systému, na svojom webovom sídle a na úradnej tabuli a iným v mieste obvyklým spôsobom spolu s uvedením miesta a spôsobu, kde možno do územnoplánovacej dokumentácie nahliadnuť.
(6) Konceptiu územného rozvoja Slovenska vrátane jej zmien a doplnkov schvaľuje vláda nariadením.
(7) Konceptiu územného rozvoja regiónu a územný plán mikroregiónu vrátane ich zmien a doplnkov schvaľuje samosprávny kraj spolu so všeobecne záväzným nariadením, ktorým sa vyhlasuje ich záväzná časť.
(8) Územný plán obce a územný plán zóny vrátane ich zmien a doplnkov schvaľuje obec spolu so všeobecne záväzným nariadením, ktorým sa vyhlasuje ich záväzná časť.
§ 35 Nečinnosť
Ak je orgán územného plánovania nečinný a nevydá záväzné stanovisko podľa § 24 ods. 4, príslušným na vydanie záväzného stanoviska sa stáva orgán územného plánovania zodpovedný za vyšší stupeň územnoplánovacej dokumentácie
Potenciál – relevancia vo vzťahu k problémom klimatickej zmeny <i>Nečinnosť je týmto paragrafom definovaná ako nevydanie záväzného stanoviska. Z dikcie zákona je jasné, že ide o nevydanie v zákonnej lehote. Nie je však jasné, na základe čoho a v akej lehote do procesu vstupuje orgán územného plánovania zodpovedný za vyšší stupeň územnoplánovacej dokumentácie. Tento postup má implikácie aj pre posúdenie súladu zámeru s opatreniami vo vzťahu ku klimatickej zmene obsiahnutými v príslušnej platnej ÚPD v prípade, že orgán územného plánovania, napr. obec si neplní svoju povinnosť.</i>

2.1 ZAHRANIČNÉ PRÍSTUPY K AKCEPTÁCII TÉMY KLIMATICKEJ ZMENY V ÚZEMNOM (PRIESTOROVOM) PLÁNOVANÍ

Zahraničné štúdie zaoberajúce sa fenoménom územného plánovania a zmeny klímy poukazujú na to, že (Zhou, Wang, Feng, 2023):

- úloha územného (priestorového) plánovania pri integrácii otázok zmeny klímy na úrovni regiónov, mikroregiónov a obcí si vyžaduje zlepšenie, pretože je všeobecne nízke povedomie o obavách súvisiacich so zmenou klímy
- v rámci priestorového plánovania je vytvorená určitá analytická kapacita týkajúca sa zmeny klímy, a teda je vytvorený určitý základ pre "reakciu", pre návrh a realizáciu opatrení na prispôbenie sa zmene klímy

- veľké sídla vyznačujúce sa silným hospodárstvom a koncentráciou obyvateľstva vykazujú vynikajúcu schopnosť vymedziť kvantifikovateľné ukazovatele a opatrenia na prispôsobenie sa zmene klímy (v porovnaní s menšími a stredne veľkými sídlami)
- je potrebné v územnom (priestorovom) plánovaní efektívnejšie začleniť ciele prispôsobenia sa zmene klímy na miestnej úrovni a regionálnej úrovni.

Vo vyspelých štátoch západnej Európy sa chápe boj proti zmene klímy prevažne ako kombinácia opatrení na zmiernenie a prispôsobovanie sa jej dopadom (Ford, King, 2015). Pritom ide o vyvážený a integrovaný prístup k monitorovaniu a rozhodovaniu s vedomím, že úspešná adaptácia na zmenu klímy závisí od rozsahu, v akom sa podarí problém integrovať do rozhodovania v iných sektoroch politiky, ako je environmentálna a ako sa ich podarí skoordinať na rôznych úrovniach.

Táto kapitola sumarizuje zistenia získané štúdiom rozsiahleho počtu literárnych zdrojov a tiež skúsenosti získané v rámci riešenia spoločných projektov v rámci medzinárodnej spolupráce. Rozsah uvedenej analýzy neumožňuje vyčerpávajúco pokryť celú problematiku zohľadnenia rizík spojených s nepriaznivými dôsledkami zmeny klímy pri spracovávaní územnoplánovacej dokumentácie na regionálnej a lokálnej úrovni, len sa cieľovo orientuje na výber základných podkladov pre návrhovú časť danej metodiky.

Je potrebné zdôrazniť, že väčšina zahraničnej odbornej a vedeckej literatúry neuvádza pojem "územné plánovanie", ale širší pojem "priestorové plánovanie" (Spatial planning, Raumoplanung, Raumordnung), ktoré je aj obsahovo širšie v porovnaní s pojmom územné plánovanie vymedzeným v slovenskej legislatíve. Priestorové plánovanie je vnímané ako kľúčový nástroj na riešenie výzvy adaptácie na zmenu klímy a navyše vplyvy meniacej sa klímy výrazne zmenia postupy využívania pôdy, ktorej regulácia je hlavným problémom územného plánovania. Územné plánovanie je v slovenskom význame súčasťou širšieho systému priestorového manažmentu – priestorového plánovania založeného na integračných prístupoch, zahŕňajúc rôzne sektory, mierky a úrovne, širokú škálu nástrojov, vrátane regulačných plánov, v krajinách západnej Európy aj fiškálnych stimulov, účinných sankcií, dobrovoľných a mäkkých opatrení. Navyše má plánovanie charakter prospektívnej činnosti reflektujúcej význam udržateľnosti území (Greiving, Schmidt-Thome, 2013, CEMAT 2010).

Podobne ako v SR, priestorové plánovanie v Európe v skutočnosti čelí dileme: zatiaľ čo potreba koordinácie a integrácie naprieč sektormi, rozsahmi a úrovňami rastie, kapacity na to reagovať sa znižujú v dôsledku strnulosti administratívnych a politických hraníc, stability rezortizmu a sile sektorových záujmov a preferovania riešení malého rozsahu (Betsill, Bulkeley 2006, Campbell 2006).

V literatúre sa jednoznačne uvádza, že medzi priestorovým plánovaním a adaptáciou na zmenu klímy existujú jasné súvislosti. Avšak literatúra uvádza množstvo existujúcich prekážok v naviazaní problematiky manažmentu zmeny klímy na priestorové plánovanie. Medzi tieto prekážky patrí nesúlad medzi mierkami hodnotení rizík zmeny klímy a mierkami priestorového plánovania, chýbajúci mechanizmus koordinácie adaptačných a mitigačných stratégií a nedokonalosť zákonov a vyhlášok (Zhan-Yun, 2021; Critchlow et al., 2022). Medzi prekážkami sú obzvlášť dôležité inštitucionálne bariéry (Putra, Martinez, Verplanke, 2022).

Ako kľúčové výzvy pre priestorové plánovanie sa v kontexte klimatickej zmeny uvádzajú najmä:

- riziko povodní, zvyšujúca sa frekvencia silných dažďov a bleskové povodne, zvyšujúca sa frekvencia veľkých riečnych povodní
- extrémne teploty a vlny horúčav
- zásobovanie vodou a dostatok vody
- zvyšujúca sa frekvencia a intenzita búrkami spôsobných prepätí
- zvyšujúca sa frekvencia pohybu hmoty (zosuvy pôdy, svahové deformácie)
- rastúca frekvencia lesných požiarov, zníženie odolnosti lesov
- častejšie ničenie infraštruktúry
- vplyvy spôsobené pomalými zmenami:
  - o zvýšená strata pôdy vodnou eróziou
  - o zvýšená strata druhov a biodiverzity
  - o výraznejšie kolísanie hladiny podzemnej vody
  - o narastajúce kolísanie dostupnosti vody na priemyselné využitie
  - o zníženie odolnosti ekosystémov na antropogénne, ale aj iné zásahy (odolnosť voči škodcom, citlivosť na poškodenie ľudskými činnosťami, citlivosť na imisie)
  - o zmeny podmienok pre poľnohospodárske činnosti, najmä rastlinnú výrobu, zmena vegetačných pásiem
  - o šírenie introdukovaných a invazívnych rastlinných a živočíšnych druhov vrátane zmeny epidemiologickej situácie
  - o zníženie samočistiacej schopnosti vodných tokov a plôch

o zmena podmienok pre turizmus a šport (napr. zimné športy).

Na určenie priestorovoplánovacej relevantnosti klimatickej zmeny sa uvádza klasifikácia týchto kategórií:

- relevantné pre priestorové plánovanie na celoštátnej, regionálnej a sídelnej úrovni
- relevantné pre priestorové plánovanie na úrovni zóny a zastavovacích plánov
- relevantné pre schvaľovanie projektov.

Pri posudzovaní relevantnosti a závažnosti vplyvov sa v priestorovom plánovaní identifikujú:

- možný – očakávaný – identifikovaný účinok
- významné klimatické spúšťače
- významné štrukturálne faktory
- možné sociálne dopady
- možné ekologické dopady
- možné ekonomické dopady.

Napríklad pre očakávané prejavy dopadov klimatickej zmeny akými sú napr. „častejšie obdobia s extrémnymi teplotami ovzdušia, častejšie a dlhšie trvajúce vlny horúčav“ sa identifikujú ako indikátory počet tropických dní, počet tropických nocí, mikroklimatické zvláštnosti, napr. zrážkový tieň a ako významné štrukturálne faktory budú identifikované hustota zástavby, prúdenie vzduchu v zastavanom území, podiel zraniteľných sociálnych skupín, pričom sa identifikujú prahové hodnoty pre ich kategorizáciu (malý, väčší, intenzívny) a následne sa opisujú sociálne, ekologické a ekonomické dopady.

Prejav dopadu zmeny klímy sa považuje za priestorovo relevantný alebo relevantný pre priestorové plánovanie, ak k nemu dôjde priestorovo diferencovaným spôsobom a môže byť ovplyvnený priestorovým plánovaním. Musia byť preto splnené nasledovné kritériá:

- priestorovo diferencovaný výskyt prejavu (t.j. nie všadeprítomný výskyt)
- ohrozené oblasti možno vymedziť pomocou určitých kritérií
- možnosť uvažovať o nástrojoch priestorového plánovania, ktoré môžu ovplyvniť pravdepodobnosť výskytu prejavu dopadu zmeny klímy alebo môžu ovplyvniť (zmierniť) dopady negatívneho vplyvu, alebo môžu priamo ovplyvniť oblasti prejavu dopadu zmeny klímy.

Za kľúčové sú pri voľbe vhodných stratégií integrácie problematiky klimatickej zmeny do priestorového plánovania považované:

- zohľadnenie špecifik systémov plánovania
- výber optimálnej plánovacej úrovne pre takúto integráciu pre každú krajinu
- miera detailnosti definovania regulácií; ak sú príliš podrobné alebo príliš všeobecné, môžu blokať implementáciu konkrétnych cieľov (vrátane riešenia klimatickej výzvy)
- kontexty prepájania problematiky klimatickej zmeny a iných problémov (Harris, 2019) a úloh na riešenie v priestorovom plánovaní
- integráciu problematiky plánovania rozvoja – ekonomického, sociálneho, environmentálneho, územného (Jiricka-Pürner et al., 2021; Stoeglehner, Abart-Heriszt, 2022; Lazoglou, Serras, 2021)
- vertikálna a horizontálna spolupráca medzi verejnými orgánmi na rôznych úrovniach úrovne (Juschten et al., 2021; Kazanci, Tezer, 2021); príklad Rakúska je v tomto ohľade zvlášť relevantný a názorný (Jiricka-Pürner et al., 2021), pretože Koncept rakúskeho územného rozvoja z roku 2011 definuje adaptáciu klímy ako oblasť priestorového plánovania tak, aby „pomáhala pri riešení prejavov dopadov zmeny klímy a obmedzilo ohrozenie sídiel a spoločnosti“ a špecifikuje ciele, oblasti aktivít a odporúčania (ÖREK, 2011).
- identifikovanie kľúčových klimatických výziev, v jednotlivých regiónoch/územíach
- definovanie možných stretov záujmov v území.

Z pohľadu konkrétnych priestorovo plánovacích opatrení do popredia vystupujú napríklad:

- výzva formovať zelené, flexibilné a environmentálne prijateľné priestory (Soto, 2020) v sídlach
- požiadavka principiálnej zmeny architektúry smerom k úspornej bytovej výstavbe a k zníženiu hustoty zástavby (Asprogerakas et al., 2021)
- posilnenie úlohy strategického priestorového plánovania (Yang et al., 2020; Thoidou, 2021)
- využívanie obnoviteľných zdrojov energie (Greiving, Fleischhauer, 2012; Geissler, et al., 2022); definovanie území pre veterné a fotovoltaické elektrárne, determinovanie tokov vhodných pre vodné elektrárne (s ohľadom na zacho-

vane biodiverzity a podmienok migračných koridorov vodných organizmov), resp. území, kde by sa vodné, veterné a fotovoltaické elektrárne nemali nachádzať

- budovanie zelenej infraštruktúry (Mell et al., 2017; Teschner, Alterman, 2018; Szulczewska et al., 2022)
- ochrana územia pred povodňami (Lazarević-Bajec, 2011; Hurlimann, March, 2012; Davoudi, 2013; Yiannakou, Salata, 2017; García et al., 2020; Asprogerakas, Tasopoulou, 2021)
- zmeny v prístupe k vlastníckym právam (Triantis, 2023)
- ochrana územia pred zosuvmi, eróziou
- ochrana pred extrémnymi vetrami, bleskami
- ochrana pred požiarmi
- obmedzenie zaťaženia území teplom
- zníženie ohrozenia zdrojov vody a energie
- zníženie ohrozenia biodiverzity
- zabránenie vyostreniu konfliktov (stretov záujmov) vo využívaní územia.

2.2 KLASIFIKÁCIA NÁSTROJOV PRIESTOROVÉHO PLÁNOVANIA

Nástroje priestorového plánovania možno klasifikovať a triediť rôznymi spôsobmi (Nadin et al., 2018), napr.:

- legislatívne akty (regulačné aj strategické, zákony, vyhlášky, nariadenia, rozhodnutia) orgánov verejnej moci na rôznych úrovniach, ktorých účelom je definovanie pravidiel využívania územia.
- Územné plány by sa mali považovať za najbežnejšie nástroje priestorového plánovania. Spôsob, akým sú územné plány definované v odbornej literatúre poukazuje na rôznorodosť ich obsahu, záväznosti, mierky a spôsobu obstarávania. Na účely tejto analýzy je územný plán definovaný ako dokument, ktorý spĺňa nasledujúce kritériá: 1. dokument upravujúci funkčné využitie územia, 2. dokument definujúci parametre funkčného využitia. Nad tento rámec územné plány v krajinách Európy často obsahujú úpravy v oblasti prístupnosti infraštruktúry, ekosystémovým službám, redukcie sociálnych nerovností a i. V územnoplánovacej dokumentácii ide najmä o záväzné priestorovo a vecne určené špecifikácie určené v územnoplánovacej dokumentácii ako sú napr.:
  - o prahové hodnoty pre vymedzenie funkčných plôch
  - o definovanie centrálnych miest s pridelením určitých úloh, resp. obmedzenie rozvoja malých sídiel
  - o určenie určitých dopravných ciest a druhov dopravy a ich prepojení
  - o určenie spádových oblastí pre obsluhu obyvateľstva
  - o zabezpečenie oblastí pre klimaticky kritické – definovanie prioritných a rezervných území (Nemecko).
- organizačné a procesné nástroje (získavanie a využívanie relevantných dát v reálnom čase, definovanie scenárov, expertízy...)
- povoľovacie konania (územné konania, stavebné konania)
- posudzovanie vplyvov činností na životné prostredie (EIA), strategické environmentálne posudzovanie (SEA) zahŕňajúce klimatické hodnotenia
- ekonomické nástroje
- neformálne nástroje (informovanie, identifikácia konfliktov, mobilizácia aktérov, legitímácia plánovania v komunite).

Z pohľadu úrovni je možné nástroje inventarizované, v literatúre uvádzané a používané pre prevenciu, adaptáciu, mitigáciu a kompenzáciu dopadov klimatickej zmeny v priestorovom plánovaní rozdeliť na nástroje na štyroch úrovniach:

- celoštátnej
- regionálnej
- katastrálnej
- zonálnej.

3 ANALÝZA MOŽNOSTÍ A NÁVRH VYUŽITIA FORMÁLNYCH NÁSTROJOV ÚZEMNÉHO PLÁNOVANIA PRE UCHOPENIE ÚZEMNÝCH ASPEKTOV KLIMATICKEJ ZMENY

Vypracovanie stratégií, plánov, koncepcií priestorového rozvoja územia na národnej úrovni predstavuje základnú bázu pre riešenie problematiky klimatickej zmeny. Z národnej úrovne sa hierarchicky v súlade s požiadavkami zákona č. 200/2022 Z. z. premietajú rozvojové zámery aj na regionálnu, miestnu a zonálnu úroveň. Kľúčovými nástrojmi sú preto územné plány, ktoré musia zahŕňať riešenia súvisiace priamo a nepriamo s adaptáciou a mitigáciou (v zmysle hierarchicky vyššie postavených stratégií a koncepcií na národnej úrovni, v súlade s politickými záväzkami krajiny) v kontexte klimatickej zmeny.

3.1 NÁSTROJE ÚZEMNÉHO (PRIESTOROVÉHO) PLÁNOVANIA POUŽÍVANÉ PRE PREVENCIU, ADAPTÁCIU, MITIGÁCIU A KOMPENZÁCIU DOPADOV KLIMATICKEJ ZMENY NA CELOŠTÁTNEJ ÚROVNI

Kľúčovými nástrojmi priestorového plánovania pre prevenciu, adaptáciu, mitigáciu a kompenzáciu dopadov zmeny klímy sú v mnohých krajinách koncepty a stratégie priestorového rozvoja na národnej úrovni. Napríklad v Nemecku takýto dokument hovorí, že klimatická zmena s rôznymi formami a možnými prejavmi ako aj súvisiace požiadavky, preventívne a adaptačné opatrenia zostávajú trvalou a dynamickou úlohou priestorového plánovania. Na základe identifikovanej citlivosti priestorových štruktúr a využitia územia na vplyvy zmeny klímy opierajúc sa o priestorové analýzy je podľa tohto dokumentu potrebné prehodnotiť, posúdiť a rozšíriť súčasné ciele a politické rozhodnutia, ako aj regulatívy vzťahujúce sa na funkčné a priestorové štruktúry definované v plánoch a programoch. Osobitná pozornosť sa pri tom má venovať problematike povodní, ochrane pobreží, ochrane proti účinkom prehrievania, ochranou horských regiónov, riešeniu problému nedostatku vody, zlepšeniu potenciálu absorpcie oxidov uhlíka, zmenám v segmente turizmu v kontexte klimatickej zmeny, zmenou klímy vyvolaným zmenám v biotopoch fauny a flóry ako aj problematike sídelných štruktúr podporujúcich energetickú efektívnosť a zníženie dopravných tokov. Vo väzbe na tieto úlohy bol na celoštátnej úrovni v Nemecku spracovaný dokument „Priestoro-plánovacia koncepcia aktivít pre prevenciu, mitigáciu a adaptačné stratégie s ohľadom na priestorové dôsledky klímy“ a bolo uložené okrem iného:

- vypracovať usmernenie pre hodnotenie prejavov dôsledkov klimatickej zmeny
- identifikovať typy priestorov a regióny, ktoré sú z hľadiska klimatickej zmeny najcitlivejšie
- koordinovať metódy a ukazovatele so sektorovým plánovaním, najmä pokiaľ ide o identifikáciu zraniteľnosti území a monitorovanie prejavov zmeny klímy
- rozvinúť súbor nástrojov priestorového plánovania
- orientovať priestorové plánovanie a plánovanie rozvoja na energeticky efektívne sídelné štruktúry, kde sa dá, vyhnúť sa doprave
- zabezpečiť a/alebo pracovať na revitalizácii alebo renaturalizácii prirodzených zásobární uhlíka v priestorových plánoch
- zaviesť opatrenia na zachovanie a zlepšenie prirodzenej sekvestrácie uhlíka v slatinných pôdach
- prijať preventívne opatrenia na zabezpečenie dostupnosti vodných zdrojov a opatrenia na zabezpečenie racionálneho a efektívneho využívania vodných zdrojov v súlade so správou podzemných vôd
- vypracovať adaptačné stratégie pre poľnohospodárstvo a lesníctvo, pokiaľ ide o prejavy dôsledkov zmenených klimatických podmienok
- vytvoriť ďalšie poloprirodzené záplavové oblasti vodných tokov, napríklad premiestnením hrádzí
- podporiť plánovacie orgány a štruktúry podporovateľov integrovaného riadenia rizík, okrem iného zlepšením databázy pre tvorbu regionálnych máp rizík a nebezpečenstiev ako hlavný základ pre zohľadňovanie predikcie prejavov dopadov klimatickej zmeny

- zvýšiť akceptáciu priestorových regulatívov akceptujúcich prispôsobovanie sa klimatickej zmene, a to aj z pohľadu existujúcich neistôt
- vytvoriť a zabezpečiť nadregionálnu a nadnárodnú, ako aj funkčne prepojenú sieť nezastavaných priestorov ekologického významu s cieľom umožniť druhovú migráciu vyvolanú klimatickou zmenou
- upravenie špecifických procesov ako sú proces SEA, proces posudzovania priestorových dopadov realizácie zámerov, hodnotenie dôsledkov na vodné hospodárstvo, hodnotenie očakávaných prejavov zmeny klímy, procesy monitoringu, procesy účasti verejnosti pri plánovaní na regionálnej a lokálnej úrovni.

3.2 NÁSTROJE ÚZEMNÉHO (PRIESTOROVÉHO) PLÁNOVANIA POUŽÍVANÉ PRE PREVENCIU, ADAPTÁCIU, MITIGÁCIU A KOMPENZÁCIU DOPADOV KLIMATICKEJ ZMENY NA REGIONÁLNEJ ÚROVNI

Regionálna úroveň priestorového plánovania najčastejšie zahŕňa nástroje ako sú komplexný plán priestorového rozvoja, špecifické problémovo orientované plánovacie dokumenty (napr. pre dopravu, ekosystémové služby, maloobchod), proces posudzovania priestorových dopadov rozvojových zámerov, strategické environmentálne hodnotenie (SEA), informačné systémy. Okrem toho regionálna úroveň zahŕňa aj sektorálne plánovacie dokumenty, napr. z oblasti vodného hospodárstva, poľnohospodárstva, lesného hospodárstva, ochrany pred katastrofami, ochrany prírody a pod. Tieto nástroje sa zameriavajú vo vzťahu ku klimatickej zmene najmä na:

- definovanie cieľov a princípov priestorového rozvoja
- definovanie prioritných a vyhradených oblastí, ktoré sa líšia z hľadiska ich závažných účinkov na následné plánovanie; prioritné územia sú „určené pre špecifickú priestorovo významnú funkciu“ (Scholich 2005) a vylučujú tak iné nekompatibilné funkcie využitia územia; vo vyhradených priestoroch „má byť konkrétnej funkcii/využitíu územia prísúdený osobitný význam pri rozhodovaní o funkčnom využití územia“ (Scholich 2005)
- definovanie nezastaviteľných území zamedzujúcim zrastaniu zastavaných území sídiel a úprava spôsobu ich využívania z dôvodov:
  - o zabezpečenia prísunu čerstvého a studeného vzduchu v husto zastavaných mestských priestoroch
  - o protipovodňovej ochrany
  - o ochrany podzemných vôd
  - o umožnenia migrácie druhov (biokoridory)
  - o umožnenia reakcie po extrémnych udalostiach (záchranné cesty, zhromažďovacie miesta)
- definovanie tzv. dočasného použitia území na regionálnej úrovni, ktoré sú prípustné len na určité časové obdobie, alebo kým sa nevyskytnú určité okolnosti (Ritter, 2007)
- definovanie potrebných infraštrukturálnych zariadení
- neformálne nástroje zlepšujúce informovanosť rozhodovacích orgánov a verejnosti, resp. znižujúce mieru neistoty vo vzťahu k určeniu možných prejavov klimatickej zmeny ako sú mapy rizík (napr. široko používané vo Švajčiarsku, Rakúsku, Nemecku, Holandsku), mapy zraniteľnosti územia, klimatické mapy, hodnotenia potenciálnych konfliktov (stretov záujmov), scenáre, vízie
- ekonomické nástroje ako sú odvod za nevyužívanie infraštruktúry, odvod za nevyužívanie územia v súlade s územným plánom, úhrada za obmedzenie využívania z dôvodov verejného záujmu, povinnosť zabezpečenia funkcií územia predpísaných regionálnym plánom priestorového rozvoja.

3.3 NÁSTROJE ÚZEMNÉHO (PRIESTOROVÉHO) PLÁNOVANIA POUŽÍVANÉ PRE PREVENCIU, ADAPTÁCIU, MITIGÁCIU A KOMPENZÁCIU DOPADOV KLIMATICKEJ ZMENY NA ÚROVNI K. Ú. (SÍDIEL)

Na úrovni sídiel a ich katastrálnych území je spravidla kľúčovým plánovacím dokumentom definujúci zásady funkčného využitia a priestorovej organizácie územia. V takomto dokumente sa na základe kategorizácie ohrozenosti a citlivosti území na dopady klimatickej zmeny definujú metodologické a koncepčné princípy ako sú:

- sanácia ohrozených nebezpečných území

- vylúčenie zástavby na identifikovaných ohrozených územiach
- limitovanie rozvoja v oblastiach so stredne veľkým rizikom
- zásady pre využívanie, resp. adaptáciu už zastaveného územia
- zásady pre budovanie príslušnej infraštruktúry
- definovanie územnej ochrany.

Využívané sú najmä nasledovné nástroje:

- uplatnenie konceptu mesta krátkych vzdialeností
- definovanie retenčných plôch
- definovanie záplavových území
- zmena krajinnej pokrývky
- ochranné protipovodňové zariadenia a stavby
- vylúčenie konfliktných funkčných využití na vodných tokoch
- posúdenie priepustnosti (migračnej funkcie) stavieb pri vodných tokoch
- otvorené prevetrávané priestory a koridory s funkciou chladenia
- zelená a modrá infraštruktúra s funkciou chladenia a plnením určitých ekosystémových služieb
- dostupnosť plôch zelene
- definovanie povoleného albeda
- redukcia a limitácia hustôt zastavanosti
- ochrana vodných zdrojov
- ochrana vodných zdrojov pred povodňami
- vylúčenie náročných prevádzok na vodu
- vodovody (kvalita; dobudovanie, resp. rekonštrukcia starých vodovodov)
- definovanie prvkov ÚSES – sfunkčnenie existujúcich prvkov (revitalizácia) a dobudovanie chýbajúcich prvkov ÚSES (renaturácia), ochrana habitatov
- opatrenia na zabezpečenie ekologickej konektivity
- renaturácia vodných tokov, budovanie ochranných vodných nádrží (so stálou alebo občasnou hladinou vody), ochrana mokradí
- verejná, poloverejná, súkromná zeleň, alternatívne plochy zelene (vegetačné strechy, vertikálna vegetácia).

3.4 NÁSTROJE ÚZEMNÉHO (PRIESTOROVÉHO) PLÁNOVANIA POUŽÍVANÉ PRE PREVENCIU, ADAPTÁCIU, MITIGÁCIU A KOMPENZÁCIU DOPADOV KLIMATICKEJ ZMENY NA ÚROVNI SÍDLA AŽ ZÓNY

Na úrovni sídla a zóny sa v rámci vyhotovenia územnoplánovacej dokumentácie akcentujúcej dopady zmeny klímy najčastejšie využívajú nasledovné nástroje:

- určenie spôsobu vykurovania, určenie zdroja energie (tepelné čerpadlá, bioplyn)
- určenie energetického štandardu budov
- určenie energeticky výhodnejších foriem zástavby (podlažnosť, kompaktnosť, členitosť objemu a pod.)
- určenie využitia obnoviteľných zdrojov energie na budovách a stavebných opatrení na to potrebných
- solárna optimalizácia, predpis solárnych ziskov budov (orientácia, zasklenie, sklon striech, obmedzenie otvorov na sever, minimalizácia zatienenia) predpis albeda povrchov, farebnosť povrchov.
- vytváranie PED (oblasti pozitívnej energie)
- ekologická doprava a sprístupnenie služieb

- neformálne nástroje: energetický audit – PED koncept
- druh a umiestnenie stromovej a inej zelene
- vymedzenie územia pre obnoviteľné zdroje energie a ich napojenie
- ochrana zelene a sanácia zanedbaných plôch
- určenie náhradnej výsadby za zabrané plochy zelene
- zmena povrchu spevnených plôch
- definovanie retenčných schopností stavieb vrátane budov a komunikácií (vegetačné strechy, vsakovacie systémy zrážkovej vody, dažďové záhrady a pod.)
- lokálne opätovné využitie odpadových vôd (remediácie, bioremediácie)
- definovanie prvkov ÚSES
- vegetačné strechy a fasády
- definovanie odtokových koridorov
- vode odolné konštrukcie objektov
- odstupy objektov a úpravy porastov z hľadiska požiarnej ochrany
- budovanie infraštruktúry, vodných plôch využiteľných pri hasení požiarov
- vylúčenie/obmedzenie zdrojov znečistenia vzduchu, vody, pôdy
- zmeny skladby zelene, zabezpečenie podmienok na prežitie zelene
- umožnenie dočasných funkčných využití zóny – medzifunkcie.

4 ANALÝZA MOŽNOSTÍ A NÁVRH VYUŽITIA NEFORMÁLNYCH NÁSTROJOV ÚZEMNÉHO PLÁNOVANIA PRE UCHOPENIE ÚZEMNÝCH ASPEKTOV KLIMATICKEJ ZMENY

K relevantným plánovacím nástrojom, ktoré v sebe zahŕňajú riešenia prejavov dopadov zmeny klímy a ktoré sú z hľadiska informácií a funkčného využitia územia podstatné pre regionálnu a miestnu úroveň územného plánovania patria klimatické akčné plány, akčné plány udržateľnej energetiky a klímy a programy hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja (PHSR). Tieto neformálne nástroje územného plánovania zahŕňajú zásadné informácie, ktorých priemet je z hľadiska uchopenia aspektov klimatickej zmeny žiaduci do územného (priestorového) plánovania.

Klimatické akčné plány predstavujú účelové strategické dokumenty, ktoré sú spracovávané s prioritou hodnotenia územia regiónu alebo obce z hľadiska dôsledkov vyplývajúcich z prejavov zmeny klímy. Klimatický akčný plán pozostáva z mitigačnej časti, ktorá zahŕňa analýzu, hodnotenie emisií skleníkových plynov a návrh cieľov a opatrení na ich zníženie a z časti adaptačnej, ktorá vyhodnocuje územie z pohľadu jeho zraniteľnosti na negatívne dopady zmeny klímy a navrhuje adaptačné opatrenia. Súčasťou klimatického akčného plánu musí byť stanovenie zodpovednosti za jednotlivé plánované aktivity, časový harmonogram plnenia navrhnutých aktivít a opatrení a tiež uvedenie finančných zdrojov určených na plnenie úloh stanovených v klimatickom akčnom pláne.

Akčný plán udržateľnej energetiky a klímy (SECAP – Sustainable Energy and Climate Action Plan) je dôležitým plánovacím nástrojom najmä pre mestá a obce, ktoré sú signatármi Dohovoru starostov a primátorov, a teda sú súčasťou európskej iniciatívy a globálneho boja proti zmene klímy. V dohovore starostov a primátorov se orgány miestnej a regionálnej správy dobrovoľne zaväzujú k zvýšeniu energetickej účinnosti a používaniu obnoviteľných zdrojov energie na území, ktoré spravujú. Signatári dohovoru sa zaväzujú splniť prekročiť ciele Európskej únie, a to znížiť do roku 2030 emisie CO₂ o 40 %. Je teda logické, že akčné plány udržateľnej energetiky a klímy zahŕňajú nasledovné tematické oblasti:

- celková stratégia udržateľnej energetiky a klímy mesta/obce (vízia, integrácia SECAPu do ostatných rozvojových stratégií mesta/obce)
- inventúra emisií CO₂ (sektory zahrnuté do BEI – základnej inventarizácie emisií)
- opatrenia na zníženie emisií CO₂ (zmierňujúce opatrenia navrhnuté podľa sektorov)
- návrhy na adaptáciu územia mesta/obce na zmenu klímy
- realizácia SECAPu
- monitorovanie a vyhodnocovanie SECAPu.

SECAP je kľúčový dokument, ktorý ukazuje ako môže mesto/obec dosiahnuť energetické a klimatické záväzky do roku 2030. SECAP využíva bilancie základných emisií na stanovenie najvhodnejších oblastí činností a príležitostí na dosiahnutie cieľov miestnych orgánov pri znížení emisií CO₂. Stanovuje konkrétne opatrenia na zníženie emisií, súbežne s časovým harmonogramom a stanovením zodpovednosti. SECAP by nemal byť chápaný ako statický, pevne stanovený a nemenný dokument, a to z toho dôvodu, že okolnosti sa menia, realizované aktivity prinášajú výsledky a skúsenosti, a preto je žiaduce a užitočné strategický dokument pravidelne aktualizovať.

Zákon č. 539/2008 Z. z o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov určuje rámce pre vypracovanie Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce ako dokumentu, v ktorom si obec stanovuje svoje rozvojové ciele a priority. PHSR obce je strednodobý rozvojový dokument, ktorý zohľadňuje ciele a priority ustanovené v programe hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja vyššieho územného celku, na území ktorého sa obec nachádza a je vypracovaný podľa záväznej časti územnoplánovacej dokumentácie obce. PHSR obce pozostáva z analyticko-strategickej časti, v ktorej sa nachádza aj hodnotenie a analýza environmentálnej situácie obce, definícia rozvojového potenciálu, limitov a podmienok udržateľného rozvoja obce, stratégia rozvoja obce a analýza finančných potrieb a možnosti financovania. Programová časť obsahuje zoznam opatrení a aktivít pre zabezpečenie realizácie PHSR obce. Do PHSR je potrebné začleniť tému zmeny klímy a problematiku adaptácie územia obce na zmenu klímy.

5 ANALÝZA PROCESOV ÚZEMNÉHO PLÁNOVANIA A DEFINOVANIE MOŽNOSTÍ UCHOPENIA PROBLEMATIKY KLIMATICKEJ ZMENY V NICH

Optimálne, funkčné a udržateľné využitie územia je náplňou viacerých plánovacích nástrojov. V priestorovom plánovaní sa pri plnení základného cieľa využitia územia stretávajú prístupy krajinnoekologické a územnoplánovacie, ktoré majú podporu vo viacerých dokumentoch s potenciálom uchopiť problematiku klimatickej zmeny. Preto je pre udržateľné plánovanie (aj z hľadiska riešení dopadov klimatickej zmeny) kľúčové vzájomne racionálne a efektívne tieto nástroje integrovať a precizovať.

Územnoplánovacie aktivity reprezentujú jeden z kľúčových nástrojov na riešenie dopadov zmeny klímy v území (Harris, 2019; Tomer, Kane, George, 2021). Prostredníctvom postupov územného plánovania je možné efektívne integrovať priestorové usporiadanie územia, optimalizovať priestorovú formu a strategicky riadiť využitie územia a usporiadanie infraštruktúry (Alexandra, Norman, 2020; Coghill et al., 2021).

Riešenie hrozieb a neistôt spájaných so zmenou klímy si vyžaduje transformáciu územného plánovania z hľadiska jeho cieľov, obsahu a metód, ako už bolo vyššie spomenuté. Ciele územného plánovania preto musia klásť väčší dôraz na dynamickú koordináciu ekonomického a spoločenského rozvoja s ohľadom na zdroje a životné prostredie (Jiricka-Pürner et al., 2021). Obsah územného plánovania musí akcentovať hodnotenie vplyvov zmeny klímy na zložky životného prostredia a na zdravie obyvateľstva a integrovať témy a úlohy prispôsobenia sa zmene klímy v rôznych priestorových mierkach.

Je žiaduce v územnom plánovaní využívať metódy plánovania zohľadňujúce tvorbu scenárov a participatívne zapájanie verejnosti, špeciálne komunít klasifikovaných ako zraniteľné (Soto, 2020; Juschten, 2021; Kazanci, Tezer, 2021). Územné plánovanie má jednoznačný potenciál slúžiť ako účinný nástroj riadenia na riešenie klimatickej zmeny na miestnej úrovni prostredníctvom svojho vplyvu na politické rozhodnutia týkajúce sa územného rozvoja (Asprogerakas et al., 2021; Thoidou, 2021; Triantis, 2023). V zahraničí sa v mnohých krajinách začlenili ciele prispôsobenia sa zmene klímy v rámci priestorového plánovania do hlavných politík. Napríklad v Spojenom kráľovstve bolo mestské plánovanie uznané za kľúčový strategický nástroj pri riešení klimatickej zmeny, čo viedlo k zlepšeniu systémov plánovania na národnej, regionálnej a miestnej úrovni. Podstatou zlepšenia procesov a postupov bolo zahrnutie a posilnenie špecializovaných analýz adaptácie na zmenu klímy v rámci plánovacích procesov, integráciu výskumu v územiach (zber relevantných dát) a k intenzívnej tvorbe adaptačných stratégií a následne k využívaniu nástrojov strategického environmentálneho hodnotenia, hodnotenia udržateľnosti a k analýzám vplyvov na zložky životného prostredia v súvislosti s meniacou sa klímou (Triantis, 2023). V USA sa v rámci plánovacích postupov sústreďujú na stanovenie praktických klimatických cieľov prostredníctvom komplexných hodnotení klímy. Tento prístup skúma dlhodobé opatrenia na prispôsobenie sa zmene klímy a podporuje koordinované úsilie prostredníctvom spolupráce viacerých zainteresovaných strán. Nemecko preferuje prístupy, ktoré sú založené na prispôbení sa území zmene klímy a v rámci plánovania sú vytvárané regionálne klimatické modely. Tieto postupy zahŕňajú iniciatívy, ako napr. obmedzenie automobilovej dopravy, propagácia možností verejnej a pešej dopravy, presadzovanie územne efektívnych štruktúr obytných oblastí, uľahčenie funkčného usporiadania vedúceho k ochrane klímy a podpora udržateľných možností využívania pôdy. To tiež podnietilo prijatie modelov zelenej obnovy miest (Kruse, Pütz, 2014; Parker, Simpson, Miller, 2020). V krajinách s nedostatočne rozvinutým systémom plánovacích politík a nástrojov (Triantis, 2023; Greiving, Fleischhauer, 2012) je implementácia nástrojov na zmiernenie dopadov vyvolaných zmenou klímy na nízkej úrovni.

6 ANALÝZA SYSTÉMOVÝCH SÚVISLOSTÍ A NÁVRH ÚRAVY VZÁJOMNÝCH VZŤAHOV ÚZEMNOPLÁNOVACÍCH AKTIVÍT A ICH NATAVENIE PRE LEPŠIE UCHOPENIE PROBLÉMU KLIMATICKEJ ZMENY

Systémovo je územné plánovanie na Slovensku definované platnou legislatívou. Formálne plánovacie nástroje využívajú mnohé dátové zdroje, ktoré priamo alebo nepriamo vytvárajú platformu pre implementáciu informácií kľúčových pre riešenie prejavov a dopadov zmeny klímy. Zároveň sú v podmienkach Slovenska spracovávané viaceré sektorové plánovacie dokumenty, ktoré už v súčasnosti dobrovoľne (nie systémovo) zahŕňajú aspekty riešenia dopadov zmeny klímy. Často ide najmä o súhrn údajov a informácií ako aj o tvorbu interpretovaných vlastností územia a kreovanie dátových súborov tvoriacich vhodnú bázu pre tvorbu návrhov súvisiacich s adaptáciou a mitigáciou. Zdrojmi takýchto údajov sú o. i. aj výstupy zo sektorového plánovania, ktoré sú prezentované v nasledujúcich kapitolách.

6.1 PROJEKTY POZEMKOVÝCH ÚPRAV

Dobrým a v praxi uplatňovaným priestorovým plánovacím nástrojom sú projekty komplexných pozemkových úprav (PPÚ), špeciálne časť všeobecných zásad funkčného usporiadania územia (VZFUÚ). Ide o nástroj vhodný pre extravilán. Pozitíva tohto plánovacieho nástroja sú:

- vysoká presnosť spracovania dát (submetrova presnosť)
- výlučne digitálne spracovanie priestorových údajov
- tvorba atribútovvej databázy
- akceptácia environmentálnych požiadaviek pri plánovaní rozvoja územia a riešení ekologickej stability územia
- hodnotenie územia z hľadiska rizík, hrozieb, ku ktorým je zaradené aj prejavy dopadov zmeny klímy
- návrhy opatrení (napr. ekologických, ochranných – protieróznych, adaptačných na zmenu klímy a i.) sú vypracované na reálne vlastnícky vysporiadaných pozemkoch (pozn.: vlastníctvo k pozemkom je zapísané v Katastri nehnuteľností)
- spracovanie účelových máp, ktoré pre územné plánovanie predstavujú územnoplánovacie podklady:
  - o geologické pomery
  - o hydrogeologické rajóny/regióny
  - o inžinierskogeologické rajóny
  - o rajonizácia územia z hľadiska zosuvného hazardu
  - o intenzita (potenciálnej) vodnej erózie
  - o intenzita (potenciálnej) veternej erózie
  - o sklon reliéfu
  - o dĺžky svahov
  - o hlavné pôdne jednotky
  - o bonitované pôdnoekologické jednotky
  - o priemet pozitívnych a negatívnych prvkov a javov v krajine
  - o miestny územný systém ekologickej stability
  - o súčasné využívanie pozemkov (súčasná krajinná štruktúra)
  - o historické využitie pozemkov
  - o potenciálna prirodzená vegetácia

- o technická infraštruktúra + ochranné pásma
- o hydromeliorácie
- práca s najaktuálnejšími tematickými podkladmi
- využívanie modelov územia (napr. digitálny model reliéfu, erózne modely, klimatické modely).

V územnom plánovaní by mali byť výstupy z precízne spracovaných PPÚ akceptované predovšetkým na miestnej úrovni, ale aplikovateľné sú pri štandardných postupoch generalizácie priestorových dát aj na úrovni regionálnej ako zásadný územnoplánovací podklad.

Príprava informačného systému URBION v zmysle zákona č. 200/2022 Z. z. dáva predpoklad, že príde k racionálnemu a efektívnemu modulárnemu prepojeniu databáz z rôznych rezortov a najmä, že príde z hľadiska potreby kvalitného priestorového plánovania k využitiu dát aj z výstupov projektov pozemkových úprav. Nástroj PPÚ sa stáva kľúčovým aj pri riešení otázky zadržiavania vody v krajine. Pre návrh a priestorové riešenie opatrení zameraných na zadržiavanie vody v krajine je nutná podrobná analýza zložiek životného prostredia, tvorba účelových máp, prípadne modelov. Mnohé z nich sú už v súčasnosti súčasťou PPÚ. Zoznam účelových máp je možné upraviť tak, aby tvorili vhodný podklad pre rozhodovacie procesy v rámci priestorového plánovania, a to najmä s dôrazom na návrhy opatrení akcentujúcich zmiernenie prejavov zmeny klímy.

Územné plány riešia dlhodobé využitie územia a usporiadanie funkcií bez ohľadu na momentálne vlastnícke vzťahy v území, čo sa dlhodobo ukazuje ako problém v rozvoji územia, najmä z hľadiska rezortov životného prostredia a pôdohospodárstva. Prepojením procesov PPÚ, najmä etáp miestneho ÚSES a VZFUÚ s procesmi územného plánovania by sa zvýšila kvalitatívne úroveň územného plánovania na Slovensku, kedy by navrhnuté opatrenia boli navrhnuté na parcelách, ktoré sú vlastnícky vysporiadané, a teda je reálny predpoklad, že je možné dané opatrenia realizovať. Prepojením plánovacích procesov PPÚ a územného plánovania vznikne integrované komplexné priestorové plánovanie, ktoré systematickým spracovaním údajov pokryje intravilán a aj extravilán a extravilán bude spracovaný na vlastnícky vysporiadaných pozemkoch. Problém nevysporiadania vlastníctva k pozemkom je na Slovensku častou prekážkou pri realizáciách projektov, a to aj v prípade, ak sú na realizáciu dostupné finančné zdroje. Mimoriadne limitujúci je tento fakt v prípade možnosti realizácii opatrení zmiernujúcich prejavy dopadov zmeny klímy, napr. tvorba ochranných vodných nádrží v krajine alebo v sídlach, výsadba vegetačných prvkov a pod. Dlhodobá prax ukazuje, že ani na pozemkoch vo vlastníctve Slovenského pozemkového fondu sa nedarí realizovať žiadne ekologické opatrenia (prvky modrej a zelenej infraštruktúry), ktoré často plnia zároveň funkciu opatrení na zmiernenie prejavov zmeny klímy.

Sektorové plánovanie má v súčasnosti vo vzťahu k meniacej sa klíme často atribúty prierezového plánovania. Príkladom sú dokumentácie miestnych ÚSES na účely PPÚ. V týchto MÚSES sa okrem identifikácie pozitívnych a negatívnych prvkov a javov v obode PPÚ spracováva náchylnosť územia na vodnú a veternú eróziu, v podkladoch pre modely potenciálnej vodnej erózie sú o. i. spracované modely mikropodolí, ktoré sú kľúčové pri hodnotení ohrozenosti území privalovými dažďami, intenzívnymi dažďami, búrkami, záplavami a pod. Pre tvorbu návrhov ÚSES je v kontexte meniacej sa klímy adekvátnou požiadavkou spracovať zraniteľnosť územia na extrémne prejavy počasia (sucho, vlny horúčav, záplavy a i.), alebo je relevantné vypracovať modely/scenáre vývoja územia pre predikčné scenáre vývoja klímy stanovené SHMÚ, resp. IPCC. Ak takéto modely nie sú spracované v existujúcich podkladoch pre územné plánovanie, je žiaduce ich spracovávať ako samostatné územnoplánovacie podklady, pretože územné plány majú zabezpečovať dlhodobú ochranu prírodných a krajinných hodnôt v území na všetkých hierarchických úrovniach.

6.2 ÚZEMNÝ SYSTÉM EKOLOGICKEJ STABILITY

Dokument ÚSES reprezentuje v podmienkach Slovenska základný dokument ochrany prírody a krajiny v oblasti stárostlivosti o krajinu a biodiverzitu predovšetkým na regionálnej a miestnej úrovni. Patrí k základným podkladom pri spracovaní územnoplánovacej dokumentácie regiónu a obce, je podkladom pri riešení krajinnoeologických plánov, návrhov na využitie územia, pri projektoch pozemkových úprav, pri vypracovávaní rôznorodých ekologických štúdií a ďalších rozvojových dokumentov na regionálnej a miestnej úrovni. Problematika a postavenie ÚSES je upravená viacerými zákonmi:

- zákon SNR č. 330/1991 Zb. o pozemkových úpravách, usporiadaní pozemkového vlastníctva, pozemkových úradoch, pozemkovom fonde a o pozemkových spoločenstvách v znení neskorších predpisov
- zákon č. 17/1992 Zb. o životnom prostredí v znení neskorších predpisov
- zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny,
- zákon č. 220/2004 Z. z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy
- zákon č. 364/2004 Z. z. o vodách
- zákon č. 326/2005 Z. z. o lesoch
- zákon č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie.

Z uvedeného zoznamu zákonov je zrejmé, že pozícia plánovacieho potenciálu dokumentácie ÚSES je veľmi silná. Prvýkrát (skôr ako v zákone o ochrane prírody a krajiny) bol ÚSES v legislatíve spomenutý v zákone o pozemkových úpravách. V zmysle tohto zákona sa ÚSES stal kľúčovým podkladom pre už vyššie spomenutý plánovací nástroj – PPÚ v podobe

dokumentu Všeobecné zásady funkčného usporiadania územia. Miestny územný systém ekologickej stability (MÚSES) je používaný plánovací nástroj a v zmysle zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny.

Za základné ciele tvorby územného systému ekologickej stability (na regionálnej a miestnej úrovni) možno považovať:

- zachovanie a podporu rozvoja prirodzeného genofondu krajiny (biodiverzity) v prirodzených podmienkach
- zachovanie, revitalizáciu a doplnenie stabilizujúcich prvkov v krajine a zabezpečenie ich priaznivého pôsobenia na okolie, na ekologicky menej stabilné časti krajiny
- zachovanie významných krajinných prvkov a krajinných štruktúr
- zachovanie a racionálne využívanie prírodných daností krajiny (prírodných zdrojov)
- zachovanie odolnosti krajiny voči pôsobeniu antropogénnych aktivít
- trvalé zachovanie celkovej produkčnej schopnosti krajiny, ktorá je základom dlhodobého uspokojovania materiálnych aj duchovných potrieb spoločnosti.

Z uvedených cieľov explicitne nevyplýva v rámci ÚSES (RÚSES a MÚSES) hodnotiť krajinu z hľadiska zraniteľnosti, citlivosti a odolnosti voči nepriaznivým dopadom meniacej sa klímy. Ciele ÚSES sú stanovené s dôrazom plnenia záujmov ekologickej stability území.

ÚSES spracovaný pre potreby PPÚ je tematicky rozsiahlejší (v porovnaní s dokumentáciami MÚSES spracovanými na účely územných plánov), presahujúci rozmer priority ekologickej stability území. V rámci ÚSES spracovaných na účely PPÚ je dôraz kladený na hodnotenie celkovej stability územia, t.j. akceptuje sa abiotická, biotická a ekologická stabilita územia a týmto záujmom je podriadený aj zber analytických údajov a ich následné spracovanie. Preto je ÚSES spracovaný na účely PPÚ údajovo pomerne dobre pripraveným dokumentom, ktorý je otvorený rozšíriť hodnotenie územia aj z hľadiska prejavov dopadov zmeny klímy. Ale vzhľadom na to, že ÚSES je v rámci PPÚ vstupom do VZFUÚ, je možnosť rozšíriť VZFUÚ ako plánovací nástroj o hodnotenie krajiny z hľadiska prejavov dopadov zmeny klímy, t. j. hodnotiť zraniteľnosť, citlivosť, odolnosť a adaptabilitu krajiny na zmenu klímy.

Zásadnými informačnými vstupmi v rámci MÚSES spracovanými na účely PPÚ sú aktualizované (na miestnej úrovni) údaje o pôde (vrátane terénneho prieskumu pôdných sond), spresnené sú bonitované pôdnoekologické jednotky (BPEJ), a teda aj interpretované vlastnosti o pôde (zrornosť, skeletovitosť a pod.). Informácie z kódov BPEJ sú použité na zisťovanie ďalších interpretovaných vlastností o území, napr. náchylnosť územia na vodnú eróziu a pod. Spresňujú sa teda charakteristiky o pôde, ktoré sú relevantné pri hodnotení zraniteľnosti pôdy voči hydrologickému, pôdnemu a meteorologickému suchu, voči prívalovým zrážkam a iným prejavom počasia. V dokumentáciách MÚSES a VZFUÚ sú sústredené informácie o vodných útvaroch, funkčnosti kanálov a priepustov (objemy prietokov), o melioráciách, kvalite brehov vodných tokov (miera spevnenia brehov – prirodzená/umelá, kvalita brehových porastov, absencia drevinovej vegetácie a pod.), o prítomnosti priekop pri cestách (potenciálne adaptačné opatrenia), o potrebe návrhov opatrení na zadržiavanie vody v krajine, na znižovanie ostrovov tepla (návrhy biocentier, biokoridorov a interakčných prvkov), t. j. ide o informácie, ktoré sú v spojení s relevantnými klimatickými údajmi kľúčové pri nastavovaní manažmentu území vo vzťahu k ich pripravenosti zvládať prejavy klimatickej zmeny, a teda sú kľúčové pre územné (priestorové) plánovanie. Navyše ide o dokument spracovaný s vysokou mierou detailnosti, ktorou sa eliminujú nežiaduce územné prekryvy (strety záujmov) a konflikty. Detailná submetrová presnosť spracovania dát v MÚSES o území v rámci PPÚ vytvára zároveň dobrý základ pre návrh regulatívov.

Digitálne spracované priestorové údaje v rámci MÚSES a VZFUÚ by mali nájsť adekvátne uplatnenie pri budovaní informačného systému URBION. Využívaním kvalitne spracovaných dát v atribútovej a geometrickej forme sa zásadne zvýši kvalita územnoplánovacej dokumentácie.

6.3 VODNÉ PLÁNOVANIE

Vodné plánovanie je na Slovensku upravené zákonom č. 364/2004 Z. z. o vodách a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (vodný zákon). V § 12 Plánovanie v povodiach a v správnom území povodí (tzv. vodné plánovanie) je definovaná sústavná koncepčná činnosť, ktorá je vykonávaná najmä na účely:

- všestrannej ochrany vôd a dosiahnutia environmentálnych cieľov,
- vytvárania podmienok pre trvalo udržateľné využívanie vodných zdrojov,
- poskytovania vodohospodárskych služieb,
- ochrany pred škodlivými účinkami vôd.

V rámci vodného plánovania sa vyhotovuje Vodný plán Slovenska, ktorý pozostáva z plánov manažmentu povodí, ktorými sú

- Plán manažmentu povodia Dunaja, ktorý obsahuje plány manažmentu čiastkových povodí
- Plán manažmentu povodia Visly, ktorý obsahuje plán manažmentu čiastkového povodia Dunajca a Popradu.

Návrh plánu manažmentu povodia, návrh Vodného plánu Slovenska a ich aktualizácie, návrhy koncepcií a rozvojových programov vo vodnom hospodárstve sú predmetom posudzovania podľa osobitného predpisu, t. z., že tieto strategické dokumenty sú posudzované aj z hľadiska dopadov zmeny klímy. Vodný plán Slovenska pre obdobie 2022 – 2027 ako sektorový hierarchicky najvyššie postavený dokument zahŕňa informácie týkajúce sa dopadov zmeny klímy. Aktualizované sú aj Plány manažmentu povodňových rizík v čiastkových povodiach SR (aktualizácia z r. 2023).

Plán manažmentu povodia (PMP) predstavuje v zmysle vodného zákona (§ 13) pre regionálnu a miestnu úroveň územného plánovania základný nástroj na dosiahnutie cieľov vodného plánovania v oblastiach povodií. Ide o špecifický rezortný plánovací nástroj, ktorý zahŕňa výstupy z analýz súčasného stavu povrchových vôd a podzemných vôd a tiež poskytuje informácie o antropogénnych vplyvoch na vodné útvary a vodné pomery. Podstatnou súčasťou PMP je stanovenie environmentálnych cieľov a opatrení, ktorými sa dané ciele majú dosiahnuť. Vodné útvary patria v rámci krajinných prvkov v súvislosti s dopadmi klimatickej zmeny k zraniteľným prvkom. Preto je žiaduce týmto prvkom venovať v analýze, hodnotení a v interpretácii údajov v rámci územného plánovania vyššiu pozornosť v porovnaní s doterajšou praxou. Zmena zrážkových úhrnov a ich nerovnomerné rozloženie počas roka a v priestore môže výrazne ovplyvniť zdroje podzemnej a povrchovej vody z hľadiska ich množstva a kvality. Hydrologická bilancia a vodné zdroje reagujú citlivo na vývoj klímy. Podľa všeobecného predpokladu je územie Slovenska z hľadiska citlivosti a zraniteľnosti vodných zdrojov rozdelené na tri oblasti: približne tretina územia je vysoko citlivá a zraniteľná (južná časť Slovenska), ďalšia tretina územia je stredne citlivá a zraniteľná (stredné Slovensko) a zvyšok územia bude nízko citlivá a zraniteľná oblasť (severné a západné Slovensko). Dlhotrvajúce obdobia sucha môžu spôsobovať významný nedostatok vody. Sucho sa vyznačuje pomalým vznikom a dlhodobým vývojom. Rozlišujeme meteorologické sucho, ktoré je charakteristické výpadkom zrážok v určitom časovom období a hydrologické sucho prejavujúce sa deficitom povrchových a podpovrchových zásob vody. Poľnohospodárske (pôdne) sucho vyjadruje nedostatok pôdnej vlhky vo vzťahu k potrebám konkrétnych plodín v danom čase. Podľa doterajšieho vývoja je pravdepodobné, že klimatická zmena môže mať výraznejší negatívny vplyv na lokálne, málo výdatné zdroje vody, predovšetkým v južných oblastiach Slovenska, v závislosti od širokého spektra ďalších podmieňujúcich faktorov (prírodné, antropogénne). Podľa PMP môže mať pokles výdatnosti vodných zdrojov negatívne dôsledky na:

- zásobovanie obyvateľov pitnou vodou a možné zdravotné následky
- poľnohospodárstvo
- lesné hospodárstvo
- zásobovanie priemyselných podnikov pitnou a úžitkovou vodou
- vodný režim krajiny a jeho ekosystémy, na biodiverzitu územia
- energetiku
- dopravu
- turizmus.

Tendencie zmien hydrologického režimu poukazujú na zvýšenú potrebu prerozdeľovania odtoku v priestore medzi severom a juhom (resp. vyššie a nižšie položenými časťami územia), prerozdeľovať odtok medzi jednotlivými rokmi a prerozdeľovať odtok v priebehu roka. Je dôležité počítať aj s možnosťou potreby kompenzovať pokles výdatnosti zdrojov vody, najmä v nížinných častiach na strednom a východnom Slovensku a v letnom období.

Integrácia vodného plánovania do územného plánovania môže prispieť k vytvoreniu schopných riadiacich inštitúcií, ktoré dokážu adekvátne zabezpečiť univerzálny prístup a trvalo udržateľné hospodárenie s vodou a sanitačnými službami. Rast miest a obytné zóny by mali byť definované dostupnosťou vody (Long, Pijanowski, 2017). Preto je zrejme, že územné plánovanie je kľúčovou riadiacou "inštitúciou", ktorá môže podporiť plánovanie vodohospodárskych služieb a prispieť k uľahčeniu spoľahlivého prístupu k vodným a sanitačným službám. Cieľom územného plánovania je načrtnúť najlepší priestorový vzorec rôznych aktivít, ktoré sa majú podporovať na regionálnej a miestnej úrovni zvládanie potenciálnych konfliktov a hľadanie spoločného dobra (Healey, 1997). Umožňuje plánovačom pozrieť sa na rôzne spôsoby riadenia, časové rozpätia a priestorové škály pri prijímaní opatrení na regionálnej a miestnej úrovni (March, Henry, 2007; Hürlimann, March, 2012). Územné plánovanie tak môže pomôcť pri koordinácii rôznych aspektov vodohospodárskych služieb zo všeobecného aj lokálneho hľadiska (Angelo, 2001; Li et al., 2015).

Inšpiratívnym v rámci územného plánovania je pre Slovensko, ktoré disponuje významnými zásobami podzemnej vznikol strategický dokument "Národná politika pre hospodárenie so sladkou vodou" (NPSFM, 2023), vody, prístup aplikovaný na Novom Zélande. Vláda na Novom Zélande od roku 2020 pravidelne aktualizuje vodnú politiku, ktorá zahŕňa environmentálne kontroly v poľnohospodárstve, národné ukazovatele pre ekologické ukazovatele a ukazovatele kvality vody ako aj požiadavky, aby regionálne rady stanovovali limity odberu a kvality vody pre všetky povodia Nového Zélandu. Táto novozélandská politika si tak vyžaduje pravidelnú a intenzívnu spoluprácu zainteresovaných strán pri zostavovaní plánov environmentálneho manažmentu ako prostriedku na riešenie nedostatkov vodohospodárskej politiky. Integrované vodné plánovanie spája rôzne praktiky a podporuje fungovanie vzájomného prepojenia vody, pôdy a zdrojov. Účelom je často maximalizovať ekonomické a sociálne výhody, ale bez ohrozenia ekosystémov (Ingold et al., 2016).

6.4 PROGRAMY STAROSTLIVOSTI O LES

Programy starostlivosti o lesy (PSL) zabezpečené Národným lesníckym centrom (NLC) predstavujú plánovací nástroj štátu na zabezpečenie udržateľného hospodárenia v lesoch. Poslaním PSL je poskytovať vlastníčkovi a obhospodarovateľovi lesov mapové, číselné a textové podklady nevyhnutné pri hospodárení v lesoch a zároveň dokument slúži ako nástroj regulácie a kontroly hospodárenia v lesoch v rámci zákonom stanovených limitov. NLC vo Zvolene metodicky riadi vyhotovenie PSL, zabezpečuje prípravu podkladov komplexného zisťovania stavu lesov, kontrolu vyhotovenia PSL a zabezpečuje výber zhotoviteľa PSL.

Lesy predstavujú v zmysle identifikácie ohrozenia v krajine a tvorby návrhov opatrení týkajúcich sa riešení dopadov zmeny klímy zásadný krajinný prvok. PSL teda reprezentujú dokumentáciu obsahujúcu relevantné informácie pre územné plánovanie o špecifickej krajinskej pokrývke (lesné porasty a lesné pozemky), a to z hľadiska analýzy lesov v súvislosti s meniacimi sa klimatickými podmienkami. Ide o údaje, ktoré sú zásadné tak na regionálnej ako aj na miestnej úrovni. PSL teda majú potenciál spracovávať systematicky zbierané údaje o lesoch aj na účely analýzy a hodnotenia územia z hľadiska prejavov meniacej sa klímy. Tieto informácie môžu reprezentovať podklad pre územnoplánovacie dokumentácie.

Rezortné spracovávanie dokumentov využiteľné v územnom plánovaní je teda veľmi podstatné. Výzvou pre územné plánovanie je v tomto smere zosúladienie rezortných záujmov, v danom prípade Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR a MŽP SR, pretože NLC síce objednáva spracovanie dokumentácie PSL, ale nemá na priebeh a termín konaní dosah, pretože schvaľujúce a pripomienky predkladajúce orgány štátnej správy patria pod Ministerstvo vnútra SR a organizácie, o ktorých stanoviská sa orgány štátnej správy opierajú a tiež pod Ministerstvo životného prostredia SR. Iný problém súvisiaci s tvorbou PSL v súčasnosti je finančného charakteru. Nedostatok verejných financií používaných na spracovávanie PSL je v rozpore s potrebou analyzovania údajov v PSL (ide o požiadavku nad rámec súčasného spracovania údajov) a ich interpretácie s akcentom zmeny klímy, a teda tvorbou podkladov pre územné plánovanie.

7 NÁVRH KOMPLEXNEJ METODIKY INTEGRÁCIE PROBLEMATIKY KLIMATICKEJ ZMENY DO PROCESOV, PODKLADOV, DOKUMENTÁCIE A ROZHODNUTÍ ÚZEMNÉHO PLÁNOVANIA A MANAŽMENTU ICH SYSTÉMOVÝCH VZŤAHOV S OSTATNÝMI PLÁNOVACÍMI DOKUMENTAMI NA LOKÁLNEJ A REGIONÁLNEJ ÚROVNI

7.1 NÁVRH OBSAHOVÉHO ZAMERANIA

7.1.1 Integrácia problematiky klimatickej zmeny do procesov

Územné plánovanie je vnímané ako kľúčový nástroj na zmiernenie a prispôsobenie sa územia meniacej sa klíme. Ak je realizované na základe podrobných aktuálnych údajov o území a podkladoch, dokáže správne identifikovať územia, ktoré sú z hľadiska klimatickej zmeny najzraniteľnejšie a vhodným zosúladením všetkých činností v území dokáže stanoviť jeho optimálne priestorové usporiadanie a funkčné využitie. Interakcia plánovania na rôznych úrovniach, národnej, regionálnej a lokálnej zase dokáže zabezpečiť naplnenie strategického smerovania štátu vo vzťahu k adaptácii území na predpokladanú zmenu klímy a vytvorenie podmienok pre udržateľný rozvoj a zabezpečenie ochrany a kvality životného prostredia a kvality života obyvateľov.

Práve prostredníctvom obstarávania a schvaľovania územnoplánovacej dokumentácie s charakterom všeobecne záväzného predpisu majú orgány územnej samosprávy, obce na lokálnej úrovni a samosprávne kraje na regionálnej úrovni, vo svojej kompetencii stanovenie optimálnej regulácie priestorového usporiadania a funkčného využívania ich územia, ktorá je kľúčová pre správne nastavenie opatrení vo vzťahu k výzvam klimatickej zmeny. Medzi najväčšie výzvy pre územné plánovanie v kontexte klimatickej zmeny na území Slovenska patria najmä:

- riziko povodní, zvyšujúca sa frekvencia silných dažďov a bleskové povodne, zvyšujúca sa frekvencia veľkých riečnych povodní
- extrémne teploty a vlny horúčav
- zásobovanie vodou a dostatok vody
- zvyšujúca sa frekvencia pohybu hmoty (zosuvy pôdy, svahové deformácie)
- rastúca frekvencia lesných požiarov, zníženie odolnosti lesov
- častejšie poškodzovanie infraštruktúry
- vplyvy spôsobené pomalými zmenami:
  - zvýšená strata pôdy vodnou eróziou
  - zvýšená strata druhov a biodiverzity
  - výraznejšie kolísanie hladiny podzemnej vody
  - narastajúce kolísanie dostupnosti vody na priemyselné využitie
  - zníženie odolnosti ekosystémov na antropogénne, ale aj iné zásahy (odolnosť voči škodcom, citlivosť na poškodenie ľudskými činnosťami, citlivosť na imisie)
  - zmeny podmienok pre poľnohospodárske činnosti, najmä rastlinnú výrobu, zmena vegetačných pásiem

- šírenie invázných rastlinných a živočíšnych druhov vrátane zmeny epidemiologickej situácie
- zníženie samočistiacej schopnosti vodných tokov a plôch
- zmena podmienok pre turizmus a šport (napr. zimné športy).

Kľúčové pre využitie územného plánovania ako nástroja na zabezpečenie adaptácie na klimatickú zmenu je definovanie verejného záujmu vo vzťahu k predpokladanej zmene klímy a jeho obsiahnutie v záujme vyjadrenom územnoplánovacou dokumentáciou a premietnutom v záväznej časti územnoplánovacej dokumentácie cez reguláciu a požiadavky na zachovanie územného systému ekologickej stability, ekologickej konektivity, budovanie zelenej infraštruktúry, zachovanie hodnôt krajiny a kultúrneho dedičstva, ochrany a efektívne využívanie prírodných zdrojov a iných daností územia, ochrany prírody, ochrany vôd a zachovania biodiverzity.

Nakoľko územné plánovanie vytvára podmienky pre územný rozvoj a výstavbu v horizonte niekoľkých desiatok rokov, je dôležité všetky očakávané negatívne dôsledky zmeny klímy ako aj vplyv navrhovaného územného rozvoja na zmenu mikroklimáta rozvojom dotknutého územia a jeho okolia dôsledne vyhodnotiť a adekvátne zohľadniť v územnoplánovacej dokumentácii. Je dôležité aby bola územnoplánovacia dokumentácia (KURR a ÚPN obce) na základe najnovších spoločenských, prírodných a technických poznatkov a poznatkov o stave životného prostredia udržiavaná v aktuálnom stave, pravidelne bolo vyhodnocované uplatňovanie regulatívov priestorového usporiadania a funkčného využívania územia a sledovaná ekologická stabilita a únosnosť zaťažovania územia.

7.1.2 Integrácia problematiky klimatickej zmeny do podkladov a dokumentácie

Zostavenie adaptačnej (resp. klimatickej) politiky je nevyhnutným predpokladom k uvedomenému prispôsobovaniu sa na dôsledky zmeny klímy. Avšak pre dosiahnutie stanovených cieľov je nevyhnutná realizácia adaptačných opatrení v (každodennej) praxi. Aby boli akékoľvek klimatické opatrenia (adaptačné či mitigačné) na lokálnej úrovni aplikovateľné a vymožiteľné, je potrebné ich zdefinovať do územného plánu obce a strategických dokumentov obce (napr. program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce, generel zelene a pod.) primerane do Konceptie územného rozvoja regiónu a Programu hospodárskeho rozvoja regiónu.

Práve územný plán je záväzným medzisektorovým strategickým dokumentom, ktorý ponúka množstvo efektívnych nástrojov na podporu prispôsobovania sa zmenám klímy a vytvorenie regulačného rámca, ktorý je záväzný pre všetky subjekty pôsobiace na území obce/mesta.

Keďže téma zapracovania reakcie na zmenu klímy do územného plánovania je na Slovensku pomerne nová, efektívnosť jednotlivých nástrojov ešte nebolo možné zhodnotiť z dlhodobého hľadiska. Predstavené nástroje územného plánovania vychádzajú z aktuálneho stavu poznania problematiky a z reálnej praxe vybraných priekopníckych miest, ktoré sa téme adaptácie na zmenu klímy začali proaktívne venovať.

Kvalitne spracovaný územný plán obce vychádzajúci z hodnotenia zraniteľnosti a rizík územia na dôsledky zmeny klímy a modelovania aktuálnych ako aj prognózovaných budúcich dôsledkov zmeny klímy je jeden z kľúčových nástrojov pre efektívnu systémovú adaptáciu miest a obcí. Aby územný plán dokázal reagovať na komplexnosť a dynamiku nových výziev pre mestá a obce (akou je aj zmena klímy a prispôsobenie sa jej dôsledkom), je potrebné pri jeho tvorbe zohľadniť nové všeobecné trendy a prístupy pri tvorbe záväznej regulácie.

Aby boli akékoľvek opatrenia vymožiteľné, je potrebné ich v územnom pláne obce správne zdefinovať. Keďže sa územnoplánovacia dokumentácia člení na záväznú časť a na informatívnu časť, **je potrebné, aby sa mitigačné a adaptačné opatrenia premietali práve do záväznej časti územného plánu obce.**

Jedným z kľúčových faktorov mitigácie klimatickej zmeny je znižovanie produkcie emisií CO₂. Kým správnym navrhovaním na úrovni budov vieme signifikantne znížiť emisie skleníkových plynov v segmente stavebníctva, tak správnym regulovaním na úrovni mestských štruktúr alebo obce ako celku ich vieme znížiť v segmente dopravy. Naše mestá a ich ulice boli niekoľko posledných desaťročí navrhované s primárnym ohľadom na individuálnu automobilovú dopravu. S ohľadom na významný príspevok individuálnej automobilovej dopravy k tvorbe emisií (a tým k prispievaniu k zmene klímy) a priestorové možnosti najmä miest je potrebné prehodnotiť tento trend a zmeniť paradigmu plánovania obcí a miest smerom k ich klimatickej udržateľnosti.

Vzhľadom na veľké množstvo faktorov - či už prírodných, ako je morfológia terénu, dostupnosť vodných plôch, alebo antropogénnych, ako napríklad existujúca okolitá urbanistická štruktúra - je takmer nereálne generalizovať požiadavku na prirodzené prúdenie vzduchu v urbanistickom bloku do jedného regulatívu. Odporúčaním preto môže byť vyžadovanie simulácie prúdenia vzduchu / veterná štúdia do environmentálneho posudzovania EIA pri konkrétnom zámere. Požiadavka na takúto štúdiu môže byť definovaná aj v územnom pláne zóny.

Pre spracovanie Zadania je potrebné obstaranie podkladov s rámcovým vyhodnotením dôsledkov zmeny klímy na kritickú infraštruktúru/kľúčové sektory vrátane naznačenia základného hodnotenia zraniteľnosti a rizík, ktoré bude detailnejšie dopracované v Návrhu ÚPN. Pre určenie expozície krajov na očakávané klimatické ohrozenia a následne pre vyhodnotenie možných dôsledkov zmeny klímy a z toho vyplývajúcich limitov, je potrebné mať čo najpresnejšie scenáre pre riešené územie s priestorovým detailným určením, kde sa budú tieto zmeny prejavovať a v akej intenzite, napríklad – klimatický scenár týchto javov do roku 2030 a s výhľadom do roku 2050:

- pokračujúci trvalý pokles výdatnosti zdrojov podzemných vôd, ako aj pokles využiteľnosti vodných zdrojov a dôležité

pre určenie dopadu na zásobovanie obyvateľstva pitnou vodou, pre zásobovanie poľnohospodárstva a priemyslu vodou a pod.

- počet silných búrok (a s tým súvisiaca aj očakávaná vyššia intenzita lokálnych povodní)
- pokles snehovej pokrývky (od 800 metrov nad morom)
- extrémne prejavy počasia - veterné smršte, tornáda, krupobitia, problematika vpádov studeného vzduchu - snehové kalamity, jarné mrazy a vplyv sucha
- počet dní s extrémne vysokou letnou teplotou
- scenáre zvyšovania priemernej teploty pre jednotlivé regióny v súvislosti s odparovaním vody z rastlín (evapotranspiráciou).

Na základe dielčieho podkladu „expozície“ hodnoteného systému/sektora na klimatické ohrozenie je potrebné vyhodnotiť napr. plánované budovanie stredísk zameraných na zimnú turistiku, dobudovanie systému vodných nádrží pre potreby ochrany pred povodňami, zásobovania obyvateľstva pitnou vodou a zabezpečenia vody pre poľnohospodárstvo a priemysel, a pod. Výstupom budú odporúčania pre ďalšie spracovanie ÚPD.

V samotnom zadaní a návrhu územného plánu (ďalej ako ÚPN) by sa mali popri demografických, sociálnych, ekonomických úvážach aj predpoklady rozvoja z pohľadu dôsledkov zmeny klímy. Tieto by sa mali konkrétne premietnuť napr. do návrhu funkčného využitia územia, osobitne do riešenia záujmov ochrany pred povodňami, do návrhu krajinskej štruktúry a pod. Negatívne dôsledky zmeny klímy (zvýšenie teploty, letných horúčav, potreba zadržiavania vody v krajine a pod.) sa musia premietnuť aj do určenia tzv. stabilizovaného územia, ktorým sú plochy alebo územie, na ktorých sa musí zachovať súčasné priestorové usporiadanie a funkčné využitie alebo súčasná krajinná štruktúra, ale aj do návrhu funkčnej regulácie (povolená a zakázaná funkcia), ako aj do priestorovej regulácie.

V oblasti územného plánovania bola problematika zmeny klímy čiastočne zapracovaná do metodického príručky pre obstarávateľov a spracovateľov územnoplánovacej dokumentácie „Štandardy minimálnej vybavenosti obcí (aktualizácia, Urbion 2010). V kapitole „Zeľeň“ boli vzaté do úvahy výzvy v oblasti zmeny klímy ako aj ochrany biodiverzity. Sú tu definované, podľa vzoru viacerých európskych miest, aj ukazovatele určujúce dostupnosť zelene, vyjadrenie % pomeru plôch vegetácie k celkovej ploche, % vyjadrenie pomeru plochy porastenej drevinami k celkovej vegetačnej ploche a % maximálnej nepriepustnosti vyjadrené ako priemerná priepustnosť vyjadrená súčtom priepustnosti plôch podľa jednotlivých typov povrchov na danej ploche.

Problematica zmeny klímy a adaptácie bola ešte detailnejšie rozpracovaná v Návrhu Zásad a pravidiel územného plánovania (2013). V tomto dokumente MDVaRR bola samostatne rozpracovaná kapitola venujúca sa zmene klímy a jej negatívnym vplyvom v jednotlivých kľúčových oblastiach sídelného prostredia, ale aj problematika adaptácie na zmenu klímy bola osobitne pojednaná v rámci kapitoly „Zeľeň“.

Z hľadiska problematiky územného plánovania pre plnenie úloh z uznesenia vlády 148/2014 bolo MDVaRR vypracované a publikované Metodické usmernenie, ktoré určuje orgánom územného plánovania, aby pri svojej činnosti aplikovali tie adaptačné opatrenia v sídelnom prostredí navrhnuté v Stratégii adaptácie SR, ktoré zodpovedajú stupňu územnoplánovacej dokumentácie.

Územnoplánovacie podklady (ÚPP)

Zákon definuje územnoplánovacie podklady veľmi široko a neurčito ako dokumenty a súbory informácií a údajov o území a dokumenty overujúce alebo navrhujúce možnosti rozvoja územia. Nestanovuje kto a ako definuje, čo sa spracúva ako územnotechnický podklad popisujúci stav v území a obmedzenia z dôvodu vlastností a daností územia. Do rúk samospráv vkladá obstarávanie a zabezpečenie aktuálnych územnoplánovacích podkladov pre obstaranie a spracovanie ÚPD, za ktorú v zmysle zákona zodpovedajú. Za spracovanie adekvátnych územnoplánovacích podkladov na regionálnej a lokálnej úrovni zaoberajúcich sa problematikou klimatickej zmeny tak zodpovedá orgán územného plánovania - samosprávny kraj a obec. Je pri tom potrebné jasne rozlišovať medzi podkladmi analyzujúcimi a hodnotiacimi stav v území a podkladmi prospektívnymi, t. j. takými, ktoré svojou výpoveďou zodpovedajú časovému horizontu výhľadu, pre ktorý sa spracováva následne územnoplánovacia dokumentácia.

Medzi územnoplánovacie podklady podľa §16 zákona č. 200/2022 Z. z. patria:

- **územnotechnické podklady**, ktoré popisujú skutočný stav v území, obsahujú údaje o aktuálnom stave využívania územia, o jeho urbanistických hodnotách, o stave a hodnotách krajiny, jej zložiek, o obmedzeniach využívania územia z dôvodu vlastností a daností územia a o zámeroch na uskutočnenie zmien v území.
- **územné štúdie**, ktoré posudzujú možnosti udržateľného územného rozvoja, overujú sa podmienky zmien na území a navrhujú sa možné riešenia vybraných problémov a javov v území, ktoré môžu ovplyvniť alebo podmieniť priestorové usporiadanie územia a funkčné využívanie zastavaného územia alebo nezastavaného územia obce alebo samosprávneho kraja.
- **ďalšie územnoplánovacie podklady**, ak boli spracované, ako krajinný plán, dokumentácia ochrany prírody a krajiny, mapa povodňového ohrozenia, projekt pozemkových úprav a zásady ochrany pamiatkového územia, ak sa na území obce alebo zóny nachádza pamiatkové územie. Územnoplánovacími podkladmi, ak boli spracované, sú aj odvetvové koncepcie a iné relevantné podklady, ak ich záväznosť vyplýva z osobitných predpisov.

Územné štúdie podľa obsahu a zamerania môžu byť územnoplánovacie, ak riešia koncepciu rozvoja vymedzeného územia, krajinoplánovacie, ktoré overujú alebo navrhujú koncepciu ochrany, obnovy a tvorby krajinej infraštruktúry, krajinej štruktúry alebo zelenej infraštruktúry na vymedzenom území, urbanistické, ktoré overujú alebo navrhujú vybrané aspekty urbanistického rozvoja vymedzeného územia, najmä z hľadiska kompozičného usporiadania, priestorového usporiadania a funkčného využívania, odvetvové štúdie, štúdie rozvoja dopravnej infraštruktúry alebo rozvoja technickej infraštruktúry.

Zatiaľ čo územnotechnické podklady nám poskytujú aktuálne údaje o území, v rámci spracovania ostatných územnoplánovacích podkladov sa **identifikujú hlavné problémy riešeného územia a potenciál územia**. Vo väzbe na očakávané zmeny klímy je dôležitou najmä krajinoplánovacia štúdia, ktorou sa overuje alebo navrhuje koncepcia ochrany, obnovy a tvorby krajinej infraštruktúry, krajinej štruktúry alebo zelenej infraštruktúry na vymedzenom území. Okrem nej sú dôležitými napr. informácie o zosuvných, poddolovaných a inundačných územiach, očakávané dôsledky zmeny klímy v riešenom území vrátane popisu kľúčových klimatických ohrození na jednotlivé riešené funkčné zložky (napr. sucho na lesy a poľnohospodárstvo, letné horúčavy na zdravie obyvateľstva, prúdenie vzduchu, vodný manažment na zásobovanie vodou a prívalové zrážky na technickú a dopravnú infraštruktúru a pod.) ako aj samotné predpokladané zmeny v klimatických charakteristikách riešeného územia.

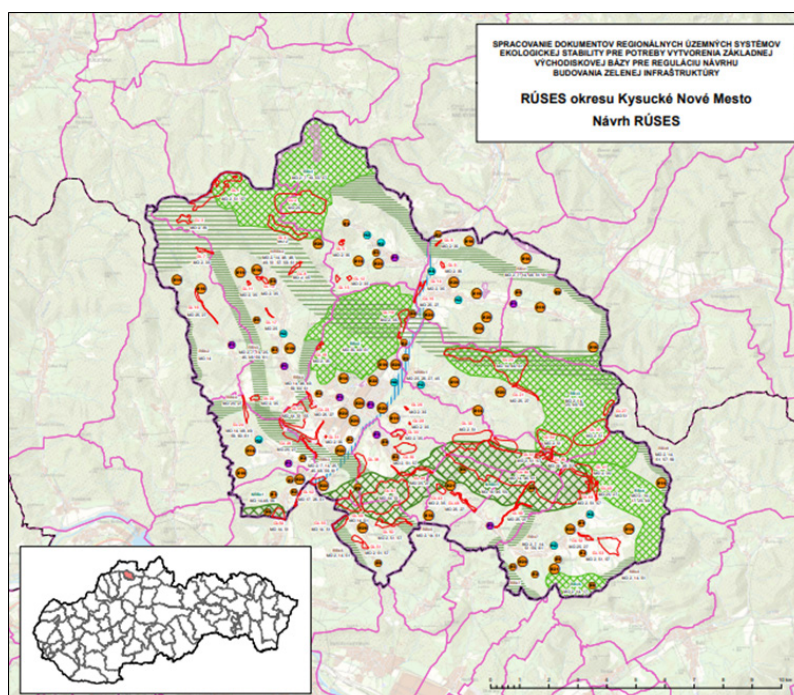
Pri spracovaní ÚPD sú **vo väzbe na očakávané zmeny klímy** okrem už spomínaných **ÚPP** definovaných v § 16 ods. 5 zákona č. 200/2022 Z. z. (krajinný plán, dokumentácia ochrany prírody a krajiny, mapy povodňového ohrozenia, projekt pozemkových úprav a zásady ochrany pamiatkového územia), ak boli pre riešené územie spracované, zapracované aj nasledovné podklady:

- ÚSES na regionálnej a miestnej úrovni,
- krajinno-ekologický plán alebo iný dokument starostlivosti o krajinu (ak bol spracovaný krajinný plán, tieto podklady sú už v ňom zapracované),
- program starostlivosti o chránené územie (prírody),
- mapy povodňového rizika vodných tokov,
- štúdie odtokových pomerov alebo povodňového ohrozenia vrátane zrážkovo-odtokového modelu územia,
- dokument starostlivosti o dreviny (na lokálnej úrovni),
- program starostlivosti o les,
- mapy zraniteľnosti a rizík na rozličné prioritné klimatické ohrozenia,
- iné strategické dokumenty v tejto oblasti.

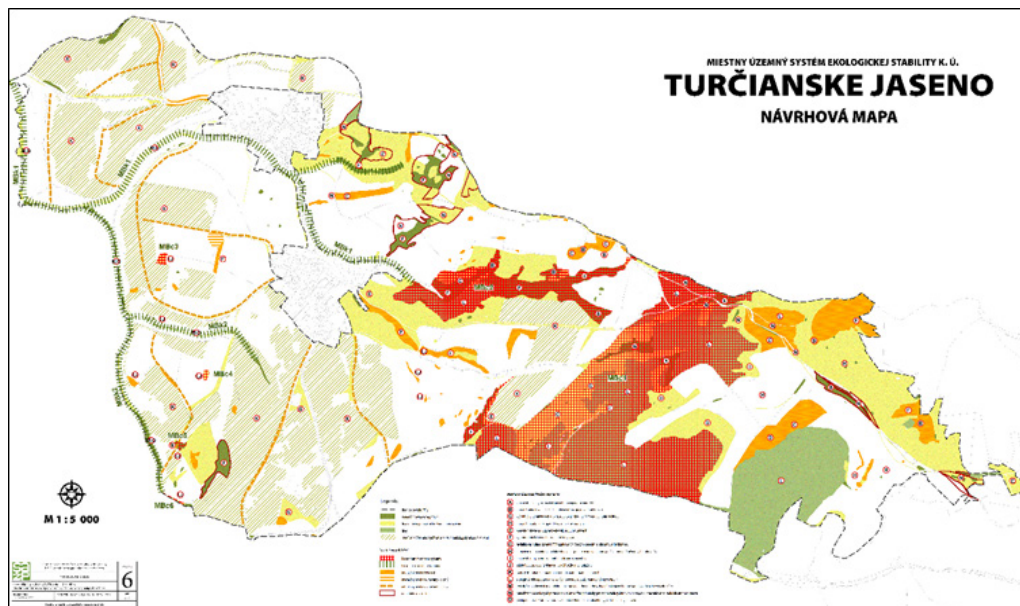
Dokument ÚSES je základný dokument ochrany prírody a krajiny v oblasti starostlivosti o krajinu a biodiverzitu v regionálnom meradle (RÚSES) alebo miestnom meradle (MÚSES). Patri k základným podkladom pri spracovaní územnoplánovacej dokumentácie regiónu a obce, je podkladom pri riešení krajinnoekologických plánov, návrhov na využitie územia, pozemkových úprav, ekologických štúdií a ostatných rozvojových dokumentov na regionálnej a miestnej úrovni.

Spracovanie ÚSES-u zabezpečuje Slovenská republika prostredníctvom Slovenskej agentúry životného prostredia.

Obrázok č. 1: Ukážka výrezu grafickej časti RÚSES (Návrhová mapa)

Obrázok č. 2: Ukážka výrezu grafickej časti MÚSES

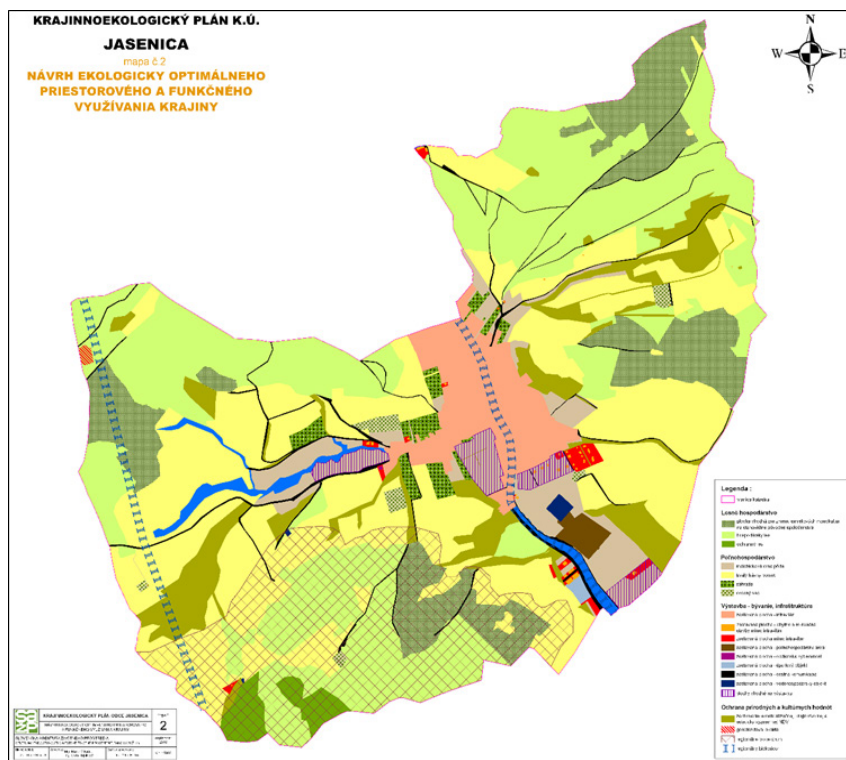

Zdroj: Archív SAŽP

Krajinno-ekologický plán alebo ekologicky optimálne priestorové usporiadanie a funkčné využívanie územia regiónu alebo obce je komplexný proces vzájomného zosúladovania priestorových požiadaviek hospodárskych a iných činností človeka s krajinno-ekologickými podmienkami, ktoré vyplývajú zo štruktúry krajiny. To súčasne zabezpečuje vyhovujúcu ekologickú stabilitu priestorovej štruktúry krajiny, ochranu a racionálne využívanie prírody, biodiverzity a prírodných zdrojov, tvorbu a ochranu územného systému ekologickej stability a bezprostredného životného prostredia človeka.

Krajinno-ekologický plán je v zmysle legislatívy platnej do 31.3.2024 obstarávaný pre ÚPN regiónu a obce orgánom územného plánovania (samosprávne kraje, obce) v rámci etapy prieskumu a rozboru.

Obrázok č. 3: Ukážka výrezu grafickej časti KEP

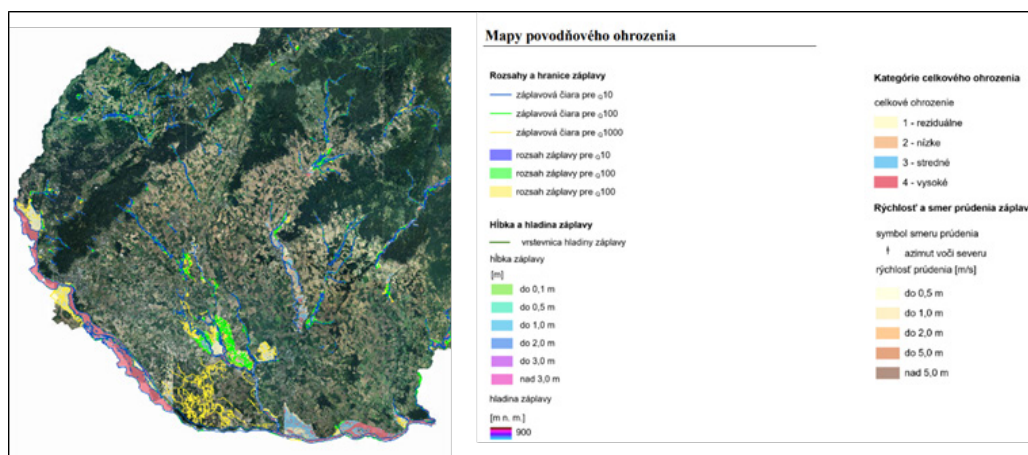

Mapy povodňového ohrozenia a mapy povodňového rizika vodných tokov Slovenska sú spracované podľa Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2007/60/ES z 23.októbra 2007 o hodnotení a manažmente povodňových rizík. Sú nástrojom pre integrovaný manažment povodňových rizík a územného plánovania zameraný na zníženie nepriaznivých

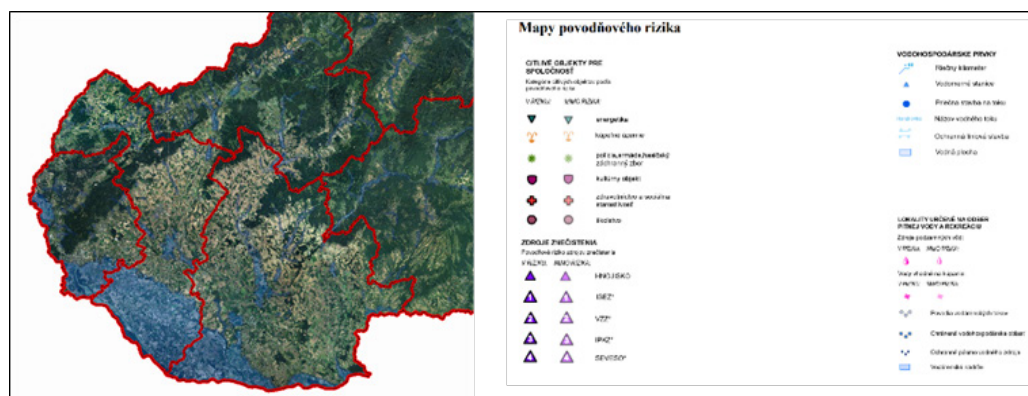
dôsledkov povodní na ľudské zdravie, životné prostredie, kultúrne dedičstvo a hospodársku činnosť redukciami rozsahu zaplavenia, redukciami zraniteľnosti a zmierňovaním negatívnych dôsledkov povodní.

V Slovenskej republike zabezpečuje vyhotovovanie máp povodňového ohrozenia a máp povodňového rizika správca vodohospodársky významných vodných tokov, ktorým je Slovenský vodohospodársky podnik, š. p., Bratislava.

Obrázok č. 4: Ukážka výrezu mapy povodňového ohrozenia

Obrázok č. 5: Ukážka výrezu mapy povodňového rizika

Okrem uvedených dokumentov sa pri spracovaní územných štúdií a ÚPD zohľadňujú tiež informácie o zosuvných a poddolovaných územiach, mapy prírodnej rádioaktivity územia, mapy bonitácie poľnohospodárskej pôdy, hydrogeologické mapy, lesnícke mapy a informácie o lesnom hospodárstve, informácie o prúde vzduchu a smere prevládajúcich vetrov, dáta o kvalite ovzdušia, informácie o existujúcich envirozátžiaciach a iné, ktoré nie sú záväzné ale sú dôležitými limitmi územia pri navrhovaní jeho rozvoja a priestorovom usporiadaní.

Ak región / obec nemá spracované na svoje územie potrebné územnoplánovacie podklady, a platná legislatíva mu to nenariaďuje, môže na vlastné náklady obstarat' územnú štúdiu (krajinnoplánovacia štúdiu, územnoplánovacia štúdiu, urbanistickú štúdiu, odvetvovú štúdiu), pri jej spracovaní zozbierať najväčšie množstvo dostupných relevantných informácií o území a vzájomne ich vyhodnotiť najmä s osobitným zreteľom na starostlivosť o životné prostredie, dosiahnutie ekologickej rovnováhy a ekologickej konektivity, adaptáciu na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy a ochranu verejného zdravia. Pričom vždy platí, podľa § 18 ods. 3 zákona č. 200/2022 Z. z., že záväzná časť územnoplánovacej dokumentácie vyššieho stupňa je záväzná pre nižší stupeň územnoplánovacej dokumentácie a teda aj pri spracovaní územnej štúdie je potrebné vychádzať zo stanovenej hierarchie ÚPD.

Zadanie a územnoplánovacia dokumentácia (ÚPD)

Záväznými ukazovateľmi pre dimenzovanie všetkých subsystémov územného plánu ako doprava, energetika, voda a pod. okrem východiskových demografických údajov a údajov k návrhovému horizontu územného plánu (napr. počet obyvateľov, počet pracovných príležitostí...) by mali byť aj východiskové klimatické charakteristiky a ich predpokladaná zmena k návrhovému horizontu ÚP. Uvedené sa musí premietnuť do zadania pre spracovanie ÚPD.

Zadanie je kľúčovým dokumentom pre vnesenie problematiky klimatickej zmeny do územnoplánovacej dokumentácie, keďže v ňom sa definujú hlavné problémy, ciele a strategické zámery ako aj požiadavky na riešené územie. Zároveň je súčasťou oznámenia o začatí obstarávania územnoplánovacej dokumentácie, ktoré je súčasne aj oznámením podľa zákona č. 24/2006 Z. z., a teda je týmto možné intervenovať smerom k jeho obsahu.

V samotnom koncepte a návrhu územného plánu by sa mali popri demografických, sociálnych, ekonomických uvádzať aj predpoklady rozvoja obce z pohľadu negatívnych dôsledkov zmeny klímy. Tieto by sa mali konkrétne premietnuť

napr. do návrhu funkčného využitia územia obce, osobitne do riešenia záujmov ochrany pred povodňami, do návrhu krajinskej štruktúry a územného systému ekologickej stability v riešenom území, riešenia zelenej infraštruktúry a pod.

Tabuľka č. 2: Porovnanie ÚPP a ÚPD v zmysle zákonov č. 50/1976 Zb. a č. 200/2022 Z. z. o územnom plánovaní

ÚZEMNOPLÁNOVACIE PODKLADY	
zákon č. 50/1976 Zb.	zákon č. 200/2022 Z. z.
<p>Urbanistická štúdia (§ 4) Urbanistická štúdia rieši čiastkové problémy v území. Spracúva sa pri príprave územného plánu ako návrh koncepcie priestorového usporiadania a funkčného využívania územia alebo na spodrobnejšie alebo overenie územného plánu a pri zmene a doplnkoch územného plánu, alebo na riešenie niektorých špecifických územno-technických, krajinnno-ekologických, environmentálnych, urbanistických alebo architektonických problémov v území ako podklad pre územné rozhodovanie, alebo ak to ustanovuje osobitný predpis.</p>	<p>Územná štúdia (§ 16) Územnou štúdiou sa posudzujú možnosti udržateľného územného rozvoja, overujú sa podmienky zmien na území a navrhujú sa možné riešenia vybraných problémov a javov na území, ktoré môžu ovplyvniť alebo podmieniť priestorové usporiadanie územia a funkčné využívanie územia zastavaného územia a nezastavaného územia obce alebo samosprávneho kraja.</p>
<p>Územný generel (§ 5) Územný generel podrobne rieši otázky územného rozvoja jednotlivých zložiek osídlenia, najmä bývania, priemyslu, poľnohospodárstva, dopravy, technických sietí a služieb, občianskej vybavenosti, zelene a rekreácie. Spracúva sa, ak treba prehĺbiť riešenie určitej zložky osídlenia navrhnuté v územnoplánovacej dokumentácii; je podkladom územného rozhodovania a spracovania ďalšej územnoplánovacej dokumentácie.</p>	
<p>Územná prognóza (§ 6) Územná prognóza rieši možnosti dlhodobého priestorového usporiadania a funkčného využívania územia. Spracúva sa na základe rozboru a hodnotenia územno-technických podmienok, environmentálnych podmienok, ekonomických podmienok a sociálnych podmienok územia, ako aj na základe rozboru a hodnotenia územného systému ekologickej stability, tendencií územného rozvoja a starostlivosti o životné prostredie.</p>	
<p>Územno-technické podklady (§7) Územno-technické podklady ako účelove zamerané a sústavne dopĺňané súbory údajov charakterizujúcich stav a podmienky územia sa spracúvajú pre celé územie Slovenskej republiky a pre vybrané územné celky.</p>	<p>Územnotechnické podklady (§ 16) Územnotechnické podklady popisujú skutočný stav na území, obsahujú údaje o aktuálnom stave využívania územia, o jeho urbanistických hodnotách, o stave a hodnotách krajiny, jej zložiek, o obmedzeniach využívania územia z dôvodu vlastností a daností územia a o zámeroch na uskutočnenie zmien na území.</p>
<p>Ostatné podklady (§ 7a) (1) V územnoplánovacej činnosti sa využívajú existujúce dokumenty a súbory informácií, ktoré obsahujú informácie o území (ďalej len „ostatné podklady“). (2) Z dokumentov uvedených v odseku 1 sa povinne využívajú a) stratégie trvalo udržateľného rozvoja, stratégie štátnej environmentálnej politiky, environmentálne akčné programy a odvetvové koncepcie, b) projekty pozemkových úprav, lesných, vodohospodárskych, závlahových a melioračných úprav pozemkov, c) dokumenty územného systému ekologickej stability, územné priemety ochrany prírody a krajiny, programy starostlivosti o prírodu a krajinu, d) programy ochrany kultúrneho a historického dedičstva, e) programy odpadového hospodárstva, f) koncepcie rozvoja jednotlivých oblastí života obcí a stratégie a programy regionálneho rozvoja.</p>	<p>Ďalšími záväznými územnoplánovacími podkladmi, ak boli spracované, sú krajinný plán, dokumentácia ochrany prírody a krajiny, mapa povodňového ohrozenia, projekt pozemkových úprav a zásady ochrany pamiatkového územia, ak ide o pamiatkové územie. Záväznými územnoplánovacími podkladmi, ak boli spracované, sú aj odvetvové koncepcie a iné relevantné podklady, ak ich závažnosť vyplýva z osobitných predpisov.</p>
OBSTARÁVANIE ÚZEMNOPLÁNOVACEJ DOKUMENTÁCIE	
<p>Prípravné práce (§ 19b) Obsahom prípravných prác je a) zverejnenie oznámenia o začatí obstarávania územnoplánovacej dokumentácie spôsobom v mieste obvyklým, b) sústredenie územnoplánovacích podkladov a ostatných podkladov, určenie ich závažnosti a vyhodnotenie možnosti ich využitia, c) určenie účelu a predmetu riešenia územnoplánovacej dokumentácie, d) určenie hraníc riešeného územia.</p>	<p>Prípravné práce (§ 29) (1) Prípravné práce zahŕňajú a) sústredenie podnetov, územnoplánovacích podkladov a iných relevantných podkladov, ak boli spracované, ktoré možno použiť na prípravu územnoplánovacej dokumentácie, b) vyhodnotenie podnetov a podkladov podľa písmena a) z hľadiska ich aktuálnosti a miery ich použitia pre spracovanie územnoplánovacej dokumentácie v spolupráci s dotknutým orgánom a dotknutou právnickou osobou, c) výber spracovateľa a odborne spôsobilej osoby, d) vypracovanie analýzy a syntézy údajov o území a výkresu problémových javov, ak je potrebný; výkresom problémových javov sa rozumie priemety stretov záujmov v riešenom území,</p>

	vyjadrujúci limity funkčného využívania územia a priestorového usporiadania územia vyplývajúce z osobitných predpisov, správnych rozhodnutí, z rozvojových zámerov a z najdôležitejších problémov a požiadaviek, ktoré je potrebné na území riešiť, do zodpovedajúceho mapového diela, e) vypracovanie zadania orgánom územného plánovania v spolupráci s odborne spôsobilou osobou a spracovateľom a zverejnenie oznámenia o začatí obstarávania územnoplánovacej dokumentácie a jej zmien a doplnkov.
Prieskumy a rozbor (§ 19c) (2) Pre územný plán regiónu a územný plán obce sa v rámci prieskumov a rozborov spracúva optimálne priestorové usporiadanie a funkčné využívanie územia s prihliadnutím na krajinno-ekologické, kultúrno-historické a socio-ekonomické podmienky (ďalej len „krajinnno-ekologický plán“).	
Zadanie (§ 20) Zadanie obsahuje najmä hlavné ciele a požiadavky, ktoré treba riešiť v obstarávanej územnoplánovacej dokumentácii, a podrobné požiadavky na formu, rozsah a obsah spracovania územnoplánovacej dokumentácie.	Zadanie (§ 17) Zadanie obsahuje vymedzenie riešeného územia, identifikáciu hlavných problémov riešeného územia, hlavné ciele a strategické zámery rozvoja riešeného územia, požiadavky na riešené územie a požiadavky na formu a rozsah spracovania územnoplánovacej dokumentácie vrátane požiadaviek na spracovanie variantných návrhov riešenia. Podkladom na spracovanie zadania je správa o stave územnoplánovacej dokumentácie. Zadanie je súčasťou oznámenia o začatí obstarávania územnoplánovacej dokumentácie.
Koncept (§ 21) (6) Účelom prerokovania konceptu je najmä a) posúdenie správnosti základného urbanistického riešenia priestorového usporiadania a funkčného využívania územia a komplexnosti navrhovaného riešenia, b) posúdenie únosnosti zaťaženia územia, šetrného využívania prírodných zdrojov, zabezpečenia územného systému ekologickej stability a kapacity verejného dopravného a technického vybavenia územia, c) overenie vhodnosti navrhnutého riešenia umiestnenia verejného dopravného a technického vybavenia územia a verejnoprospešných stavieb, d) posúdenie variantov.	
Návrh územnoplánovacej dokumentácie (§ 22) (1) Prerokovanie návrhu územnoplánovacej dokumentácie oznámi orgán územného plánovania, ktorý obstaráva územnoplánovacia dokumentáciu, verejnosti spôsobom v mieste obvyklým. Návrh územnoplánovacej dokumentácie musí byť vystavený počas 30 dní na verejné nahliadnutie. Verejnosť je oprávnená podať pripomienky k návrhu územnoplánovacej dokumentácie do 30 dní odo dňa oznámenia.	Vyhodnotenie územnoplánovacej dokumentácie (§ 32) (1) Orgán územného plánovania je povinný sústavne sledovať a vyhodnotiť územnoplánovacia dokumentáciu, doručené podnety na zmeny a doplnky územnoplánovacej dokumentácie a najmenej raz za štyri roky vypracovať správu o stave územnoplánovacej dokumentácie, na ktorej základe rozhodne o potrebe a rozsahu obstarávania zmien a doplnkov územnoplánovacej dokumentácie alebo obstarávania novej územnoplánovacej dokumentácie.
Návrh územného plánu zóny (§ 23) (1) Návrh územného plánu zóny obec zverejní na úradnej tabuli najmenej na 30 dní a vyzve fyzické osoby a právnické osoby spôsobom v mieste obvyklým, aby sa k nemu vyjadrili. Pred uplynutím lehoty na vyjadrenie obec zvolá verejné prerokovanie pre obyvateľov obce; na verejnom prerokovaní obec zabezpečí odborný výklad spracovateľa.	
	Obstarávanie zmien a doplnkov ÚPD (§ 33) Zmeny a doplnky územnoplánovacej dokumentácie sa obstarávajú a spracúvajú na podklade platnej územnoplánovacej dokumentácie a prerokovávajú sa len v rozsahu zmenených a dopĺňaných častí. Súčasťou návrhu zmien a doplnkov územnoplánovacej dokumentácie je aj správa o strategickom dokumente, ak príslušný orgán posudzovania vplyvov rozhodol o jej spracovaní.

Efektívnym nástrojom by malo byť **využívanie regulatívov, indexov a štandardov**, napr. tzv. index zelene, regulatív maximálnej nepriepustnosti, regulatív zastavanosti... tzv. „eko-index“.

Regulatívy definované vo vykonávacej vyhláške č. 392/2023 Z. z. k zákonu č. 200/2022 Z. z. o obsahu a spôsobe spracovania územnoplánovacej dokumentácie a o územnoplánovacích podkladoch a všeobecných požiadavkách na priestorové usporiadanie územia a funkčné využívanie územia ako základné (povinné) regulatívy alebo voliteľné regulatívy pre

ÚPN mikroregiónu, ÚPN obce alebo ÚPN zóny:

- **regulatív vegetačných plôch** - limit vyjadrený minimálnym percentuálnym podielom celkovej výmery vegetačných plôch na teréne voči celkovej ploche priestorovo-funkčného celku alebo priestorovo-funkčnej časti, alebo voči pozemku, pričom pod vegetačnou plochou sa rozumie plocha, na ktorej sa nachádzajú alebo sa umiestňujú prvky zelenej infraštruktúry alebo krajinej infraštruktúry, pričom pod pojmom *zelená infraštruktúra* sa rozumie systém pôvodných a založených prvkov vegetácie a vegetačných plôch a vodných prvkov, ktoré podporujú biodiverzitu a zabezpečujú vzájomné prepojenie územia sídel a okolitej krajiny a sú súčasťou krajinej infraštruktúry, a pod pojmom *krajinná infraštruktúra* systémovo usporiadaná a navzájom prepojená sieť existujúcich a navrhovaných častí krajinej štruktúry, ktoré zabezpečujú jej ekologickú stabilitu,
- **regulatív ekoindexu** - regulatív vegetačných plôch so zohľadnením kvality vegetačnej plochy, ktorá vyjadruje vplyv tejto vegetačnej plochy na okolie,
- **regulatív vodopriepustných plôch** - limit vyjadrený minimálnym percentuálnym podielom celkovej výmery vodopriepustných plôch voči celkovej ploche priestorovo-funkčného celku alebo voči priestorovo-funkčnej časti, alebo voči pozemku, pričom pod vodopriepustnou plochou sa rozumie plocha, ktorej povrch úplne alebo čiastočne prepúšťa vodu z atmosférických zrážok do podlažia zemskeho povrchu,
- **regulatív vodopriepustných plôch** - limit vyjadrený minimálnym percentuálnym podielom celkovej výmery vodopriepustných plôch voči celkovej ploche priestorovo-funkčného celku alebo voči priestorovo-funkčnej časti, alebo voči pozemku,
- **regulatív zastavanosti** - limit zastavanosti budovami, vyjadrený maximálnym percentuálnym podielom zastavanej plochy voči celkovej ploche priestorovo-funkčného celku alebo priestorovo-funkčnej časti, alebo voči pozemku, pričom sa zohľadňuje skutočnosť, či územie vymedzené stavebným zámerom, alebo jeho časť, bola započítaná v inom stavebnom zámere,
- **regulatív priestorového usporiadania a funkčného využívania**, v rámci ktorých územnoplánovacia dokumentácia definuje územie verejného priestranstva, umiestnenie zelenej infraštruktúry a vymedzuje plochy zelenej infraštruktúry vo verejnom záujme.

Stanovenia toho ktorého regulatívu závisí od mierky ÚPD, teda či sa jedná o regionálnu ÚPD - Konceptiu územného rozvoja regiónu (KURR), alebo ÚPD obce alebo viacerých obcí - ÚPN obce a ÚPN mikroregiónu alebo o zonálnu mierku - ÚPN zóny.

Na regionálnej úrovni v Konceptii územného rozvoja regiónu (KURR) sa vo vzťahu k problémom klimatickej zmeny určujú okrem zelenej infraštruktúry aj opatrenia na zmiernenie zmeny klímy a na adaptáciu na jej nepriaznivé dôsledky.

Na lokálnej úrovni v ÚPN mikroregiónu a ÚPN obce sa podobne ako pri KURR určujú okrem verejných priestorov a zelenej infraštruktúry aj opatrenia na zmiernenie zmeny klímy na území obce a na adaptáciu na jej nepriaznivé dôsledky, určujú sa nasledovné regulatívy priestorového usporiadania, ktoré majú vplyv na riešenie adaptácie územia na zmenu klímy:

A/ základné (povinné) regulatívy:

- zastavanosti alebo podlažných plôch
- vegetačných plôch
- verejného priestoru

B/ voliteľné regulatívy:

- urbanistickej formy zástavby
- prepojenia viacerých priestorov
- farebnosti
- vodopriepustných plôch

Pre metropolitný územný plán hlavného mesta Slovenskej republiky Bratislavy a mesta Košice sa okrem voliteľných regulatívov uvedených vyššie stanovujú aj regulatívy ekoindexu

Na zonálnej úrovni v ÚPN zóny sa definujú podobne ako pri ÚPN obce verejné priestory a zelená infraštruktúra, určujú sa opatrenia na zmiernenie zmeny klímy a na adaptáciu na jej nepriaznivé dôsledky. Vzhľadom na mierku riešenia je pri zonálnej ÚPD možné ísť do konkrétnejších detailov.

Určujú sa nasledovné regulatívy priestorového usporiadania, ktoré majú vplyv na riešenie adaptácie územia na zmenu klímy:

A/ základné (povinné) regulatívy:

- zastavanosti alebo podlažných plôch
- vegetačných plôch
- verejného priestoru

B/ voliteľné regulatívy:

- farebnosti
- vodopriepustných plôch
- prepojenia verejných priestorov
- urbanistickej formy zástavby.

Záväzné regulatívy z ÚPD vyhlásené VZN prenášať do povoľovacích procesov pri umiestňovaní stavieb.

7.2 NÁVRH PROCESOV OPTIMALIZÁCIE ROZHRAŇÍ ÚZEMNOPLÁNOVACÍCH PROCESOV A INÝCH PLÁNOVACÍCH A ROZHODOVACÍCH PROCESOV V ÚZEMÍ NA ÚROVNI (A) ZÓNY, (B) OBCE, (C) REGIÓNU

Záväzné stanovisko reprezentuje kľúčový element rozhrania medzi územným plánovaním a povoľovaním v zmysle Zákona o výstavbe. Je podkladom na vydanie rozhodnutia o povolení stavby. Prostredníctvom záväzného stanoviska obec resp. samosprávny kraj ako dotknutý orgán územnej samosprávy garantuje súlad stavebného zámeru alebo činnosti s príslušnou územnoplánovacou dokumentáciou, pričom závisí, ktorý najnižší stupeň územnoplánovacej dokumentácie je pre riešené územie spracovaný a schválený. Súlad sa posudzuje vo vzostupnom poradí: územný plán zóny, územný plán obce, územný plán mikroregiónu, Konceptia územného rozvoja regiónu, Konceptia územného rozvoja Slovenska. Záväzné stanovisko vydáva obec, ak však pre územie nie je schválený územný plán obce alebo mikroregiónu záväzné stanovisko vydáva samosprávny kraj na podklade Konceptie územného rozvoja regiónu. Samosprávny kraj vydáva záväzného stanoviska aj v tom prípade ak sa stavebný zámer nachádza v časti, v ktorej územný plán obce nie je v súlade so záväznou časťou územnoplánovacej dokumentácie vyššieho stupňa. Pri posúdení súladu s územným plánom mikroregiónu vydávanie záväzného stanoviska závisí na dohode medzi obcou a samosprávnym krajom. Flexibilitu takého prístupu overí až prax keď stúpi zákon o územnom plánovaní a zákon výstavbe do účinnosti.

Záväzné stanovisko je jediným nástrojom, ako sa požiadavky a opatrenia v kontexte klimatickej zmeny obsiahnuté v územnoplánovacej dokumentácii dostávajú do procesu implementácie.

Stupne územnoplánovacej dokumentácie

Súlad navrhovaného metodického hodnotenia s ostatnými pripravovanými metodickým usmerneniami

Previazanosť Metodiky hodnotenia a zohľadnenia rizík spojených s nepriaznivými dôsledkami zmeny klímy pri spracovávaní územnoplánovacej dokumentácie na regionálnej a lokálnej úrovni s inými metodikami spracovanými v rámci projektu „Metodiky“, ktorý má byť nástrojom na vytvorenie základného rámca pre riešenie najakútnejších problémov v oblastiach, ktoré sú, resp. budú v najbližších rokoch postihnuté dopadom zmeny klímy.

Metodické usmernenie na vypracovanie Stratégie/Akčného Plánu adaptácie na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy vrátane hodnotenia klimatickej odolnosti na lokálnej a regionálnej úrovni

Téma adaptácie na dôsledky zmeny klímy sa priamo dotýka viacerých oblastí, pričom je dôležité stanoviť prioritné klimatické ohrozenie a kľúčové systémy v tom ktorom sídle či regióne. Tvorbou adaptačnej stratégie a akčného plánu sa začína prípravnými prácami a to napríklad aj vytvorením pracovného interdisciplinárneho tímu, ktorý zahŕňa odborníkov z rôznych oblastí podľa danej situácie (životné prostredie, územný plán, voda, lesy, energetika, bezpečnosť, výstavba, doprava, zdravotníctvo, sociálne služby, civilná ochrana, osobitne napríklad v prípade menších obcí aj poľnohospodárstvo, miestna ekonomika/cestovný ruch a pod.). Za najdôležitejšiu časť samotnej Stratégie a následne Akčného Plánu adaptácie sa považuje vyhodnotenie zraniteľnosti a rizík vybraných kľúčových systémov. Na základe tohto hodnotenia sa vypracuje zoznam vhodných adaptačných opatrení, pričom sa uprednostňujú opatrenia so synergickými adaptačnými ako aj mitigačnými efektami. Priestorové vyhodnotenie zraniteľnosti a rizík umožní cielene navrhnúť adaptačné opatrenia na lokality, ktoré sú najviac ohrozené a vystavené riziku negatívnych dôsledkov zmeny klímy.

Navrhnuté adaptačné opatrenia je potrebné zapracovať do procesu územnoplánovacej dokumentácie, programov hospodárskeho a sociálneho rozvoja, všeobecných záväzných nariadení a iných dokumentov ako napr. generelu odvodnenia, koncepcie verejných priestranstiev, koncepcie zelene, energetickej koncepcie a pod. Následne by sa malo pristúpiť k realizácii adaptačných opatrení, vyhodnotení ich účinnosti, ako aj samotného pokroku obce/regiónu pri adaptácii na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy.

Metodické usmernenie pre posudzovanie klimatickej zraniteľnosti a klimatickej odolnosti existujúcich podnikateľských subjektov

Metodické usmernenie v bode 6.3 Príklady nástrojov využiteľných pre proces hodnotenia rizík uvádza: „Zmena klímy je prierezová téma a týka sa viacerých oblastí environmentálnej legislatívy. O legislatívnych zmenách pravidelne informuje MŽP SR na svojej internetovej stránke, obdobne postupujú aj iné ústredné orgány štátnej správy a organizácie v ich pôsobnosti. Aktuálne pripravuje MŽP SR návrh zákona o zmene klímy a nízkouhlíkovej transformácii. „

Spomedzi zákonov možno špecificky v kontexte tohto metodického usmernenia zdôrazniť **zákon č. 200/2022 Z. z. o územnom plánovaní**, ktorý určuje povinnosť v územnoplánovacej dokumentácii, na úrovni regiónov, mikroregiónov, obcí a zón, zapracovať okrem iného aj ochranu pred nežiadúcimi geologickými javmi, povodňami, požiarimi, environmentálnymi záťažami, prevenciu závažných priemyselných havárií a obmedzenie ich následkov na zdravie ľudí, životné prostredie a majetok, opatrenia na zmiernenie zmeny klímy a na adaptáciu na jej nepriaznivé dôsledky. V súčasnosti sa pripravuje vyhláška k postupu vypracovania územnoplánovacích dokumentov.

Metodické usmernenie pre podporu zavádzania riešení zelenej infraštruktúry: analýza bariér, podpora implementácie dobrej praxe a odporúčania pre verejnú politiku

Metodika v bode 2.1 Národná úroveň uvádza zeleň/ZI ako súčasť územných plánov samospráv, v zmysle § 4 ods. 3 písm. j) zákona o obecnom zriadení si obec obstaráva a schvaľuje územnoplánovacia dokumentáciu (ďalej aj ako ÚPD) sídelných útvarov a zón, koncepciu rozvoja jednotlivých oblastí života obce. Zákon č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (ďalej ako stavebný zákon) obsahuje osobitné predpisy vo väzbe na zeleň, napr. zásady a regulatívy územných plánov, územný generel a pod.

Dokumentácia ZI v oblasti územného plánovania na úrovni samospráv

- Generel zelene Urbanistické štúdie a územné generely, kde patrí aj generel zelene, sú podkladmi pre územné plánovanie.

Územný generel podrobne rieši otázky rozvoja jednotlivých zložiek osídlenia, najmä bývania, priemyslu, poľnohospodárstva, dopravy, technických sietí, služieb, občianskej vybavenosti, zelene a rekreácie. Spracúva sa, ak je potrebné prehĺbiť riešenie určitej zložky osídlenia navrhnuté v ÚPD; je podkladom územného rozhodovania a spracovania ďalších kategórií alebo stupňov ÚPD. Na spracovanie generelu zelene existuje viacero metodík, ktoré bude potrebné aktualizovať aj v súvislosti s novým zákonom č. 200/2022 Z. z. o územnom plánovaní. Generel zelene bilancuje existujúce plochy zelene, najmä plochy v zastavanom území a v správe obce (mesta), vyhodnocuje stav funkčného využitia a priestorového pôsobenia, ale aj mieru poškodenia plôch zelene, resp. jej kvalitu. Bilancuje kvantitatívne charakteristiky mestskej (obecnej) zelene, najmä výmery a kapacity plôch v zastavanom území. Hodnotí potenciálne možnosti ďalšieho rozvoja jednotlivých druhov zelene v zastavanom území. Generel zelene je doplnený základnými podkladmi o intenzitných triedach údržby zelene ako pomôcky k riadeniu údržby zelene. Predmetom generelu je mestská (obecná) zeleň.

- Krajinnoeologický plán

Krajinnoeologický plán patrí medzi územnoplánovacie podklady (ďalej ako ÚPP) podľa stavebného zákona. V súvislosti s novým zákonom č. 200/2022 Z. z. o územnom plánovaní ho nahradí spracovanie krajinného plánu (v príprave) alebo krajinnej štúdie (v príprave). Krajinný plán rieši hodnotenie kvality ŽP (abiotické a biotické pomery, využívanie územia, pozitívne a negatívne faktory ŽP), návrh optimálneho priestorového usporiadania a funkčného využívania územia s prihliadnutím na krajinnoeologické, kultúrohistorické či socioekonomické podmienky.

Krajinárske štúdie riešia rôznu problematiku – ochranu prírody a krajiny, adaptačné opatrenia, riešenie aktuálnych ekologických aj environmentálnych problémov obce. Pri riešení ZI štúdia rieši hlavne revitalizáciu plôch zelene, ochranu, obnovu, využitie plôch zelene, jej funkcie, dostupnosť, vybavenosť, adaptačné opatrenia na zmenu klímy, ale aj materiálové riešenie a dizajn.

V oblasti územného plánovania je ZI zapracovaná do metodického príručky pre obstarávateľov a spracovateľov ÚPD „Štandardy minimálnej vybavenosti obcí“ (aktualizácia, 2010) kapitola „Zeleň“ (tu sú vzaté do úvahy výzvy v oblasti zmeny klímy a ochrany biodiverzity, napr. je navrhnutý index nepriepustnosti, % pokrývnosti drevinami, a pod.).

Problematika zelene/ZI bola ešte detailnejšie rozpracovaná v Návrhu Zásad a pravidiel územného plánovania z roku 2013. V tomto dokumente Ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR bola samostatne rozpracovaná kapitola venujúca sa ZI v rámci funkčných zložiek.

Spracovanie metodických postupov pre získanie, zber a vyhodnotenie dát a informácií v oblasti adaptácie na zmenu klímy za účelom plnenia reportingových povinností na národnej i európskej úrovni

Metodické postupy v kapitole 4. Postup procesu získavania, zberu a vyhodnotenia dát a informácií v oblasti adaptácie na zmenu klímy pre potreby plnenia reportingových povinností vo vzťahu k európskej komisii – časť správy 2. Právne a politické rámce a inštitucionálne mechanizmy na vnútroštátnej úrovni uvádzajú že medzi aspekty, ktoré treba zvážiť, patrí prijímanie rozhodnutí, plánovanie a koordinácia stratégií, politik, plánov a cieľov v oblasti adaptácie, riešenie prierezo- vých otázok, úprava priorít a činností v oblasti adaptácie, vykonávanie adaptačných opatrení vrátane uľahčenia opatrení na odvrátenie, minimalizáciu a riešenie nepriaznivých účinkov zmeny klímy.

Jedným z cieľov tohto metodického usmernenia je špecifikovať potrebu dát a informácií pre vyhodnotenie jednotlivých bodov, ich dostupnosť, zodpovedné subjekty za ich poskytnutie a forma vyhodnotenia. Priama súvislosť s problematikou územného plánovania je v popise nasledovných požadovaných informácií:

- Posudzovanie zraniteľnosti klímy a rizík, ktorým je vystavená - vyhodnotenie by malo obsahovať informáciu o právnom ukotvení posudzovania zraniteľnosti klímy a rizík v podmienkach SR a zodpovedných subjektov za proces hodnotenia (ide hlavne o proces posudzovania vplyvov na životné prostredie a územné plánovanie).
- Popis právnych požiadaviek a strategických dokumentov na nižšej úrovni štátnej správy, resp. v podmienkach SR aj na úrovni samosprávy - prehľad právnych predpisov upravujúcich štruktúru orgánov štátnej správy na regionálnej a lokálnej úrovni a štruktúru samosprávnych orgánov na regionálnej a lokálnej úrovni. Úlohy regionálnych a lokálnych orgánov v procese adaptácie, územného plánovania, posudzovania vplyvov na životné prostredie.

Metodické usmernenie pre posudzovanie klimatickej zraniteľnosti a klimatickej odolnosti nových investícií a projektov a začlenenie do procesu EIA/SEA

Metodické usmernenie pre posudzovanie klimatickej zraniteľnosti a klimatickej odolnosti nových investícií a projektov a začlenenie do procesu EIA/SEA (ďalej len „usmernenie“) sa vzťahuje na územnoplánovacia dokumentácia pripravovanú a schvaľovanú na všetkých úrovniach, ktorá podlieha procesu strategického environmentálneho hodnotenia podľa zákona č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (kapitola B.2 strategický dokument, ktorým je územnoplánovacia dokumentácia).

V rámci tohto metodického usmernenia sú určené nasledovné všeobecné zásady integrácie aspektov zmeny klímy do SEA ÚPN:

- pre každý ÚPN, ktorý spadá pod účinnosť zákona o posudzovaní vplyvov je potrebné určiť a zdokumentovať, či je problematika zmeny klímy relevantnou témou pre ÚPN z hľadiska zraniteľnosti ÚPN na zmenu klímy a predpokladu významných vplyvov,
- pre každý ÚPN je potrebné určiť, ktoré klimatické ohrozenia sú pre ÚPN relevantné a či existujú riziká havárií a/alebo katastrof v súvislosti so zmenou klímy. Ak sa predpoklad rizika potvrdí, tak je potrebné určiť zraniteľnosť, rozsah vplyvov a navrhnúť adaptačné opatrenia na elimináciu rizika na prijateľnú úroveň. Takéto zhodnotenie by malo byť procesom, ktorý sa začne čo najskôr, a je začlenené do bežného cyklu prípravy ÚPN, vrátane procesu SEA a nie je pripravené len ako samostatné posúdenie,
- všetky ÚPN, ktoré podliehajú zisťovaciemu konaniu alebo posudzovaniu vplyvov (tzv. povinnému hodnoteniu) podľa zákona o posudzovaní vplyvov, by mali v rámci procesu SEA primerane zohľadňovať vplyvy zmeny klímy (zmena klímy by nikdy nemala byť úplne vylúčená),
- v prípade ÚPN podliehajúcich zisťovaciemu konaniu podľa zákona o posudzovaní vplyvov, kde príslušný orgán vydal rozhodnutie, že sa ÚPN bude ďalej posudzovať podľa zákona o posudzovaní vplyvov, si vyžadujú zohľadnenie vplyvu zmeny klímy. Napriek tomu, že v mnohých prípadoch bolo takéto rozhodnutie vydané z iných dôvodov ako zmena klímy, primerané zohľadnenie vplyvu súvisiaceho so zmenou klímy je nevyhnutné,
- dokumentácia SEA (Oznámenie o strategickom dokumente, Správa o hodnotení územnoplánovacej dokumentácie) musí obsahovať preskúmanie otázok súvisiacich so zmenou klímy. Ako bola zmena klímy zahrnutá alebo ako je potrebné ju zahrnúť do ÚPN, a tiež v akom kontexte sa menia vplyvy súvisiace so zmenou klímy,
- dokumentácia SEA musí zohľadňovať všetky aktuálne politiky v oblasti zmeny klímy, ktoré sú relevantné pre ÚPN,
- dokumentácia SEA by mala obsahovať jasnú charakteristiku stavu budúcej klímy a aspoň opis toho, ako bola táto charakteristika v nej zohľadnená,
- v rámci spracovania Oznámenia o strategickom dokumente, sa odporúča rýchle zorientovanie sa v téme použitím odbornej literatúry a verejne dostupných zdrojov. Namiesto vytvárania vlastných informácií o zmene klímy, sa odporúča vyhľadať existujúce materiály na internete, resp. získať ich z relevantných zdrojov, organizácií a inštitúcií, ktoré sa témou zmeny klímy zaoberajú,

- vzhľadom na neistotu v súvislosti s tempom a rozsahom zmeny klímy, pri posudzovaní potenciálnych vplyvov súvisiacich so zmenou klímy, by sa mal uplatňovať preventívny prístup, t.j. vplyvy by sa mali hodnotiť pomocou viacerých scenárov (v optimálnom prípade, ak sú k dispozícii) vrátane najväznejších prognóz zmeny klímy vypracovaných IPCC a inými autoritatívnymi orgánmi. V prípade absencie viacerých scenárov, hodnotenie sa odporúča spracovať pre najhorší možný scenár RCP8.5,
- počas stanovovania rozsahu hodnotenia by sa mali súbežne zväziť otázky a príležitosti týkajúce sa možnosti adaptácie ÚPN na zmenu klímy, aby sa zabezpečilo začlenenie adaptačných opatrení do návrhu ÚPN,
- pri posudzovaní vplyvov ÚPN, t.j. pre účely Správy o hodnotení územnoplánovacej dokumentácie, v ktorej sa vydaným rozsahom hodnotenia vyžaduje podrobné posúdenie vplyvov z hľadiska zmeny klímy z dôvodu zraniteľnosti ÚPN a identifikovaných predbežných rizík by sa mal využiť (v prípade potreby vypracovať) aspoň najhorší možný scenár zmeny klímy RCP8.5 (optimálne tri scenáre) s využitím najlepších vedeckých informácií, ktoré by mali byť založené na posúdení východiskového stavu a analýzy scenárov nad rámec jednoduchých historických klimatických údajov,
- hodnotenia by mali byť založené na spoľahlivých údajoch a projekciách, ktoré zahŕňajú súčasnú premenlivosť klímy a budúcu zmenu klímy,
- pri spracovaní a hodnotení sa odporúča použiť analogický prístup. Použitie analógie napr. z regiónov s podobnými podmienkami alebo poučenie sa z historických udalostí,
- relevantnosť zmeny klímy sa musí analyzovať v rámci priestorových, časových, ekologických, administratívnych a technických hraniciach a súvislostiach. Analýza musí identifikovať všetky vplyvy súvisiace so zmenou klímy a ÚPN,
- rozsah a hĺbka tejto analýzy by mali byť úmerné veľkosti rizika, ktoré predstavuje zmena klímy pre ÚPN a rozsah zmien vyvolaných jeho schválením a implementáciou,
- zohľadnenie kumulatívnych vplyvov by malo byť neodmysliteľne zahrnuté do dokumentácie SEA, bez ohľadu na to, či sa podrobné posúdenie z hľadiska zmeny klímy vyžaduje v rámci konkrétneho ÚPN alebo nie,
- potenciálne vplyvy ÚPN na zmenu klímy sa musia skúmať s použitím rovnakých kritérií významnosti, aké sa používajú pri posudzovaní vplyvov ÚPN na životné prostredie. Patrí k nim veľkosť, geografický rozsah, trvanie a frekvencia, nezvratnosť, ekologický kontext a pravdepodobnosť. Pri hodnotení by sa mala zohľadniť neistota predpovedí,
- adaptačné opatrenia špecifické pre riešenie vplyvov ÚP súvisiacich so zmenou klímy, by mali byť zahrnuté do dokumentácie SEA,
- ak z posúdenia rizík vyplynie existencia významných rizík dôsledkov zmeny klímy pre ÚPN, tieto riziká sa musia riadiť a znížiť na prijateľnú úroveň prostredníctvom návrhu adaptačných opatrení, ktoré by sa zameriavali na znižovanie tohto rizika,
- ak sa zistí, že zmena klímy zmení vplyvy ÚPN na životné prostredie (receptory), mali by sa navrhnúť účinné opatrenia,
- potrebné je hľadať adaptačné opatrenia „no-regret“ alebo „low-regret“. V ideálnom prípade „win-win“ opatrenia,
- ak je ÚPN potenciálne citlivý na zmenu klímy, monitorovanie by malo zahŕňať aj pravidelné preskúmanie údajov o zmene klímy a/alebo monitorovanie s cieľom otestovať vhodnosť navrhovaných opatrení a v prípade potreby umožniť úpravy ÚPN, resp. implementáciu relevantných doplňujúcich opatrení,
- pri spracovaní dokumentácie SEA by sa malo postupovať opatrne, aby sa predišlo prílišnému zdôrazňovaniu potreby presných predpovedí zmeny klímy v celom rade premenných, ak sa nepredpokladajú významné vplyvy ÚPN súvisiace so zmenou klímy.

Vzhľadom k tomu, SD ÚPD je spracovaná na určité návrhové obdobie, vyhodnotenie adaptačných opatrení na zmenu klímy má trvalý charakter a je predpoklad, že extrémne klimatické faktory budú narastať. Takéto dlhodobé adaptačné opatrenia sa ťažko vyhodnocujú. Monitorovanie účinnosti adaptačných opatrení je preto ťažké a taktiež zákon o posudzovaní vplyvov na životné prostredie, takúto požiadavku vo vzťahu k územnoplánovacej dokumentácii nestanovuje.

Metodika prioritizácie brownfieldov pre ich efektívnu revitalizáciu prostredníctvom scenárov budúceho využitia územia

Metodika sa v bode 1.4. zaoberá problematikou brownfieldov - zanedbaných a nevyužívaných území v územnoplánovacej dokumentácii regiónov, miest a obcí. V tomto smere predstavuje územnoplánovacia dokumentácia kľúčový nástroj pri riešení problematiky brownfieldov a spoločnú dohodu všetkých aktérov v danom území obce/mesta/regiónu. Regióny, mestá a obce si postupne uvedomujú potrebu riešiť problematiku zanedbaných a nevyužívaných území (brownfieldov) v intravilánoch obcí a miest. Preto sa čoraz častejšie v regulatívoch objavujú ustanovenia, ktorými sa regióny, obce a mestá zaväzujú riešiť tieto výzvy.

Úspešná regenerácia brownfieldov je komplexným úsilím, ktoré si vyžaduje spojené aktivity rozličných účastníkov procesu regenerácie. V konečnom dôsledku predstavuje územnoplánovacia dokumentácia komplexný nástroj na riadenie rastu a rozvoja územia, ktorý môže viesť k efektívnemu a udržateľnému riešeniu problematiky brownfieldov a vytvárať kvalitné a životaschopné mestské a regionálne prostredie.

V bode 2.4.2 Hodnotenie indikátorov pre revitalizáciu územia na fotovoltickú elektrárňu je stanovený indikátor 5.1

Súlad s územným plánom - využitie podľa územného plánu je posudzované podľa toho, či daný scenár revitalizácie podporuje alebo odporuje navrhovanému využívaniu v územnom pláne. Ak je budúce funkčné využitie územia v súlade s aktuálne platným územným plánom mesta, je vyšší predpoklad jeho atraktivity pre revitalizáciu.

Hodnotenie miery rizika a zraniteľnosti priemyselných areálov a environmentálnych záťaží z hľadiska ich pripravenosti a zabezpečenia voči rizikám súvisiacim s nepriaznivými dôsledkami zmeny klímy

Metodika sa zaoberá hlavne rizikami spojenými s extrémnymi prejavmi počasia – povodne, bleskové povodne a sucho.

Vybrané lokality typu priemyselný areál a environmentálna záťaž predstavujú sami osebe riziko pre okolité prostredie. Lokality a objekty s nimi spojené spadajú do skupiny citlivých objektov. Poškodenie takéhoto objektu, alebo narušenie areálu predstavuje významné environmentálne riziko. Zabezpečenie odolnosti takýchto objektov je kľúčové najmä z hľadiska ich prípadného narušenia rizikovým javom, alebo viacerými javmi, v extrémnom prípade kumulatívnym účinkom pôsobiacich javov na lokalitu a objekty s ňou spojené.

Pre stanovenie zraniteľnosti územia sú základným podkladom informácie o funkčnom využití územia založené predovšetkým na územnom pláne obce, a to jeho grafickej časti. Kategórie zraniteľnosti (využitia) územia vychádzajú z vymedzenia funkčného využitia územia obce podľa vyhlášky č. 55/2001 Z. z. (o územnoplánovacích podkladoch a územnoplánovacej dokumentácii).

Priemyselné areály spadajú z hľadiska využitia územia do kategórie výrobné územie – plochy priemyslu a skladov, obchodno-výrobné prevádzky, plochy poľnohospodárskych areálov. Lokality s environmentálnou záťažou predstavujú v tomto rozdelení subkategóriu citlivé objekty – zdroje znečistenia. Priemyselný areál môže byť definovaný aj ako environmentálna záťaž, spadajúca aj do subkategórie citlivý objekt – zdroj znečistenia.

Väčšinu citlivých objektov je možné lokalizovať na základe špeciálnych databáz, územného plánu, geodatabázy ZBGIS, či pomocou miestneho šetrenia.

Metodika pre zohľadnenie a posúdenie hodnoty krajiny / ekosystémov / biodiverzity

Metodický postup na preventívne hodnotenie krajiny sa uplatňuje pri definovaní prírodných, kultúrno-historických a vizuálno-estetických hodnôt krajiny územia, kde nie je formulovaný konkrétny zámer, a to najmä:

- pre vypracovanie krajinného plánu alebo inej koncepcie starostlivosti o krajinu,
- pre spracovanie územnoplánovacích podkladov (napr. územnej štúdie) v prípade, ak nie je spracovaný krajinný plán,
- pre vypracovanie územnoplánovacej dokumentácie,
- pre vyhodnotenie vplyvu strategického dokumentu na životné prostredie a krajinu a stanovenie opatrení pre zmiernenie vplyvu,
- pre vyhodnotenie významnosti vplyvu zmeny strategického dokumentu (napr. zmeny a doplnky územnoplánovacej dokumentácie) na životné prostredie a krajinu a stanovenie potreby jeho ďalšieho posudzovania,
- spracovaní programov starostlivosti o chránené územia,
- pri spracovaní pozemkových úprav atď.

Hodnoty krajiny determinujú prípustnú intenzitu využívania krajiny. Spracovanie návrhu opatrení smeruje k vytvoreniu základných limitov pre potreby regulácie a stanovenia podmienok pre ochranu a manažment hodnotných častí krajiny (objektov, plôch a javov) v rámci územného plánovania.

Príklady opatrení na iniciovanie pozitívnych zmien v krajine:

- integrácia ochrany krajiny do všetkých relevantných rozvojových a územnoplánovacích dokumentov,
- zabezpečenie kvality novovytváraných prvkov a štruktúr v krajine v kontexte definovaných hodnôt v krajine (dizajn navrhovaných stavieb, ich architektúra, veľkosť, proporcia, tvar, farba, materiály a pod.),
- koncepčné usmerňovanie koncentrácie zástavby, definovanie vizuálnej kapacity, predovšetkým hustoty zástavby, hlavne v rekreačných oblastiach,
- sanácia zničených prírodných, kultúrnych, historických a vizuálno-estetických hodnôt krajiny vyplývajúcich zo zmeny využívania územia,
- sanácia zničených prírodných, kultúrnych, historických a vizuálno-estetických hodnôt vyplývajúcich z prírodného ohrozenia,
- návrhy súvisiace so zabezpečením vizuálne exponovaných priestorov pred stratou hodnôt s nimi súvisiacich,
- identifikácia, označenie a ochrana významných monitorovacích stanovišť s charakteristickým výhľadom na krajinu a zabezpečenie monitoringu zmien v krajine prostredníctvom fotodokumentácie,
- návrhy stimulačných opatrení na obhospodarovanie napr. agrárnych historických krajinných štruktúr (mikroštruktúry), ktoré plnia viaceré funkcie v krajine vrátane protipovodňovej ochrany,
- definovanie a realizácia adaptačných opatrení na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy,
- návrhy na zlepšenie ekologickej konektivity krajiny a spriechodnenie existujúcich migračných bariér v krajine a na

vodných tokoch,

- návrhy ekostabilizačných opatrení v urbanizovanom prostredí,
- návrhy na protierózne opatrenia na poľnohospodárskej pôde vrátane výsadby protieróznej vegetácie,
- návrhy na podporu zadržiavania vody v krajine cez podporu, resp. obnovu prirodzených inundácií (napr. obnova mŕtvych ramien, revitalizácia mokradí, budovanie suchých poldrov),
- návrhy opatrení, ktoré spomaľujú odtok vody z povodia do vodných tokov, zvyšujú retenčnú schopnosť povodia alebo podporujú prirodzenú akumuláciu vody v lokalitách na to vhodných (napr. zvyšovanie podielu NDV v poľnohospodárskej krajine, udržiavanie a rozširovanie plochy lužných lesov),
- návrhy na elimináciu šírenia synantropných a invázných druhov,
- návrhy na riadené využívanie inundačného územia okolo vodných tokov (riadenie retenčnej schopnosti a neškodného odtoku veľkých vôd), napr. zatrávenie, obnova pastvín, lužných lesov,
- spracovanie štúdie alebo prieskumu na zistenie vnímania hodnôt krajiny jej obyvateľmi (behaviorálny prístup k hodnoteniu krajiny),
- návrhy na využitie hodnôt krajiny v rozvoji cestovného ruchu.

Komplexné posúdenie významnosti vplyvov navrhovanej činnosti (zámeru) na krajinu znamená hodnotenie rizika ujmy vyplývajúce aj z hľadiska kumulatívneho vplyvu vo vzťahu k iným už realizovaným činnostiam alebo činnostiam, ktoré majú pre svoju realizáciu v potenciálne ovplyvnenom území vytvorené podmienky zapracovaním do strategických a územnoplánovacích dokumentácií.

Metodická príručka „Hodnotenia miery rizika a zraniteľnosti líniových stavieb a produktovodov z hľadiska ich pripravenosti a zabezpečenia voči rizikám súvisiacim s nepriaznivými dôsledkami zmeny klímy.“

Pri hodnotení rizík zmeny klímy infraštruktúrnych líniových stavieb v SR sa vychádza z definícií zo zákon č. 200/2022 Z. z., v § 5 nasledovných odsekoch:

p) sa rozumie dopravnou infraštruktúrou dopravné vybavenosti územia, ktorými sú najmä pozemné komunikácie, cyklistické komunikácie, železničná infraštruktúra, koľajové dráhy, trolejbusové dráhy a lanové dráhy, infraštruktúra civilného letectva, prístavy a vodné cesty a prepojujacie body medzi sieťami rôznych druhov dopravy a ich súčasť,

q) definuje technické vybavenie územia, ktorým sú najmä elektroenergetické rozvody a zariadenia, zariadenia na výrobu elektriny, elektrické rozvody, plynárenské rozvody a zariadenia, sústava tepelných rozvodov a zariadení, zariadenia na výrobu tepla, verejné vodovody, vodárenské zdroje a objekty, verejné kanalizácie a čistiarne odpadových vôd, ostatné vodné stavby, elektronické komunikačné siete a zariadenia, produktovody, skládky odpadu a zariadenia na nakladanie s odpadmi, vodné stavby na ochranu pred povodňami, závlahové zariadenia a odvodňovacie zariadenia, zariadenia vo verejných prístavoch ohraničených územnými obvodymi prístavov, zariadenie civilnej ochrany, zdroje a rozvody vody na účely hasenia požiarov.

V závere hodnotenia je konštatovanie, že pripravenosť na úrovni štátu a správcov líniových stavieb na budúce dôsledky klimatických zmien predovšetkým znamená implementovať proaktívny prístup k systematickému posudzovaniu zraniteľnosti prvkov nosnej siete infraštruktúry a potenciálnych rizík aplikáciou konsolidovaných, a v rámci sektorov unifikovaných, metodických postupov. Tie by mali byť založené na zaužívaných a praxou verifikovaných multidisciplinárnych znalostiach nielen o faktoroch životného prostredia, ale aj informáciách o citlivosti a zraniteľnosti infraštruktúr a ostatných objektov s ich určujúcimi vlastnosťami konkrétneho stavebného prevedenia.

ZÁVER

Analýzy územnoplánovacích nástrojov používaných v zahraničí a na Slovensku vytvárajú v rámci metodologickej príručky základ pre nastavenie procesu územného plánovania v etape prípravy územnoplánovacích podkladov, pri hodnotení dopadov meniacej sa klímy na územia a najmä v navrhovaní riešení z hľadiska dlhodobého a udržateľného rozvoja území, a to v súlade s novými územnoplánovacími legislatívnymi predpismi.

Analytická časť metodologickej príručky poskytuje prehľad o plánovacích procesoch a nástrojoch využiteľných pri nastavení spracovania územnoplánovacej dokumentácie zahŕňajúcej požiadavky mitigácie a adaptácie území na zmenu klímy na regionálnej a lokálnej úrovni. Metodická príručka je spracovaná v nadväznosti na zákon č. 200/2022 Z. z. o územnom plánovaní a vyhlášku Úradu pre územné plánovanie a výstavbu Slovenskej republiky č. 392/2023 Z. z. o obsahu a spôsobe spracovania územnoplánovacej dokumentácie a o územnoplánovacích podkladoch a všeobecných požiadavkách na priestorové usporiadanie územia a funkčné využívanie územia.

ZOZNAM LITERATÚRY A POUŽITÝCH ZDROJOV INFORMÁCIÍ

- Alexandra, J.; Norman, B. The City as Forest—Integrating Living Infrastructure, Climate Conditioning and Urban Forestry in Canberra, Australia. *Sustain. Earth* 2020, 3, 10.
- Angelo, M. J., 2001: Integrating Water Management and Land Use Planning: Uncovering the Missing Link in the Protection of Florida's Water Resources, Vol. 12, University of Florida Levin College of Law, Faculty Publications, 223–249.
- Asprogerakas, E., Gourgiotis, A., Pantazis, P., Samarina, A., Konsoula, P., Stavridou, K., 2021: The Gap of Cultural Heritage Protection with Climate Change Adaptation in the Context of Spatial Planning. The Case of Greece. *IOP Conf. Ser. Earth Environ. Sci.*, 899.
- Asprogerakas, E., Tasopoulou, A., 2021: Climate Change and Green Networks. Spatial Planning Provisions at the Greek Metropolitan Areas. *IOP Conf. Ser. Earth Environ. Sci.*, 899.
- Becker, D., Greiving, S., 2018: Climate and Demographic Change: The Need for an Integrative Approach to Spatial Planning in Germany. Dostupné na: <https://metropolitics.org/Climate-and-Demographic-Change-The-Need-for-an-Integrative-Approach-to-Spatial.html> [2023-12-01]
- Betsill, M. M., Bulkeley, H., 2006: Cities and the Multilevel Governance of Global Climate Change, *Global Governance*, Vol. 12:2, 141-159.
- Campbell, D. F. J., 2006: Nationale forschungssysteme im vergleich. Strukturen, herausforderungen und entwicklungsoptionen, *Österreichische Zeitschrift für Politikwissenschaft*, Vol. 35(1), 25–44.
- CEMAT, 2010: Council of Europe Conference of Ministers responsible for Spatial/Regional Planning, Basic texts 1970-2010, *Territory and Landscape No. 2*, 320 p.
- Coghill, K., Norman, B., Smith, T., Neesham, C., Kinyondo, A., 2021 Improving the governance of governments from addressing barriers to change. In *Transitioning to a Prosperous, Resilient and Carbon-Free Economy: A Guide for Decision-Makers*; Cambridge University Press: Cambridge, UK, 2021.
- Critchlow, R., Cunningham, C. A., Crick, H. Q., Macgregor, N. A., Morecroft, M. D., Pearce-Higgins, J. W., Oliver, T. H., Carroll, M. J., Beale, C. M., 2022: Multi-Taxa Spatial Conservation Planning Reveals Similar Priorities between Taxa and Improved Protected Area Representation with Climate Change. *Biodivers. Conserv.*, 31, 683–702.
- Davoudi, S., 2013: Climate Change and the Role of Spatial Planning in England. In *Climate Change Governance*; Springer: Berlin/Heidelberg, Germany, 153–169.
- Ford, J. D., King, D., 2015. A framework for examining adaptation readiness. *Mitigation and Adaptation Strategies for Global Change*, 20, 505-526.
- García, A. M., Santé, I., Loureiro, X., Miranda, D., 2020: Spatial Planning of Green Infrastructure for Mitigation and Adaptation to Climate Change at a Regional Scale. *Sustainability*, 12.
- Geissler, S., Arevalo-Arizaga, A., Radlbauer, D., Wallisch, P., 2022: Linking the National Energy and Climate Plan with Municipal Spatial Planning and Supporting Sustainable Investment in Renewable Energy Sources in Austria. *Energies*, 15, 645.
- Greiving, S., Fleischhauer, M., 2012: National Climate Change Adaptation Strategies of European States from a Spatial Planning and Development Perspective. *Eur. Plan. Stud.*, 20, 27–48.
- Greiving, S., Schmidt-Thome, P., 2013: *European Climate Vulnerabilities and Adaptation: A Spatial Planning Perspective*; John Wiley & Sons: Hoboken, NJ, USA.
- Harris, M. A., 2019: *Future for Planning: Taking Responsibility for Twenty-First Century Challenges*; Routledge: Abingdon, UK.
- Healey, P., 1997: *Collaborative Planning: Shaping Places in Fragmented Societies*. Macmillan International Higher Education, 338 p.
- Hürlimann, A. C., March, A. P., 2012: The Role of Spatial Planning in Adapting to Climate Change. *Wiley Interdiscip. Rev. Clim. Change*, 3(5): 477–488.
- Ingold, K., Fischer, M., de Boer, Ch., Mollinga, P. P., 2016: Water Management Across Borders, Scales and Sectors: Recent Developments and Future Challenges in Water Policy Analysis, *Environmental Policy and Governance*, Vol. 26, 4, 223-228.
- Jiricka-Pürner, A., Weichselbaumer, R., Juschten, M., Reinwald, F., 2021: Together We Are Stronger—Examining Thematic and Procedural Entry Points for Multidisciplinary, Integral Spatial Planning Approaches to Confront Climate Change; CORP – Competence Center of Urban and Regional Planning: Vienna, Austria, 943–955.
- Juschten, M., Reinwald, F., Weichselbaumer, R., Jiricka-Pürner, A., 2021: Developing an Integrative Theoretical Framework for Climate Proofing Spatial Planning across Sectors, Policy Levels and Planning Areas. *Land*, 10, 772.
- Kazanci, G., Tezer, A., 2021: Spatial Planning in the Climate Change Adaptation and Turkey in the Framework of Smart Governance. *Planning*, 31, 302–320.

- KRI, 2021: Nové paradigmy rozvoja územia mesta v kontexte zmeny klímy, Karpatský inštitút, Košice, 61 p.
- Krumpolcová, M. et al., 2010: Štandardy minimálnej vybavenosti obcí, Metodická príručka pre obstarávateľov a spracovateľov územnoplánovacej dokumentácie, Inštitút urbanizmu a územného plánovania URBIION, 112 p.
- Kruse, S., Pütz, M., 2014: Adaptive Capacities of Spatial Planning in the Context of Climate Change in the European, Alps. Eur. Plan. Stud., 22, 2620–2638.
- Lazoglou, M., Serranos, K., 2021: Climate Change Adaptation through Spatial Planning: The Case Study of the Region of Western Macedonia. IOP Conf. Ser. Earth Environ. Sci., 899.
- Li, E., Endter-Wada, J., Li, S., 2015: Linkages between water challenges and land use planning in megacities. Water Resour., 17(1): 9–12.
- Lazarević-Bajec, N., 2011: Integrating Climate Change Adaptation Policies in Spatial Development Planning in Serbia: A Challenging Task Ahead. Spatium, 24, 1–8.
- Long, K., Pijanowski, B. C., 2017: Is there a relationship between water scarcity and water use efficiency in China? A national decadal assessment across spatial scales. Land Use Pol. 69, 502–511.
- March, A., Henry, S., 2007: A better future from imagining the worst: land use planning and training responses to natural disaster. Aust. J. Emerg. Manag., 22(3): 17–22.
- MDVaRR, 2013: Návrhu Zásad a pravidiel územného plánovania, Bratislava, Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky, AŽ Projekt s.r.o., 360 p.
- Mell, I., Allin, S., Reimer, M., Wilker, J., 2017: Strategic Green Infrastructure Planning in Germany and the UK: A Transnational Evaluation of the Evolution of Urban Greening Policy and Practice. Int. Plan. Stud., 22, 333–349.
- Nadin, V., Fernández Maldonado, A. M., Zonneveld, W., Stead, D., Dąbrowski, M., Piskorek, K., Sarkar, A., Schmitt, P., Smas, L., Cotella, G., 2018: COMPASS – Comparative Analysis of Territorial Governance and Spatial Planning Systems in Europe, Applied Research 2016–2018; ESPON: Luxembourg, 120 p. Dostupné na. https://www.espon.eu/sites/default/files/attachments/1.%20COMPASS_Final_Report.pdf
- Nowak, M., Śleszyński, P., 2023: Climate Protection in Spatial Policy Instruments, Opportunities and Barriers: The Case Study of Poland. In Climate Change, Community Response and Resilience, Elsevier: Amsterdam, The Netherlands, 419–431.
- NPSFM, 2023: National policy statement for freshwater management, Ministry for the Environment, New Zealand Government, 77 p.
- ÖREK, 2011: Austrian Spatial Development Concept, Austrian Conference on Spatial Planning (ÖROK), Vienna, 104 p. Dostupné na: https://www.oerok.gv.at/fileadmin/user_upload/Bilder/2.Reiter-Raum_u._Region/1.OEREK/OEREK_2011/Dokumente_OEREK_2011/OEREK_20_11_EN_Downloadversion.pdf
- Parker, J., Simpson, D. G., Miller, E. J., 2020: Nature-Based Solutions Forming Urban Intervention Approaches to Anthropogenic Climate Change: A Quantitative Literature Review. Sustainability, 12, 7439.
- Putra, A. L., Martinez, J., Verplanke, J., 2022: Integrating Climate Service Co-Production into Spatial Planning in Jakarta. Int. J. Urban Sustain. Dev., 14, 225–241.
- Ritter, E. H., 2007: Klimawandel — Eine Herausforderung an die Raumplanung, Raumforschung und Raumordnung, 65, 531–538.
- Scholich, D., 2008: The role of spatial planning in society, Raumforschung und Raumordnung, Spatial Research and Planning, 66(6): 475–485.
- Soto, C., 2020: Circularity in Cities: Socio-Spatial Dimension of the Circular Economy as a Step towards Climate-Sensitive Urban Planning. Master's Thesis, Glasgow Caledonian University, Glasgow, UK.
- Stoeglehner, G., Abart-Herisz, L., 2022: Integrated Spatial and Energy Planning in Styria—A Role Model for Local and Regional Energy Transition and Climate Protection Policies. Renew. Sustain. Energy Rev., 165.
- Szulczewska, B., Blaszkę, M., Giedych, R., Wójcik-Gront, E., Legutko-Kobus, P., Nowak, M., 2022: Ratio of Biologically Vital Area in Local Spatial Plans as an Instrument of Green Infrastructure Creation in Single- and Multi-Family Residential in Small and Medium-Sized Towns in Poland, Urbanism and Architecture Files of the Polish Academy of Sciences Kraków Branch: Krakow, Poland, 189–201.
- Teschner, N., Alterman, R., 2018: Preparing the Ground: Regulatory Challenges in Siting Small-Scale Wind Turbines in Urban Areas. Renew. Sustain. Energy Rev., 81, 1660–1668.
- Thoidou, E., 2021: Spatial Planning and Climate Adaptation: Challenges of Land Protection in a Peri-Urban Area of the Mediterranean City of Thessaloniki, Sustainability, 13.
- Tomer, A., Kane, J. W., George, C., 2021: Rebuild with Purpose: An Affirmative Vision for 21st Century American Infrastructure; Brookings Institution: Washington, DC, USA, Vol. 10, 1–32.
- Triantis, L., 2023: Normalising Spatial Vulnerability in the Era of Climate Crisis? Private Property, Informality, and Post-Disaster Planning in Peri-Urban East Attica/Greece. Plan. Theory, 22, 27–57.

- Vyhláška Úradu pre územné plánovanie a výstavbu Slovenskej republiky č. 392/2023 Z. z. o obsahu a spôsobe spracovania územnoplánovacej dokumentácie a o územnoplánovacích podkladoch a všeobecných požiadavkách na priestorové usporiadanie územia a funkčné využívanie územia
- Yang, L., Chen, W., Sun, W., Li, Y., 2020: Spatial Planning Adapting to Climate Change: Progress in the Content and Methodology. *Urban Plan. Int.*, 35, 96–100.
- Yiannakou, A., Salata, K. D., 2017: Adaptation to Climate Change through Spatial Planning in Compact Urban Areas: A Case Study in the City of Thessaloniki. *Sustainability*, 9, 271.
- Zákon SNR č. 330/1991 Zb. o pozemkových úpravách, usporiadaní pozemkového vlastníctva, pozemkových úradoch, pozemkovom fonde a o pozemkových spoločenstvách v znení neskorších predpisov
- Zákon č. 17/1992 Zb. o životnom prostredí v znení neskorších predpisov
- Zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny,
- Zákon č. 220/2004 Z. z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy
- Zákon č. 364/2004 Z. z. o vodách a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov
- Zákon č. 326/2005 Z. z. o lesoch
- Zákon č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie
- Zákon č. 200/2022 Z. z. o územnom plánovaní
- Zhou, K., Wang, S., Feng, Y., 2023: How Is Spatial Planning Adapting to Climate Change? A Textual Analysis Based on the Territorial and Spatial Plans of 368 Chinese Cities. *Land*, 12.
- Zhan-Yun, W., 2021: Integrating Adaptation to Climate Change into Territorial Spatial Planning: Progress, Dilemma and Strategy. *Adv. Clim. Change Res.*, 17, 559.

Aktivita je realizovaná v rámci projektu
Metodiky pre hodnotenie investičných rizík spojených s nepriaznivými dôsledkami zmeny klímy (ITMS 2014+: 310021BSY3).
Projekt je financovaný z Operačného programu Kvalita životného prostredia.